

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Sosyal Hizmet Anabilim Dalı
Sosyal Hizmet

[Yüksek Lisans Tezi]

**SOSYAL HİZMET VE İİBF ÖĞRENCİLERİNİN FİNANSAL
OKURYAZARLIK DÜZEYLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN
KARŞILAŞTIRILMASI**

Merve DAŞKIN
ORCID: 0000-0003-2498-0106

Danışman
Doç. Dr. İbrahim Emre GÖKTÜRK
ORCID: 0000-0003-2881-1684

Konya – 2025

ÖN SÖZ VE TEŞEKKÜR

Yüksek lisans tezimi hazırlama sürecimde bana yol gösteren, bilgi ve deneyimlerini benimle paylaşan değerli danışman hocam Doç. Dr. İbrahim Emre Göktürk'e;

Araştırmama gönüllü olarak katılmayı kabul eden üniversite öğrencilerimize ve araştırmam için veri toplama konusunda bana yardımcı olan kıymetli meslektaşlarım, arkadaşlarım ve hocalarım;

Her zaman her konuda yanımda olan ve beni destekleyen annem Fatma Daşkın, babam Kamil Daşkın, ablam Ayşe Barış ve ağabeyim Ömer Faruk Daşkın'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Merve DAŞKIN

Ocak 2025

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ VE TEŞEKKÜR	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TEZ ONAY SAYFASI	vi
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU	vii
BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ	viii
KISALTMALAR	ix
TABLolar LİSTESİ	x
ÖZET	xii
ABSTRACT	xiii
1. GİRİŞ VE AMAÇ	1
2.GENEL BİLGİLER	5
2.1. Finansal Okuryazarlık	5
2.1.1. Finansal okuryazarlığın unsurları.....	8
2.1.2. Finansal okuryazarlığın önemi	9
2.2. Finansal Eğitim	16
2.2.1. Finansal eğitimin önemi	21
2.2.2. Lisans öğrencileri için finansal eğitimin önemi	22
2.3. Sosyal Hizmet	24
2.3.1. Sosyal hizmet mesleğinin amacı	26
2.3.2. Sosyal hizmet mesleğinde finansal okuryazarlık ve finansal okuryazarlığın önemi	30
2.4. Sosyal Hizmet Eğitiminde Finansal Okuryazarlık	33
2.4.1. Dünya’da sosyal hizmet eğitiminde finansal okuryazarlık	33
2.4.2. Türkiye’de sosyal hizmet eğitiminde finansal okuryazarlık	38
3. GEREÇ VE YÖNTEM	49
3.1. Araştırmanın Türü	49
3.2. Araştırmanın Hipotezleri.....	49
3.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	50
3.4. Veri Toplama Araçları ve Teknikleri	51
3.5. Verilerin Toplanması.....	52
3.6. Sınırlılıklar	52
3.7. Verilerin Analizi.....	52
4. BULGULAR	53
4.1. Katılımcıların Demografiklerine İlişkin Bulgular	53
4.2. Katılımcıların Finansal Okuryazarlıklarıyla İlgili Bulgular.....	55

4.3. Finansal Okuryazarlık Ölçeğinin Güvenirlik Analizi	56
4.4. Finansal Okuryazarlık Ölçeğinin Betimsel İstatistikleri ve Normallik Analizleri	57
4.5. Finansal Okuryazarlık Ölçeğinin Fark Analizleri	57
4.6. Finansal Okuryazarlık Açısından İİBF ve Sosyal Hizmet Karşılaştırmaları	69
4.7. Hipotez Testi Sonuçları	75
5. TARTIŞMA	77
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	85
6.1. Sonuç.....	85
6.2. Öneriler.....	86
7.KAYNAKLAR.....	89
8. EKLER.....	101
8.1. EK 1 Etik kurul onayı.....	101
8.1. EK 2 Finansal okuryazarlık ölçek kullanım izni.....	102
8.1. EK 3 Bilgilendirilmiş onam formu.....	103
8.1. Ek 4 Finansal okuryazarlık ölçeği.....	104

TEZ ONAY SAYFASI

Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi **Merve DAŞKIN**'nın “**Sosyal Hizmet ve İİBF Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Karşılaştırılması**” başlıklı tezi tarafımızdan incelenmiş; amaç, kapsam ve kalite yönünden Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Konya / 21.01.2025

Tez Danışmanı Doç. Dr. İbrahim Emre Göktürk
Necmettin Erbakan Üniversitesi

Jüri Üyesi Doç Dr. Hasan Hüseyin TEKİN
Necmettin Erbakan Üniversitesi

Jüri Üyesi Prof. Dr. Mehmet Ali AKTAŞ
Aksaray Üniversitesi

Yukarıdaki tez, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunun 12/03/2025 tarih ve 06/06 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Hasibe VURAL

Enstitü Müdürü

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Sosyal Hizmet ve İİBF Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Karşılaştırılması başlıklı tez çalışmamın toplam **88** sayfalık kısmına ilişkin, 24.01.2025 tarihinde tez danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı **%15** olarak belirlenmiştir. (Turnitin Raporunun ekran görüntüsünün çıktısının danışmanın ıslak imzası ile ayrı bir sayfa olarak Enstitüye teslim edilmesi gerekmektedir.)

Uygulanan filtrelemeler:

1. Tez kabul sayfası hariç
2. Tez çalışması orijinallik raporu sayfası hariç
3. Bilimsel etik beyannamesi sayfası hariç
4. Önsöz hariç
5. İçindekiler hariç
6. Simgeler ve kısaltmalar hariç
7. Materyal ve metot hariç
8. Kaynaklar hariç
9. Alıntılar dahil
10. 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Necmettin Erbakan Üniversitesi Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve tez çalışmamın, bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranının (%30) altında olduğunu ve intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Tarih 24.01.2025

Merve DAŞKIN

Doç. Dr. İbrahim Emre GÖKTÜRK

BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ

Bu tezin tamamının kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar tüm aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez hazırlama kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını ve bu kaynakların kaynaklar listesine eklendiğini beyan ederim.

21.01.2025

Merve DAŞKIN

KISALTMALAR

ABD : Amerika Birleşik Devletleri

CSWE : Council of Social Work Education- Amerikan Sosyal Hizmet Eğitimi Konseyi

IFSW : International Federation of Social Workers - Uluslararası Sosyal Hizmet Federasyonu

İİBF : İktisadi İdari Bilimler Fakültesi

OECD : Organisation for Economic Co-Operation and Development

TABLULAR LİSTESİ

Tablo No	Sayfa No
Tablo 2.1. Türkiye’de sosyal hizmet lisans programlarının müfredatlarında finansal okuryazarlığa dair dersler	44
Tablo 4.1. Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bulgular	53
Tablo 4.2. Katılımcıların finansal okuryazarlıklarıyla ilgili bulgular	55
Tablo 4.3. Finansal okuryazarlık ölçeğinin güvenilirlik analizi	56
Tablo 4.4. Finansal okuryazarlık ölçeğinin betimsel istatistikleri ve normallik analizleri	57
Tablo 4.5. Finansal okuryazarlık ölçeğinin cinsiyetine göre fark analizleri.....	58
Tablo 4.6. Finansal okuryazarlık ölçeğinin yaşa göre fark analizleri.....	59
Tablo 4.7. Finansal okuryazarlık ölçeğinin gelir durumuna göre fark analizleri	60
Tablo 4.8. Finansal okuryazarlık ölçeğinin baba eğitim düzeyine göre fark analizleri.....	62
Tablo 4.9. Finansal okuryazarlık ölçeğinin anne eğitim düzeyine fark analizleri	63
Tablo 4.10. Finansal okuryazarlık ölçeğinin bölüme göre fark analizleri	65
Tablo 4.11. Finansal okuryazarlık ölçeğinin finansal okuryazarlıkla ilgili ders alma durumuna göre fark analizleri	66
Tablo 4.12. Finansal okuryazarlık ölçeğinin kredi kartı kullanma durumuna göre fark analizleri.....	67
Tablo 4.13. Finansal okuryazarlık ölçeğinin finans ve ekonomi haberlerini yazılı kaynaklardan takip etme durumuna göre fark analizleri	67
Tablo 4.14. Finansal okuryazarlık ölçeğinin finans ve ekonomi haberlerini görsel kaynaklardan takip etme durumuna göre fark analizleri	68
Tablo 4.15. Finansal okuryazarlık ölçeğinin ıbf ve sosyal hizmete göre fark analizleri	69
Tablo 4.16. Sosyal hizmet öğrencilerinin finansal okuryazarlık ölçeğinin finansal okuryazarlıkla ilgili ders alma durumuna göre fark analizleri	70
Tablo 4.17. İİBF öğrencilerinin finansal okuryazarlık ölçeğinin kredi kartı kullanma durumuna göre fark analizleri	71
Tablo 4.18. Sosyal hizmet öğrencilerinin finansal okuryazarlık ölçeğinin kredi kartı kullanma durumuna göre fark analizleri.....	72
Tablo 4.19. İİBF öğrencilerinin finansal okuryazarlık ölçeğinin finans ve ekonomi haberlerini yazılı kaynaklardan takip etme durumuna göre fark analizleri	72
Tablo 4.20. Sosyal hizmet öğrencilerinin finansal okuryazarlık ölçeğinin finans ve ekonomi haberlerini yazılı kaynaklardan takip etme durumuna göre fark analizleri	73
Tablo 4.21 İİBF öğrencilerinin finansal okuryazarlık ölçeğinin finans ve ekonomi haberlerini görsel kaynaklardan takip etme durumuna göre fark analizleri	74
Tablo 4.22. Sosyal hizmet öğrencilerinin finansal okuryazarlık ölçeğinin finans ve ekonomi haberlerini görsel kaynaklardan takip etme durumuna göre fark analizleri	75
Tablo 4.23. Hipotez testi sonuçları	76

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil No

Sayfa No

Şekil 1. Finansal Eğitim Diyagramı 18

ÖZET

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Sosyal Hizmet Anabilim Dalı
Sosyal Hizmet
[Yüksek Lisans Tezi]

SOSYAL HİZMET VE İİBF ÖĞRENCİLERİNİN FİNANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

Merve DAŞKIN

Konya-2025

Finansal okuryazarlığın önemine yönelik farkındalık giderek artmaktadır. Sosyal hizmet uzmanlarının çalışma alanlarının önemli bir kısmı finans ve ekonomiyle ilişkili olduğundan sosyal hizmet uzmanlarının yüksek bir finansal okuryazarlık düzeyine sahip olması gerekmektedir. Bu nedenle sosyal hizmet bölümünde okuyan üniversite öğrencilerinin yüksek bir finansal okuryazarlık düzeyi hedefiyle yetiştirilmeleri gerekmektedir. Bununla birlikte, Türkiye’de sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini inceleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu araştırmada sosyal hizmet program öğrencileri ile müfredatlarında finansal okuryazarlığa etki edecek derslerin mevcut olduğu seçilmiş programlarda öğrenim gören üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri incelenmiş ve öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin eğitim gördükleri programlara göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Araştırmada ayrıca öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin öğrencilerin cinsiyetlerine, yaşlarına, gelir durumlarına, anne ve babalarının eğitim durumlarına, üniversitede finans, muhasebe ve ekonomi alanında ders alma durumlarına, kredi kartı kullanma durumlarına, finans ve ekonomi haberlerini yazılı ve görsel olarak takip etme durumlarına göre de farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Araştırmanın gerçekleştirilmesinde nicel bir araştırma deseni ve tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 50 farklı üniversitede öğrenim gören 405 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın verileri anket formları aracılığıyla 2024 yılı Şubat ve Eylül ayları içerisinde çevrimiçi olarak toplanmıştır. Araştırmanın verileri SPSS 26 programı üzerinde betimsel istatistikler, bağımsız örneklem *t* testi ve ANOVA testi kullanılarak analiz edilmiştir. Bulgular, üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık başarı puanı ortalamasının ortanın biraz üzerinde olduğunu göstermiştir. Üniversitede iktisat ve işletme bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin, sosyal hizmet ve sağlık yönetimi bölümlerine göre, finans ve ekonomi alanında ders alan öğrencilerin finans ve ekonomi alanında ders almayan öğrencilere göre finansal okuryazarlık başarı puanlarının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca finansal okuryazarlık düzeyine etki eden demografik ve diğer faktörler açısından incelendiğinde üniversitede lisans düzeyinde öğrenim gören erkek öğrencilerin kadın öğrencilerden, daha erken yaşlardaki öğrencilerin daha ileri yaşlardaki öğrencilerden, gelir düzeyi yüksek olan öğrencilerin gelir düzeyi düşük olan öğrencilerden, anne ve babalarının eğitim düzeyi yüksek olan öğrencilerin, anne-babalarının eğitim düzeyi düşük olan öğrencilerden, kredi kartı sahibi olan öğrencilerin kredi kartı sahibi olmayan öğrencilerden ve finans ve ekonomi haberlerini yazılı veya görsel kaynaklardan takip eden öğrencilerin finans ve ekonomi haberlerini takip etmeyen öğrencilerden finansal okuryazarlık başarı puanlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Finansal eğitim, finansal okuryazarlık, sosyal hizmet, üniversite öğrencisi.

ABSTRACT

Necmettin Erbakan University, Graduate School of Health Sciences
Department of Social Work
Social Work
[Master Thesis]

A COMPARISON OF FINANCIAL LITERACY LEVELS OF SOCIAL WORK AND FACULTY OF ECONOMICS AND ADMINISTRATIVE SCIENCES STUDENTS IN TERMS OF VARIOUS VARIABLES

Merve DAŞKIN

Konya-2025

Awareness of the importance of financial literacy is gradually increasing. Since a significant part of the working areas of social workers are related to finance and economy, social workers should have a high level of financial literacy. For this reason, university students studying in the department of social work should be educated with the aim of a high level of financial literacy. However, there is no research examining the financial literacy levels of social work programme students in Turkey. In this study, the financial literacy levels of social work programme students and university students studying in selected programmes that have courses that will affect financial literacy in their curricula were examined and it was investigated whether the financial literacy levels of the students differed according to the programmes they studied. In the study, it was also investigated whether the financial literacy levels of the students differed according to their gender, age, income status, educational status of their parents, taking courses in finance, accounting and economics at the university, using credit cards, following finance and economics news in written and visual form. A quantitative research design and survey model were used in the realisation of the research. The sample of the study consisted of 405 students studying at 50 different universities. The data of the study were collected online through questionnaire forms in February and September 2024. The data were analysed using descriptive statistics, independent sample t test and ANOVA test on SPSS 26 software. The findings show that the average financial literacy achievement score of university students is slightly above the average. It was concluded that students studying in economics and business administration departments at the university had higher financial literacy achievement scores than students studying in social work and health management departments, and students taking courses in finance and economics had higher financial literacy achievement scores than students not taking courses in finance and economics. In addition, when the demographic and other factors affecting the level of financial literacy are examined in terms of demographic and other factors, it is seen that male students studying at the undergraduate level at the university are more likely to be financially literate than female students, younger students are more likely to be financially literate than older students, students with higher income levels are more likely to be financially literate than students with lower income levels, and students with higher education levels of their parents are more likely to be financially literate than students with lower education levels, It was found that the financial literacy achievement scores of students whose parents had lower educational level, students who had credit cards were higher than students who did not have credit cards, and students who followed financial and economic news from written or visual sources were higher than students who did not follow financial and economic news.

Keywords: Financial education, financial literacy, social work, university student.

1. GİRİŞ VE AMAÇ

Savaş, göç, yazının icadı, din ve daha birçok faktör tarih boyunca insanoğlunu etkilemiş ve değiştirmiştir (Keleş, 2019). İnsanlığın gelişim dönemlerinden bir diğeri de Sanayi Devrimi'dir ve bu devrimi anlamak günümüz dünyasını anlama noktasında fazlasıyla önemlidir (Şenel, 1982).

Sanayi devrimi atölyelerin yerine fabrikaları ön plana çıkarmış, böylelikle daha az işçiyle daha fazla üretim yapılmış ve ürünlere daha düşük maliyetlerle ulaşılması sağlanmıştır. Bunun yanı sıra sanayi devrimi sonrası birçok teknolojik ilerleme ve gelişme de yaşanmıştır. Fakat bu gelişmelerin getirdiği refaktan toplumun her kesimi aynı ölçüde yararlanamamış hatta devrimin olumsuz etkilerine maruz kalan kesimler olmuştur. Bu bağlamda, işsizlik, göç, aile ayrılığı, artan suç oranları, yoksulluk gibi birçok sosyal sorun sanayi devriminin olumsuz etkileri arasında yer almaktadır (Karataş ve Erkan, 2002). Bu etkilerin yanı sıra sanayi devrimi ile liberal ekonomik sistem başlamıştır. Bu sistem Amerika Birleşik Devletleri'nde 1929 yılında Büyük Buhran ve New York Borsası'nın çökmesiyle birlikte sorgulanmaya başlamıştır (Kılınçoğlu ve Özçelik, 2016). Bu çöküşü önlemek için John Maynard Keynes, Keynesyen ekonomi adı verilen bir model önermiştir. Keynesyen modeller, piyasa kararlarının verimsiz makroekonomik sonuçlara yol açabileceğini, dolayısıyla devletin piyasaya "müdahale etmesi" gerektiğini ortaya koymaktadır (Dalbay, 2019; Kılınçoğlu ve Özçelik, 2016). Keynesyen ekonominin uygulanması ile birlikte liberal sistemin olumsuz etkileri ortadan kaldırılarak kapitalizmin "altın çağı" olarak bilinen bir refah dönemi yaşanmıştır. Fakat kapitalizmin bu dönemi kısa sürmüştür. 1970'lerde kapitalist sistemin yeniden krize girmesiyle (petrol krizi), (Dalbay, 2019; Şahin Taşgın, 2017), Keynesyen model gözden düşmeye başlamış ve neoliberal politikalar devreye girmiştir (Çeştepe ve Güdenoğlu, 2017).

Neoliberal ekonomik sistem her ne kadar yeni bir kavram olarak görülse de aslında liberal modelin devamı ve liberalizmin küreselleşmiş versiyonudur (Dalbay, 2019; Duman, 2011; Korkmaz, 2017; Turner, 2008). Küreselleşmeyle birlikte yalnızca mallar, hizmetler ve sermaye yer değiştirmez; bireyler, aileler ve toplumlar da yer değiştirmeye başlar. Bu durum, daha önce yalnızca bir topluma, ülkeye veya bölgeye ait olan toplumsal sorunların küreselleşmesine yol açmıştır. Neoliberal ekonomik model aynı zamanda refah sisteminin zayıflamasına ve dönüşmesine de neden olmuştur (Gökbunar ve ark., 2008). Bu bağlamda, Keynesyen politikalar altında eğitim, sağlık, sosyal güvenlik hizmetleri gibi devletin sorumluluğunda sayılan ve "kar" amacı gütmeyen alanlar da neoliberal modelle

piyasalaştırılmaya başlanmıştır (Harvey, 2007). Neoliberal sistemde refahın sağlanmasında “gelir”e dayalı sosyal politika yetersiz kalmış, ayrıca ekonomik krizler, durgunluklar ve dalgalanmalar neoliberal politikaların etkisiyle küreselleşmiştir (Stuart, 2013).

Neoliberal politikalar, bireylerin piyasaya bağlı oldukları ve ondan bağımsız yaşayamayacakları gerçeğini vurgulamaktadır. Bu durum, bireyler, aileler, gruplar ve toplumlar üzerinde ekonomik baskılar yaratmaktadır. İnsanları tüketmeye teşvik eden bu sistem kişilerin kazandıklarından daha fazlasını harcamalarına neden olmakta ve borç sarmalına yol açmaktadır (Karger, 2015). Ayrıca neoliberal politikalar, zenginliğin belirli kişi ve grupların elinde yoğunlaşmasına, işgücü piyasasında gelir eşişsizliğine ve nihayetinde yoksulluğa da neden olmaktadır (Akın, 2019).

İlk modern sosyal hizmet kurumları 19 yy başlarında, geleneksel olarak hayırseverliklerin ve dini yardımların, sanayi devriminin olumsuz etkilerini çözmekte yetersiz kalmasıyla sahneye çıkmıştır. (Karataş ve Erkan, 2002). Sosyal hizmet mesleği tarih sahnesine çıktığı günden bu yana her türlü eşişsizlik, adaletsizlik ve baskının neden olduğu yoksulluk ve yoksulluğun sonuçlarıyla mücadele etmeyi amaçlamıştır (CFSW, 2018). Sosyal hizmet mesleğinin bu mücadelesini dönemin sosyopolitik ve sosyoekonomik bağlamından ayrı düşünmek oldukça zordur. Nitekim daha önce ulusal ölçekte liberal ekonomik modelin getirdiği sorunlarla mücadele eden sosyal hizmet mesleği, neoliberal politikaların getirdiği küresel sorunların çözümünde Küresel Sosyal Hizmet, Ekolojik Sosyal Hizmet ve Finansal Sosyal Hizmet gibi yeni model ve stratejiler geliştirmeye başlamıştır. Özellikle bireyleri, aileleri ve toplumları derinden etkileyen ekonomik krizler (2008 Dünya Ekonomik Krizi) ve dalgalanmalar, sosyal hizmetin finansla ilgili konuları ele almasını zorunlu hale getirmiştir. Bu durum, finansal sosyal hizmet uygulamasının ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır (Sherraden ve ark., 2016; Sherraden ve Huang, 2019; Stuart, 2013, 2016).

Finansal sosyal hizmet, “müracaatçıların parayla ilişkilerini ve davranışlarını yönlendiren düşünce, duygu ve tutumları ele almalarına yardımcı olan etkileşimli, yerleşik, çok disiplinli bir model” olarak tanımlanmaktadır (CFSW, 2018). Finansal sosyal hizmet, finansal eğitim ve danışmanlık yoluyla finansal hizmetlere erişimi artırarak bireylerin, ailelerin ve toplumun ekonomik refahını artırmayı amaçlamaktadır. Finansal sosyal hizmet, sosyal hizmet uzmanlarınının baskı karşıtı uygulamalara yönelik etik sorumluluklarını yerine getirmelerine yardımcı olur (NASW, 2017).

Finansal sosyal hizmet, düşük gelirli ve düşük varlıklı bireyler, etnik ve ırksal azınlıklar, çocuklar, göçmenler, kadınlar, yaşlılar ve engelliler gibi finansal olarak savunmasız nüfuslara ve toplulukların finansal refahını iyileştirmeye odaklanmaktadır (Birkenmaier ve ark., 2013; Frey ve ark., 2011; Morrow-Howell ve ark., 2015; Sherraden, 2018). Bununla birlikte, neredeyse tüm sosyal hizmet uzmanları uygulamalarında müracaatçıların finansal sorunlarını ele alsa da çoğunun psikolojik ve sosyal konulara odaklandığı söylenebilir (Karger, 2015).

Finansal sosyal hizmet, yalnızca kişisel ve ailevi finansal sorunların çözümüne yönelik mikro düzeyde bir yaklaşım değildir, aynı zamanda müracaatçıların finansal yeteneklerini (finansal erişim boyutu) geliştirmek ve sürdürmek için makro düzeyde savunuculuk ve politika geliştirmeyi de içerir (Jacobson ve ark., 2011).

Sosyal hizmet uzmanları her ne kadar psikososyal sorunlarla ilgilense de müracaatçıların yaşadığı psikososyal sorunların bir kısmının temelinde finansal sorunların olması finansal sosyal hizmet uygulamasının önünü açmaktadır. Araştırmalar, finansal sorunların aile ilişkilerinin bozulması (Zortea ve Tokumaru, 2010), boşanma (Karger, 2015; Nuhoğlu, 2019), kadına yönelik şiddet vakalarının artması (Erden ve Akdur, 2018; Güler vd, 2005), evsizlik (Akyıldız, 2020; Elbogen ve ark., 2021; Özdemir, 2010; Peterson, 2017) ve sosyal dışlanma (Özgökçeler ve Bıçkı, 2010; Pinilla-Roncancio, 2015; Purutçuoğlu ve Doğan, 2017) gibi sorunlara neden olduğunu ortaya çıkarmıştır. Ayrıca, literatürdeki çalışmalar finansal sorunların, cinsel istismar/taciz (Akbaş, 2015; Karger, 2015; Loya, 2014) ve suç (Çifci, 2009; Roberts ve ark., 2010; Sanders, 2016) riskini artırdığını bildirmektedir. Maddi sorunların getirdiği baskı ve stresin mutsuzluk, depresyon, umutsuzluk, intihar düşünceleri ve kaygı gibi psikolojik sorunlara yol açtığı da bilinmektedir (CSWE, 2016; Karger, 2015; Mamun ve ark., 2020; Richardson ve ark., 2013; Turunen ve Hiilamo, 2014).

Finansal sosyal hizmet finansal okuryazarlıkla doğrudan ilişkilidir. Sosyal hizmet uzmanlarının finansal okuryazarlığa sahip olması, danışanların finansal sorunlarını anlayabilmeleri ve onlara yardımcı olabilmeleri açısından önemlidir (Gillen ve Loeffler, 2012). Ancak araştırmalar sosyal hizmet uzmanlarının finansal okuryazarlığının düşük ila orta düzeylerde olduğunu göstermektedir (Birkenmaier ve ark., 2016; Despard ve Chowa, 2010; Gillen ve Loeffler, 2012; Kindle, 2013). Öte yandan Türkiye’de sosyal hizmet uzmanlarının finansal okuryazarlık düzeyine ilişkin bir araştırma bulunmamaktadır.

Finansal sosyal hizmet uygulamasıyla ilgili bir diğerkonu, sosyal hizmet müfredatındaki mali içerikle ilgilidir. Tartışmalı bir şekilde, sosyal hizmet müfredatındaki ekonomi gibi dersler, müracaatçıların finansal sorunlarından ziyade genel ekonomik bilgiyi içeren makro düzeye daha fazla odaklanmaktadır ki bu önemli bir kusurdur (Sherraden ve ark., 2016; Hageman ve ark., 2019). Ayrıca mevcut müfredatlar, müracaatçıların bütçeleme, tasarruf ve borçlanma gibi finansal konularda rasyonel kararlar almasına yardımcı olma konusunda uygulamalara yeni bakış açıları getirmemektedir (Birkenmaier ve ark., 2013; Birkenmaier ve ark., 2016; Johnson ve Sherraden, 2007; Scanlon ve Sanders, 2017; Sherraden ve ark., 2016). Aynı şekilde Türkiye’de sosyal hizmet müfredatında ekonomi gibi dersler dışında ne seçmeli ne de zorunlu finansal sosyal hizmet derslerinin bulunmadığı söylenebilir.

Öte yandan, Türkiye’de son yıllarda finansal sosyal hizmet uygulamaları olarak değerlendirilebilecek bazı çalışmalar olduğunu da belirtmek gerekir. Saray Engelsiz Yaşam ve Bakım Rehabilitasyon’a bağlı Cafe Down’un kurulması (Saray Engelsiz Yaşam Merkezi, 2019), Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından “finansal okuryazarlık” kitabının yayınlanması (Şarlak, 2012), Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İl Müdürlüklerinde aile eğitimleri “Finansal Okuryazarlık ve Kadının Güçlenmesi” eğitimlerinin başlaması bu kapsamda değerlendirilebilir. Ancak Türkiye’de sosyal hizmet uzmanlarının uygulamada finansal sosyal hizmeti nasıl yürüttüklerini ortaya koyan bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Özetle, son yıllarda neoliberal politikaların etkisiyle, küresel finansal kriz ve refah devletindeki değişiklikler, artan finansallaşma ve finansal sorunların psikososyal etkilerine ilişkin araştırma kanıtları ile sosyal hizmet, toplumun ekonomik ihtiyaçlarına daha fazla önem vermeye başlamıştır. Bu bağlamda ortaya çıkan finansal sosyal hizmet modelinde doğrudan etkili olan finansal okuryazarlık kavramının varlığı önem kazanmaktadır. Türkiye’de sosyal hizmet ve İİBF bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini farklı değişkenler açısından inceleyen herhangi bir çalışma rastlanmamıştır. Bu noktadan hareketle sosyal hizmet ve İİBF öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin tespitinin yapılması ve sosyal hizmet ve İİBF öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin farklı değişkenler açısından karşılaştırılması bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

2.GENEL BİLGİLER

2.1. Finansal Okuryazarlık

Finansal okuryazarlık bireylerin, kamu ve özel kuruluşların finansal kararlarda doğru sonuçlara ulaşabilmesi açısından önemlidir. Finansal okuryazarlık, kişinin finansı anlama yeteneğini gösterir (Kılıç ve ark., 2015). Finansal okuryazarlık, finansal yönetimin bazı ayrıntılarını içeren önemli bir konudur. En temel tanımı finansal okuryazarlık düzeyidir (Hilgert ve ark., 2003). İnsanların bütçelerini kullanma ve yönetme konusunda temel bir yeterlilik düzeyidir. Bu yetenek sayesinde arzu ettiğimiz finansal hedeflere ulaşmamız mümkündür (Çam ve Barut, 2015). Finansal raporlama bağlamında finansal okuryazarlık, bireyin parayı tüketirken ve yönetirken kullandığı bilgiyi nasıl değerlendirdiğini ve finansal konularda seçim yaparken mantıksal davranış becerilerinin düzeyini ölçmektedir (Coşkun, 2016). Finansal okuryazarlık, sınırlı bir bütçeyle en yüksek etkinliğe ulaşmayı amaçlamaktadır (Kocabıyık ve Teker, 2018).

Dünya ve bağlı olarak Türkiye de finansal piyasaların hızlı gelişimi finansal okuryazarlığın önemini artırmıştır. Cinsiyet, yaş, gelir düzeyi, eğitim türü gibi demografik faktörlerin yanı sıra yatırım danışmanlığı davranışı, şirket haberleri, oynaklık(volatilite) vb. durumlar finansal okuryazarlığı etkilemektedir. Dışsal ve psikolojik etkiler de ölçülmeye çalışılmaktadır (Bağcı ve Arabacı, 2019; Tuna ve Ulu, 2016).

Finansal okuryazarlık; bütçeleme, tasarruf, borçlanma ve yatırım gibi temel finansal kavramları anlama ve bu bilgiyi bilinçli finansal kararlar almak için kullanma, bireylerin mali durumlarını kontrol altına alma, varlıklarını yönetme ve finansal hedeflerine ulaşma yeteneğidir (Kılıç ve ark., 2015). Finansal okuryazarlığı etkileyen birçok faktör vardır. Bu faktörler arasında eğitim düzeyi, gelir düzeyi, sosyoekonomik durum, aileden ve çevreden edinilen bilgiler ve finansal araçlara erişim yer almaktadır (Yürük, 2023).

Bu durumda finansal okuryazarlığı etkileyen faktörler, aşağıda açıklanan her bir bileşenin düzeyine doğrudan etki etmektedir. Bu etkiler; “finansal kavramlara ilişkin bilgi, finansal kavramlar hakkında konuşabilme becerisi, kişisel finansal yönetim becerileri, uygun finansal kararlar verebilme becerisi ve gelecekteki finansal ihtiyaçlara yönelik etkin planlama yapabilme becerisidir” (Kılıç ve ark., 2015).

Finansal okuryazarlık, bireylerin finansal konularda iyi seçimler yapabilmesi için ihtiyaç duyduğu bilgi, beceri ve tutumlar bütünüdür. Literatürde finansal okuryazarlık

düzeylerini ölçen birçok çalışma bulunmaktadır (Kaderli, 2016). Dünyanın en geniş ve en kapsamlı finansal okuryazarlık araştırması OECD tarafından düzenlenmektedir. Anketlerdeki sorular, bireyin finansal durumunu bilgi, davranış ve tutum olmak üzere üç temel bileşene ayırarak analiz ederek finansal okuryazarlık düzeylerine ilişkin kapsamlı bir anlayış kazanmaya çalışmaktadır (Kohistani, 2023).

Remund'a (2010) göre finansal okuryazarlık, kişinin finansal konuları anlama ve kullanma yeteneğidir. Huston (2010) finansal okuryazarlığın farkındalığı, bilgiyi, finansal araçları ve bunların iş ve kişisel yaşamdaki uygulamalarını içerdiğine inanmaktadır. Genel olarak bu tanımlar, finansal okuryazarlığın bir banka hesabını dengelemek, bütçe hazırlamak, gelecek için tasarruf yapmak ve borcu yönetmek için öğrenme stratejilerini içerdiğini öne sürer. Bir kişinin yaşamda ve değişen toplumda kişisel finansını yönetebilme yeteneği, bu alanda gerekli anlayışı kazanması ve becerileri geliştirebilmesi onun finansal okuryazar olduğu anlamına gelir (Taft ve ark., 2013).

Finansal okuryazarlık sadece belirli bir dönemdeki finansal bilgiyi değil aynı zamanda hayatımız boyunca edindiğimiz finansal bilgiyi de ifade etmektedir. Araştırmalar finansal okuryazarlık seviyemizin düşük olduğunu gösterse de bireylerin bu farkındalığa sahip olmadığı açıklanmıştır (Çam ve Barut, 2015). Finansal okuryazarlık tanımından çıkardığımız ortak özellikler şunlardır (Gökmen, 2012):

- Finansal terimler hakkında açıklamalar,
- Finansal kavramlar hakkında muhakeme yeteneği,
- Finansal yönetim becerileri,
- Finansal bilgiye dayalı karar verme yeteneği
- Geleceği öngören kararlar alma ve planlar geliştirme becerisi oluşturmaktır.

Ekonomi değiştikçe tanımlar da çeşitlenecek ve yeni kavramlar içerecektir (Mevsim, 2016).

Capuano ve Ramsey (2011), finansal okuryazarlık üzerine yapılan çeşitli çalışmalar kapsamında yanlış finansal tercihlerin varlığını ortaya çıkarmıştır. Bunlar şu şekildedir (Gökmen, 2012):

- Tutumlu olmama,
- Bütçe oluşturmayı ihmal etme,

- Gelecekteki ihtiyaçlar için öngörü eksikliği,
- Gerekli olmayan Őeylere para harcama,
- Tavsiye için niteliksiz kaynaklara güvenme,
- Hazırlıksız veya yetersiz hissetme,
- Kötü finansal kararlar alma,
- Finansal tavsiyeleri dikkate almama,
- Sigortanın önemini göz ardı etme (Saraç, 2015).

İnsanların finansal okuryazarlık bilgisinden yoksun olmaları öncelikle kendilerini etkileyen kötü seçimlere yol açsa da bu seçimler finansal piyasalarda dengesizlikler yaratmaktadır. ABD’de son yıllarda yaşanan mortgage krizi bu durumun bir örneğidir (Akbaş, 2015). OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) (2005) tarafından yapılan analize finansal okuryazarlık seviyesinin yükseltilmesine sebep olan unsurlar Şu Şekilde ne çıkar;

- DeęiŐken finansal hizmetler,
- Finansal hizmetlerin eŐitlilięi,
- Ortalama yaşam sresinde artış,
- Yeni tarz emeklilik sistemlerinin ortaya çıkması,
- Gelirdeki değişiklikler,
- Finansal piyasaların gelişimi.

Etkileyen faktörlerin rolü nedeniyle finansal okuryazarlık bilgi ve deneyiminin artması, finansal piyasada karŐılaŐılan fırsatları doğru bir Şekilde değerlendirmemize olanak sağlamaktadır (Güler ve Tunahan, 2017).

Finansal okuryazarlığın kazanılması için nelerin baŐarılması gerektiğini ortaya koyan nedenler, finansal okuryazarlık bilgisi ihtiyaı bağlamında ayrı ayrı belirtilmektedir (TCMB, 2011).

- Kişisel mali kararlara ilişkin yaptırımların güçlendirilmesi,
- Mali piyasa koŐullarındaki değişiklikler,
- Bireysel kredi baŐvurularının artması,
- Sosyo-kültürel gelişim,
- İncelemeler sonucunda finansal okuryazarlığın düşük düzeyde olduğunu göstermektedir.

Amerika Birleşik Devletleri'ndeki mortgage krizi, finansal okuryazarlığın sadece az gelişmiş ülkelerde gerekli olmadığını göstermiştir. Bu durum finansal okuryazarlığın önemi konusunda dünya çapında ve kısa sürede farkındalığın artmasına neden olmuştur (Temizel ve Bayram, 2011).

2.1.1. Finansal okuryazarlığın unsurları

Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) tarafından finansal okuryazarlığın 3 boyutundan bahsedilmektedir. Bunlar; finansal bilgi, finansal tutum ve finansal davranıştır (OECD, 2012).

Finansal bilgi

Bugüne kadar literatürde finansal bilginin farklı tanımları önerilmiştir. Bu tanımlardan birinde finansal bilgi; gelir, gider, tasarruf, yatırım yönetimi gibi finansal işlemler, insanların yaşamları boyunca öğrenmeleri gereken bilgi türü olarak açıklanmaktadır (Danes ve Haberman, 2007). Garman ve Forgue (2000) finansal okuryazarlığı, kişinin finansal işlerini başarılı bir şekilde yönetmek için gereken ilkeleri ve terminolojiyi anlamak olarak tanımlamaktadır. Jacob ve diğerleri (2000) kişisel finansal okuryazarlığı, kişisel finansal yönetim becerileri ve bilgisi kavramı olarak tartışmaktadır.

Finansal bilgiler bilgi alt başlığına ait olup makro ve mikro olmak üzere iki farklı şekilde yorumlanabilmektedir. Dolayısıyla makroekonomik açıdan bakıldığında finansal bilgi, bir ekonominin enflasyon, bütçe, işsizlik, cari açık, ithalat ve ihracat konuları vb. bilgileri anlama becerisine katkıda bulunur. Mikroekonomik açıdan bakıldığında bilgi, kâr amaçlı olsun veya olmasın tüm işletmeleri ve haneleri etkileyen veya etkileyebilecek ekonomik olayların algılanması ve değerlendirilmesinde kullanılan bilgiyi ifade etmektedir (Özdemir, 2011).

Finansal bilgi olmadan finansal okuryazarlığın geliştirilmesi mümkün değildir. Yani finansal okuryazar olabilmek için finansal bilgiye sahip olmanız gerekir. Bir kişinin finansal okuryazar sayılabilmesi için sigorta, bütçeleme, yatırım, tasarruf, faiz, kredi, risk, bilanço, getiri gibi kavramları anlaması, finansal konu ve kavramları azami düzeyde anlaması gerekir (Alkaya ve Yağlı, 2015). Çünkü bireyler finansal bilgi eksikliğinden dolayı finansal ürün ve hizmetlerin hayatlarına katkısını bilememektedir. Finansal ürün ve hizmetleri seçemezler ve finansal piyasalarda işlem yapamazlar. Bu durum hem finansal piyasaları hem de toplumu olumsuz etkilemektedir (Er ve Çetintaş, 2018). Finansal konuları anlayan kişiler, çeşitli finansal yatırım

araçları arasında seçim yaparak finansal süreçlere daha üst düzeyde katılabilirler (Çam ve ark., 2018).

Finansal tutum

Finansal okuryazarlığın en önemli ikinci unsuru olan finansal tutum; finansal davranışı belirlemektedir. Başka bir deyişle, kişisel harcamaları ve tasarruf planlarını belirleyen finansal tutumlar aslında deneyime veya tamamen ekonomik bilgiye dayalı davranışsal motivasyonları oluşturmaktadır (Alkaya ve Yağlı, 2015).

Finansal okuryazarlık ile motivasyon arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan araştırmada diğer değişkenler kontrol edildiğinde finansal okuryazarlık ile motivasyon arasında anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır (Mandell ve Klein, 2007). Ekonomik açıdan bakıldığında bireylerin motivasyon düzeyleri finansal tutumlarını etkileyecektir; motivasyona paralel tutumların ve tutuma paralel finansal davranışların gözlemleneceği varsayılmaktadır.

Finansal davranış

Finansal davranışlar, ekonomik koşulları izlemeyi, dikkatli alışveriş yapmayı ve mali durumu yönetmeyi içerir. Xiao ve ark. (2006)'e göre harcama planlarının oluşturulmasında, harcamaların yazılı olarak kaydedilmesinde, sabit harcamaların gözden geçirilmesinde ve yazılı bütçelerin oluşturulmasında kendini göstermektedir. Dew ve Xiao (2013), hanehalkının finansal istikrarsızlık üzerindeki etkisini araştırmak için oluşturdukları “Finansal Yönetim Davranışı Ölçeği” çalışmasında nakit yönetimi, tasarruf yatırım yönetimi ve kredi yönetiminin finansal davranışı etkileyen faktörler olduğunu bulmuşlardır. Sam ve ark. (2012) göre finansal davranış; kişisel finansal bilgi ve psikolojik süreçlerin etkilerinin toplamı olarak tanımlanmaktadır. Hatta kişisel motivasyonların, finansal risk toleransının, tüketme eğiliminin veya tasarruf için yatırım yapma eğiliminin (bu psikolojik süreçler finansal tutumları etkilemek olarak açıklanmaktadır) ve bu tutumlara dayalı eylemlerin finansal davranış olarak değerlendirildiği belirtilmektedir (Ünal ve Düger, 2011).

2.1.2. Finansal okuryazarlığın önemi

Bireyin düşük finansal bilgi düzeyinin bir dizi olumsuz sonucu vardır. Örneğin, bilgileri yanlış yorumlayabilir ve doğru olduğuna inanabilirler. Bu şekilde, ülkenin para sistemlerini olumsuz etkileyebilir ve ardından para kaybedebilirler. 21. yüzyılın başında, dünya ekonomisi önemli değişim ve gelişmeler yaşadı. Özellikle para sistemi bir değişim yaşadı. Bretton Woods sistemi 1970'lerde başarısız oldu. Bunun sonucunda finansal piyasalar küreselleşti ve

uluslararası piyasalarda rekabet arttı. Olağanüstü teknolojik gelişmelerin sonucu olarak, fiyatlar ve maliyetler daha şeffaf hale geldi ve sermaye maliyetleri azaldı. Dış ticaretin serbestleştirilmesinden sonra, sermaye hareketleri serbest bırakıldı ve sermayenin serbestleşmesi sağlandı (Yılmaz ve Tuncay, 2012).

Bu finansal özgürleşmenin bir sonucu olarak, daha karmaşık finansal işlemler gözlemlendi. Bireylerin ve toplumların bu durumları fark etmesi hayati önem taşıyordu. Parayla ilgili finansal planlar için uzun vadede daha akıllıca kararlar daha önemli hale geldi. Finansal konularda bilgi düzeyi düşük olanlar, doğru kararlar almakta ve yeni sistemi kavramakta zorluk çekti. Bu, yeni sistemin basit olmadığını gösterdi. Finansal statüyü ve nüfus yapısını değiştirmek, finansal eğitimin gerekliliğini vurgulamaya başladı. Yetiz ve Ünal (2018), finansal bilginin önemini şu şekilde belgelemiştir; Küresel platformdaki finansal krizler, doğal kaynakların azalması ve bireyler için finansal piyasaların karmaşıklığı nedeniyle finansal bilginin önemini artırmıştır. Sonuç olarak, finansın ve finansal araçların temel prensiplerini anlamayı içeren finansal okuryazarlık her geçen gün artmaktadır. Günümüzün ekonomik, politik, teknolojik ve demografik faktörler nedeniyle değişen finansal sistemi, bireylerin finanslarını kontrol altına almasına yol açmıştır. Ancak finansal sistemdeki karmaşıklık ve araçların artışı, bireylerin sorumluluklarının ve risklerinin de artmasına yol açmıştır. Bu bağlamda, temel finansal prensiplere aşina olmayan kişiler finansal yönetimleri hakkında karar almada zorluk çekmekte ve başarı olasılıkları düşmektedir. Sonuç olarak, insanları çeşitli finansal araçlar ve temel finansal kavramlar hakkında eğiten finansal okuryazarlığın önemi artmıştır (Hayta, 2011). Finansal konulara yönelik zeki davranan bir kişi, uygun bilgiyle tasarruf etmeyi, yatırım yapmayı ve borç almayı seçebilir. Jariwala ve Sharma (2011), finansal bilginin birden fazla faydası olduğunu belirtmektedir. Bu bilgiye sahip bireyler genellikle daha az para harcar ve daha fazla tasarruf eder. Ayrıca tehlikeleri tanımlar ve doğru şekilde önlerler. Bu durum makroekonomik dalgalanmaları azaltır, finansal araçların geliştirilmesini kolaylaştırır ve ekonomik kalkınmayı hızlandırır. Finansal olarak okuryazar bireyler, finanslarını günlük olarak seçtikleri için kendilerine hizmet eden finansal kuruluşları yönlendirirler. Arz ve talep dengesinde olan kurumlar, tercih edilen finansal araçların önemini önceliklendirir. Bu alanda rekabet vardır, bu rekabet yeni ürün ve hizmetlerin yaratılmasını ve büyümesini teşvik eder (OECD, 2005). Finansal okuryazarlığın sonuçları hem bireyler hem de toplum üzerinde etkilidir. Tasarruf ve bütçeleme uygulamasından yoksun toplumlarda, bireyler borçlanabilir ve bu da finans sektörünü olumsuz etkileyebilir. Sonuç olarak, bireyler finansal okuryazarlık eğitimi almalıdır. Bu, ekonomik geleceğin önemli bir yönü olduğundan, okullarda

finansal okuryazarlığa duyulan ihtiyaç hayati önem taşımaktadır (Bayram, 2015). Bu nedenle, finansal okuryazarlığın değeri küresel finansal kriz, yüksek borç oranları, finansal varlıkların çeşitlendirilmesi ve teknolojik ilerlemelerle artmıştır. Bireyler ve toplumlar belirli miktarda finansal bilgiye ihtiyaç duymaya başlamıştır.

Son zamanlarda finansal bilgisi sınırlı olan kişilerin finansal ürün kullanımını, yatırım ve finansal risk gibi konularda karar verirken olumsuz sonuçlarla karşılaştıkları gözlemlenmektedir. Önemli finansal bilgiye sahip olan kişilerin tasarruflarını artırarak riskten kaçınmak ve para kaybetme olasılığını azaltmak için çeşitli önlemler aldıkları görülmektedir. Bireylerin risk ve getiri konusunda aldıkları kararlar hem kendi finansları hem de ülke ekonomisi açısından kritik öneme sahiptir. (Bayrakdaroğlu ve Bilge, 2018). Ülkemizin istihdam ve gelir istatistiklerini incelediğimizde gençlerin oranının yaşlılara göre daha yüksek olması dikkat çekicidir çünkü gençlerin finansal bilgisi yaşlılara göre daha düşüktür. Bunun sonucunda finansal okuryazarlık konusu eğitim ve ekonomi alanlarında daha yaygın hale gelmekte ve durum hakkında daha fazla endişe duyulmaktadır. Üniversiteye kadar aileleriyle birlikte yaşayan gençler finansal kararlara katılmamaktadır, bu nedenle üniversite yıllarında finansal konularda kendi başlarına karar vermek zorundadırlar. Bu noktada finansal okuryazarlık konusunda bir anlayışa sahip olmaları hayati öneme sahiptir (Arslan, 2020).

Sonuç olarak, finans dünyasının evrimi sonucunda yeni finansal araçlar ve ödeme yöntemleri ortaya çıkmıştır. Bu yeni araçlar ve ödeme yöntemleri finansal bilginin önemini artırmıştır. Bireyler gelecekte ve iş girişimleri sırasında finansal istikrara ihtiyaç duyduklarına inanmaktadır. Bu durum finansal bilginin gelişmesinde artışa yol açmıştır. Finansal araçların kullanımında ve finansal araç ve hizmetlerin seçiminde finansal okuryazarlığın önemi çok büyüktür. Bireylerin bu konulardaki bilgilerini artırmalarına yardımcı olur. Bu durum, insanların finansal konularda eğitilmesinin gerekliliğini vurgulamaktadır (Yılmaz, 2021). Ülkemizde finansal okuryazarlık alanını içeren çalışmalar her geçen gün artmaktadır. Finansal okuryazarlık düzeyi sadece ülkemizde düşük olmamakla birlikte OECD'ye dahil ülkelerde finansal okuryazarlık oranının düşük olduğu araştırmalarla belgelenmiştir. Bu senaryo gelişmekte olan ülkeler için de geçerlidir. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde finansal okuryazarlığın düşük olması sermaye piyasalarının gelişmemiş olmasından sorumludur (Aydın, 2018).

Günümüzde finansal bilgi birden fazla düzeyde tanınmaktadır. Finansal okuryazarlığın önemi hem aileler hem de bireyler için çok önemlidir. Jorgensen (2007), finansal okuryazarlığın

ekonomik kararları daha doğru alma etkisine sahip olduğunu belirtmektedir. İnsanların geliri artan refahla birlikte artmaktadır. Finans bilgisi, aileler ve eşler arasındaki bağı güçlendirmekte ve yaşam kalitesini artırmaktadır. Finansal okuryazarlığın önemi, özellikle kendi adlarına karmaşık ekonomik kararlar almak zorunda olan bireyler ve bu kararlara bağımlı olanlar için daha da önem kazanmaktadır. Çünkü talihsiz kararlar zor ekonomik durumlara yol açmaktadır (Mandell, 2006). Finansal okuryazarlığın artması hem toplum hem de bireysel işletmeler üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir (Er ve Çetintaş, 2018). Bireyin finansal bilgisi arttıkça hane halkının ekonomik konforu artmakta, psikolojik yük, aile içi çatışma ve stres azalmaktadır. Ebeveynlerin çocuklarına olan güven derecesi de artmaktadır. Çocuklarda antisosyal davranış oranları düşmektedir. Finansal okuryazarlık sayesinde hastalık nedeniyle işe devamsızlık yapan iş insanlarının işe geri dönme sıklığı azalır, iş tatmini artar ve verimlilik artmaktadır (Taft ve ark., 2013).

Finansal okuryazarlığın önemi hem bireysel hem de toplumsaldır. Para piyasalarındaki dalgalanmaların dışında, finansal ürünlerin yaygınlaşması finansal sistem hakkında şüphelere yol açar. Bu durum insanları finansal piyasalara katılmaktan caydırır. Ayrıca, sistemle güven sorunu yaşayanları gelecekle ilgili ilgilenebilir ve akılsızca kararlar almaya teşvik eder. Tüm bu sorunlar piyasanın dengesini olumsuz etkilemektedir (Mandell, 2006). Bireysel olarak ele alındığında, finansal okuryazar bireyler daha yüksek tasarruf derecesine sahip olacak ve risklerini daha doğru bir şekilde yöneteceklerdir. Makro düzeyde, finansal piyasa araçlarının artan yaygınlığı finansal ürünlere olan talebin artmasına yol açacak, bu da rekabete yol açacak ve ekonomik büyümeden kaynaklanan finansal dalgalanmaların sıklığını azaltacaktır (Jariwala ve Sharma, 2011).

Finansal bilginin gerekliliğini vurgulayan en önemli konulardan biri emeklilik planlamasıdır. Hükümetler, vatandaşlarını dünya çapında emeklilik geliri alabilmek için daha fazla sorumluluk almaya teşvik etmektedir (Beal ve Delpachitra, 2003). Sonuç olarak, bireyler emeklilik varlıklarına ilgi duymalı ve aşına olmalıdır. Ek olarak, gençler emekliliğin hayatları üzerindeki etkileri hakkında daha fazla bilgi sahibi olmalıdır. Yüksek finansal okuryazarlık seviyelerine sahip olanların emeklilik fonlarına olan ilgisi artmıştır (Öztürk ve Demir, 2015).

Finansal okuryazarlığın bireyler açısından önemi

Günümüzde, insanların finansal kaynaklarını eskisinden daha önemli ihtiyaçlara ayırmaları daha yaygın hale gelmiştir. Ürünler ve hizmetler daha çeşitli hale geldiğinden, bunlara erişim daha erişilebilir hale gelmiştir ve artık dünyanın herhangi bir yerinde ürün veya

hizmetlere sınırlama olmaksızın erişmek mümkündür. Tersine, reklamcılık ve sosyal düzen gibi pazarlama araçları daha fazla tüketimi ve daha fazla satın almayı teşvik eder. Harcama kolaylığına katkıda bulunan bir diğer faktör de borçlanmanın daha yaygın olmasıdır. Kredi kartları, taksitli ödemeler ve tüketici kredileri gibi araçlar borçlanma sürecini kolaylaştırırken, bireylerin finanslarını yönetmelerini de zorlaştırır (Güvenç, 2017).

Sürekli gelişen, değişen ve çeşitlenen bir finansal piyasa ve ürünleri karşısında, bireyler akıllıca seçimler yaparak gelirlerini artırmak veya yanlış anlamalar sonucu zamanla biriktirdikleri para veya tasarruf miktarını azaltmak gibi seçeneklere karşı hassastır. Bu seçenekler bireyin finansal bilgilerini artırarak finansal çıkarlarını korumak için kullanılabilir (Er ve ark., 2014).

Finansla ilgili kararlar, uzun ve kısa vadede yaşam kalitesini etkileyebilir. Finansal okuryazarlığın önemi, yaşam kalitesini etkilemesidir. Doğru finansal kararlar almak olumlu sonuçlar doğurabilirken, yanlış yönlendirilmiş kararlar mevcut planların ve beklentilerin gerçekleşmemesine yol açabilir. Örneğin, 2008'de gerçekleşen ve dünya çapında bireyleri küresel olarak etkileyen ipotek krizi, finansal olarak cahil tüketicileri ve bunun sonucunda ortaya çıkan etkileri açıkça göstermiştir (Meyers, 2020).

Finansal okuryazarlık, finansal piyasaları ve ürünleri tanıma, tasarruf ve tüketimi dengeli bir miktarda tutma, mevcut riskler ve alternatifler arasından uygun finansal ürünleri seçme ve özellikle kredi kartı kullanımı, emeklilik planı, kredi kullanımı, sigorta, menkul kıymetler veya gayrimenkul yatırımları gibi çeşitli finansal faaliyetlerin nasıl çalıştığını ve hangilerinin kendileri için yararlı olacağını anlama kapasitesidir. Bahsedilen kapasiteye sahip bireylerin finansal okuryazarlık düzeyleri ortalamanın üzerindedir ve bu durum bireylerin daha etkili finansal kararlar almalarına yardımcı olur (Durmuşkaya ve Kavas, 2018).

Bireylerin finansal konularda en iyi kararları alabilme ve günlük yaşamda finansal güvenliği sağlayabilme kapasiteleri öncelikle finansal bilgi ve yeteneklerinden kaynaklanmaktadır (Altunbaş, 2019). Bireylerin ekonomik çevrenin çeşitli faktörlerini tanıma ve bunları tasarruf, harcama ve yatırım gibi finansal kararlarda kullanabilme kapasiteleri kendilerini geliştirerek artırılabilir. Sürekli gelişen ve dönüşen günümüz bağlamında bireyin finansal ve ekonomik alandaki ilerlemeleri tutarlı bir şekilde takip edebilme, yeni gelişmeleri kavrayabilme ve popülerliği artan finansal ürün ve hizmetlerin çeşitliliğine ve karmaşıklığına

uyum sağlayabilme kapasitesi finansal okuryazarlık düzeylerine bağlıdır (Öztürk ve Demir, 2015).

Haneler arasında eksik olduğu tespit edilen finansal bilgi düzeyi, hanelerin finansal olarak yanlış kararlar alma riski altında olduğunu göstermektedir (Calcagno ve Monticone, 2015). Günümüzde, insanlar daha sık finansal kararların sorumluluğunu üstlenmektedir. Sonuç olarak, bireylerin aldığı finansal kararlar, şimdiki zamanları ve gelecekları üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Kötü finansal karar alma, zamanla ortaya çıkan ve genellikle bir kriz çıkana kadar fark edilmeyen önemli sonuçlara sahip yaygın bir olgudur. Aileler için, kötü finanslar ve yatırımlar, finansal istikrar açısından uzun vadede ciddi sonuçlara yol açabilir. Mevcut ekonomik koşullar, özellikle finansal piyasadaki ani değişikliklere, dalgalanmalara ve düşüşlere uyum sağlamak için gerekli beceri ve bilgiye sahip olmayanlar için zararlı olabilir, bireylere fayda sağlamak yerine bireysel kayıplara yol açabilir ve finansal güvenliklerini olumsuz etkileyebilir (Hung ve ark., 2009). Bu nedenle, finansal okuryazarlık bireyler için büyük önem taşımaktadır.

Finansal okuryazarlığın finansal sistem açısından önemi

Finansal okuryazarlık fikri, bir yandan insanların günlük yaşamlarında karşılaştıkları çeşitli finansal sorunlara çözüm bulmayı amaçlarken, diğer yandan finansal piyasaların istikrarlı, verimli ve etkili bir şekilde işlemlerini teşvik eder (Er ve ark., 2014). Bireyler genellikle gelirlerinin bir kısmını tüketim harcamalarına, bir kısmını da tasarrufa ayırırlar. Bireylerin tasarrufları, tasarruflar yoluyla finansal piyasalara aktarılır. Bu bağlamda finansal sistemin önemli bileşenlerinden biri olan bireysel yatırımcıların kararları, finansal piyasalar açısından önem taşımaktadır (Başçı ve ark., 2020; Köroğlu ve ark., 2022). Finansal okuryazarlık nedeniyle bireysel yatırımcılar, kendileri için uygun finansal ürün ve hizmetlere karar verirken mevcut kurum ve kuruluşlardan daha fazla finansal hizmet talep ederler, ayrıca bu kurumlara daha doğrudan ve talepkar bir şekilde yaklaşırlar çünkü süreçlere, ürünlere ve hizmetlere aşinadırlar ve bilgi sahibidirler. Bu durum, finansal ürün ve hizmet sunma konumunda olan kurum ve kuruluşların faaliyetlerinde kaliteli hizmet yaklaşımını benimsemelerine neden olmaktadır (Öztürk, 2014; Kaya, 2019).

Finansal okuryazarlığın sonucu oluşan finansal farkındalık, insanların yastık altı olarak da adlandırılan atıl fonlara yatırım yapmalarını ve bu fonları finansal sisteme ve dolayısıyla ekonomik döngüye dahil etmelerini sağlar (Fettahoğlu, 2015). Finansal istikrarın sağlanması için finansal sistemin tasarruf sahipleri ile yatırımcılar arasında etkin ve doğru kaynak

transferlerini teşvik etmesi, finansal riskleri uygun şekilde fiyatlandırması ve yönetmesi, sistem içindeki finansal ve ekonomik krizleri kolayca absorbe edebilmesi gerekir (Morgan ve Pontines, 2014). Bu bağlamda bireylerin finansal okuryazarlık çerçevesinde hareket etmeleri, finansal ürün ve hizmetlerini çeşitlendirmeleri, finansal piyasalarda arz ve talep tarafındaki katılımcı sayısını artırmaları, izleme ve düzenleme mekanizmasının etkin olmasını sağlamaları, riski azaltmaları ve sistemi daha güçlü hale getirmeleri hayati önem taşımaktadır. Çünkü finansal karar verici konumundaki bireylerin yanlış kararları tüm bunları olumsuz etkileyebilmekte, finansal sistem ve istikrar kaybolmaktadır (Karataş ve Erkan, 2005). Sonuç olarak finansal okuryazarlık kavramının finansal piyasalar açısından büyük bir öneme sahip olduğu görülmektedir.

Finansal okuryazarlığın ülkeler açısından önemi

Yeni finansal ürünler, finansal piyasaların karmaşıklığı, politik sistemdeki önemli değişiklikler, bilgi teknolojisindeki gelişmeler, bilgi sistemleri yönetiminin etkisi ve küreselleşme gibi faktörler finansal okuryazarlık kavramı açısından giderek daha önemli hale gelmektedir (Mian, 2020). Kişisel yaşamda güçlü bir finansal stratejinin oluşturulması için elzem olmasının yanı sıra (Arora, 2016), bireysel planlama ve kararlar bireysel finansal refahın ve toplumun bir bütün olarak başarısının, refahının ve gelişiminin önemli bir parçası haline gelmiştir (Lusardi ve Mitchell, 2007; Saber, 2020). Sonuç olarak, finansal okuryazarlık kavramı yalnızca bireyler için değil, aynı zamanda bir bütün olarak toplum ve ülke ekonomisi için de büyük önem taşımaktadır. Çünkü bireylerin parasal tasarrufları, yatırımları ve harcamaları finansal piyasalara ve dolayısıyla ülke ekonomisine dahil edilmektedir.

Mantıksal olarak, finansal olarak bilgilendirilmiş tüketiciler aileleri ile ilgili daha etkili kararlar alacak ve bu da ekonomik güvenlik ve refahlarında artışa yol açacaktır. Finansal olarak güvenli olan ailelerin topluluklara katılma ve artan toplumsal ekonomik kalkınmayı teşvik etme kapasiteleri daha fazladır (Hogart, 2006).

Toplumsal açıdan bakıldığında, finansal okuryazarlığın bireyleri tasarrufa yönlendirmek ve tasarrufları ekonomide değerlendirmek açısından önemli olduğu, ekonomik istikrarı koruduğu ve sürdürülebilirliği sağladığı söylenebilir (Atkinson ve Messy, 2013). Sonuç olarak, bireylerin finansal bilgileri arttıkça, sermayeleri de birikmekte, bu da üretim ve istihdam için yeni fırsatlar yaratmaktadır. Buna karşılık, toplumdaki bireylerin finansal okuryazarlığı, ekonomik krizlerin artan etkileri gibi olumsuz durumların önlenmesi ve yönetilmesi açısından önemlidir. Bu bağlamda, finansal okuryazarlık bir ülkenin ekonomik büyümesi ve uzun vadeli

sürdürülebilirliği için büyük önem taşımaktadır. Bunun dışında, madalyonun diğer tarafından bakıldığında, finansal olarak yanlış kararlar veren bireyler toplumda boşanmalar, intiharlar ve suç davranışı gibi sosyal ölçütlerle de ilişkilendirilmektedir. Finansal sorunları olan bireylerin suç işleme olasılığının daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Sonuç olarak, finansal zorluklar ve aşırı borçlanma hem bireylerin hem ailelerin, dolayısıyla toplumların ve ülkelerin geleceğini tehdit eden faktörlerdir (Kılıç ve ark., 2015; Güvenç, 2017). Bu bağlamda finansal okuryazarlık, bu toplumsal tehlikelerin ortadan kaldırılmasında dolaylı etkisi olan bir kavramdır.

Ayrıca her bireyin, ekonomik sistemin ve finans sektörünün bir parçası olan ürünler, hizmetler, maliyetler, vergiler, yatırımlar ve finansal sisteme erişim gibi ulusal konuları anlayıp tartışabilmesi için finans konusunda bilgi ve beceriye sahip olması gerekmektedir (Dwiastanti, 2015).

Finansal bilgi eksikliği, bireylerin kendi refahlarını optimize etmelerini veya özellikle finansal risklerin yüksek olduğu durumlarda piyasa verimliliği için gereken rekabet baskısını uygulamalarını engelliyorsa ciddi bir sorun haline gelir. Bunun bireysel ve toplumsal refah üzerinde açık bir olumsuz etkisi vardır. Ayrıca, tüketici davranışını anlamak ve ekonomi politikasını makro bağlamda formüle etmek için kullanılan standart analitik modeller de bu spesifik görevleri daha az kullanışlı hale getirmektedir (Hastings ve ark., 2013).

Tüm bu nedenlerden ve artı sunduğu avantajlardan dolayı, özellikle son zamanlarda politika yapıcılar, toplumda tüketicinin finansal karar verme sürecinin artan karmaşıklığına karşı gerekli bir panzehir olarak finansal okuryazarlığı geliştirme ihtiyacını benimsemiştir (Fernandes ve ark., 2014).

2.2. Finansal Eğitim

Tüketicilerin finansal sistemi doğru ve verimli kullanabilmesi için finansal erişim, finansal eğitim ve finansal tüketicinin korunması alanlarında ittifakların kurulması ve politikaların koordineli bir şekilde uygulanması gerekmektedir. Finansal eğitim bu alandaki araştırmaların önemli içeriklerinden biridir.

Bireylerin gençlik yıllarında günlük yaşamlarında karşılaştıkları finansal durumların bir kısmı onların ilk finansal deneyimlerini oluşturmaktadır. Bu deneyimler finansal karar alma sürecinin ilk adımını oluşturur. İnsan hayatı devam ettikçe finansal olaylardaki rolümüz de büyümeye, çeşitlenmeye ve derinleşmeye devam eder. Karmaşık finansal durumlarda, daha yüksek finansal bilgi ve beceriler gerekir. Birey, günlük hayatta parasal dengeyi sağlama, talep

üzerine tüketim, finansal karşılaştırmalar, uygun maliyetlerle borçlanma, bütçeleme, düzenli tasarruf, karlı yatırımlar, gelecek yaşam planlaması vb. konularda finansal açıdan yetersiz olabilir ve finansal eğitime ihtiyaç duyabilir. Finansal eğitim, bireyin günlük yaşamda sıklıkla karşılaştığı finansal seçimlere ilişkin bilgi, beceri ve farkındalığını geliştirme sürecidir. Bu eğitimde finansal davranışın aşılması için finansal davranışın genç kuşağın yapısal özelliklerine göre yapılandırılması ve eğitim politikalarına dahil edilmesi gerekmektedir. Daha da önemlisi gençlerin finansal farkındalığını geliştirmektir. Çünkü 0-7 yaş aralığı ömür boyu sürecek davranışların kazanılmasında kritik eşiktir. Bu dönemde bilişsel ve sosyal gelişimin temelleri oluşur. Bireyin uzun süreli pekiştirme yoluyla kazanabileceği, çeşitli ortam ve koşullarda ifade edilen ve dolayısıyla "karakteristik" olan kalıcı özellikler, okul öncesi yıllardan itibaren kazanılır (Arat, 2008).

Dünya genelindeki savaş, ekonomik krizler, salgın hastalıklar ve benzeri gelişmeler, göreceli olarak uzak coğrafyalarda olsak bile finansal yapılarımızı etkileyebilmektedir. Bunun sonucunda bireysel mali yük ve sorumluluklar artmaktadır. Bu yükümlülüklerin üstesinden gelebilmek için finansal okuryazarlığın geliştirilmesi ve bunun bireye sağladığı avantajlardan faydalanılması gerekmektedir. Bu nedenlerden dolayı finansal okuryazarlık bireyin yaşamı boyunca gerekli olup, uygun finansal eğitim yoluyla geliştirilmelidir.

Finansal eğitim kavramına kişisel açıdan baktığımızda, temel finansal bilgilerin edinilmesi, gerekli finansal hizmetlerin anlaşılması ve kullanılması, finansal risklerin ve finansal getirilerin belirlenmesi, paranın yönetilmesi ve diğer becerilerin kazanılması sürecidir. Genel anlamda bu, kişisel finansal bilgi ve becerilerin etkisinin ekonomiye ve topluma yayıldığı süreçtir.

OECD'nin finansal eğitim kavramına ilişkin tespiti şu şekildedir: Finansal eğitim, tüketicilerin ve yatırımcıların finansal konularda daha bilinçli kararlar almalarına yardımcı olacak ve finansal refahlarını artıracak bir eğitim almalarını sağlayan bir süreçtir (OECD, 2005).

Finansal Eğitim Diyagramı

Şekil 1. Finansal Eğitim Diyagramı

Kaynak: Willis (2008).

Şekil 1’de görülebileceği gibi, finansal eğitim, finansal süreçlerde etkili ve doğru kararlar almamızı sağlayan yetenek, bilgi ve becerileri kullanarak sınırlı kaynakları etkili bir şekilde değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Finansal eğitim düzeyindeki artış, finansal okuryazarlık oranını artırır ve bireylerin finansal eğitim almayanlara göre finans, beceri ve yetenekler konusunda daha fazla anlayışa sahip olmasını sağlar. Finansal okuryazarlıktaki artış, doğru, etkili ve dikkatli finansal kararlar alınmasına yol açacaktır.

Finansal eğitim, finansal konularda farkındalığı artırma, finansal ürünlere erişimi iyileştirme ve finansal konularda bilgi sağlama gibi geniş bir konu yelpazesini kapsar. Bu konular, bireylerin tüketim, yatırım ve tasarruf konusundaki davranışlarında değişikliklere ve bu değişikliklerin ülke ekonomisi ve toplumsal refah üzerindeki etkisine neden olur (TCMB, 2011).

Eğitim, bireylerde bilgiyi artırma ve istenen davranışı geliştirme prosedürünü içerir. Ayrıca, finansal eğitim finansal kapasiteyi geliştirmenin bir yoludur.

Finansal okuryazarlık, finansal eğitimle desteklenmesi gereken ömür boyu bir taahhüttür. Amaç finansal eğitim yoluyla finansal okuryazarlığı artırmaksa, her grubun özelliklerine özgü programlar oluşturulmalıdır. Öncelikli eğitim sınıfları aşağıda listelenmiştir (Barmaki, 2015):

- Anaokulu, ilkokul ve ortaokul öğrencileri.
- Yüksek öğrenime kayıtlı öğrenciler.
- Gençler, ebeveynler ve yaşlılar.
- Dezavantajlı bireyler (eğitim sisteminden dışlanmış gençler, eğitimsiz bireyler, işsiz bireyler, sosyal olarak dezavantajlı bireyler ve finansal olarak yoksul bireyler).
- Eğitimciler, araştırmacılar.

Finansal okuryazarlık alanında yapılan çalışmalar, insanların finansal konularda aşağıdaki hataları yaptığını ortaya koymuştur (Capuano ve Ramsay, 2011).

- Kısa vadede yetersiz tasarruf ve yetersiz değerlendirme
- Bütçeleme eksikliği
- Gelecek için plan yapmama
- Ekstra borçlanma
- Kredi kartlarını bilerek kullanmama
- Finansal yatırım araçlarını kullanmama
- Birey için uygun olmayan finansal ürün veya hizmetleri seçme.
- Finansal ürün veya hizmetlerin faydalarını veya özelliklerini göz ardı etme
- Alışveriş yaparken karşılaştırma yapmama
- Maliyetleri ve masrafları göz ardı etme
- Yatırım fırsatlarından yararlanmama
- Finansal konularda profesyonel yardım almama
- Finansal durumlarda uzman olmayan kaynakları kullanma.
- Sigorta konusunda yetersiz bilgi

Sermaye piyasalarının evrimiyle birlikte tüketiciler küresel ölçekte finansal piyasalara daha fazla dahil olmaya başlamıştır. Gelişmekte olan ülkelerde, nüfusun finansal ürün ve hizmetlere ilişkin farkındalığı düşüktür ve bu ülkelerde modern finansal araçlara güvenilmemektedir. Sonuç olarak, yeni yöntemlerin geliştirilmesine rağmen geleneksel yatırım yöntemleri kullanılmaktadır. Bu ülkelerdeki bireysel yatırımcıların sınırlı miktarda tasarrufları vardır. Yatırımcılar sürecin potansiyel tehlikeleri hakkında gerekli bilgiye sahip olmadıkları için, olası bir sonuç olarak finansal kayıp yaşanabilir. Finansal eğitim programları yatırımcılara bu konuda yardımcı olur.

Birçok ulusal ve uluslararası çalışma, gelişmekte olan ülkelerin finansal okuryazarlık oranının istenenden düşük olduğunu bulmuştur. Bu oranları istenen seviyeye getirmek için, finansal eğitim programlarının oluşturulması ve gerekliliğe dayalı olarak geliştirilmesi ülkelerin birincil kaygısı olmalıdır. Son zamanlarda, birçok ülke her düzeydeki eğitim müfredatlarına temel finansal bilgilere odaklanan konular ve dersler eklemiştir. Finansal eğitim herkes için önemli olmasına rağmen, finansal bilgi açısından genç insanlara odaklanmak özellikle önemlidir. Genç bireyler, yaşlı bireylere göre finansal tehlikelere karşı daha hassastır. Ayrıca, bu demografik gruptaki bireyler finansal ürünlere, cep telefonlarına ve diğer teknolojik yeniliklere erken yaşta maruz kalmaktadır. Gerekli finansal kaynaklardan yoksun oldukları için, riske ve olumsuz finansal sonuçlara karşı daha hassastırlar. Sonuç olarak, bireylere finansal yaşamlarında mümkün olan en erken dönemde finans hakkında eğitim verilmelidir. Finansal eğitime ilk önce ailede başlamak, ardından resmi ve yayınlanmış eğitim kurumlarına geçmek çok önemlidir. Ancak, kaynak eksikliği ve ilgili alan bilgisine sahip bireylerin eksikliği de dahil olmak üzere okullarda finansal eğitime yönelik çeşitli engeller vardır.

Finansal eğitim yoluyla bireylerde finansal farkındalığı aşılama, finansal bilgi düzeyini artırmak ve böylece istenen finansal davranışı teşvik etmek amaçlanmaktadır. Toplum sağladığı faydalar nedeniyle finansal okuryazarlık eğitimine olan ilgi artmıştır. Finansal eğitimde en büyük öneme sahip olan birincil konular tasarruf, gelecek için planlama, borç ve kredi, bankacılık ve yatırımdır (Çolak, 2017).

Finansal eğitimin amaçları şunlardır:

- Bireylerin finanslarını yönetebilme yeteneğine sahip olması.
- Uzun vadeli ve kısa vadeli planlar oluşturabilme yeteneğine sahip olması.
- Finansal yönetimin faydalarını ve risklerini anlama.
- Finansal sistem araçları hakkında bilgi sahibi olması.
- Önemli finansal bilgilere nasıl erişileceğini öğrenme.
- Finansal sistem araçlarını etkili bir şekilde kullanabilme yeteneğine sahip olması.
- Ayrıca, sosyal refah ve istikrarlı finansal sistemler finansal eğitimin diğer hedefleridir (Hayta, 2011).

2.2.1. Finansal eğitimin önemi

Günümüzde tüketiciler finansal sistemde önemli değişikliklerin etkisi altındadır. Finansal krizlerdeki artış ve ekonomik sistemin artan karmaşıklığı, finans profesyonelleri için zorluklar yaratmıştır. Yatırımcılar yeni ürünlerin maliyetlerini ve risklerini tahmin etmekte zorluk çekmektedir. Tüketicileri doğrudan etkileyen en son değişiklikler sorumluluk ve riskin benimsenmesidir. Teknolojinin evrimi ve piyasaların özgürleşmesiyle bireyler artık finansal kaynaklara daha kolay erişebilmektedir. Finansal araçlara kolay erişim, bireyler arasında artan finansal sorumluluğu kolaylaştırmaktadır (Gökmen, 2012).

Eğitim sistemimizde kişisel finanslar konusunda yeterli eğitimin olmaması sosyal bir sorun olarak kabul edilir. Bu sorun, bireyleri bileşik faiz, kredi, enflasyon ve emeklilik fonu dahil olmak üzere kendi varlıklarını düşünceli ve sorumlu bir şekilde yönetmesini engeller. Bireyler, özellikle borsa ile ilişkili risk konusunda finansal olarak bilinçli kararlar almanın nasıl yapılacağına farkında değildir. Bireyler ve aileler arasında finansal bilginin artırılması, toplumsal refahın desteklenmesi için hayati öneme sahiptir (Saraç, 2014). Günümüzde, Türkiye’de hem sosyal hem de finansal açıdan finansal eğitim girişimlerini uygulamak ve bu konuda kurumsal kapasiteyi artırmak hayati öneme sahiptir.

Yukarıda belirtilenler çerçevesinde, finansal eğitim ile finansal anlayış arasında önemli bir pozitif ilişki vardır. Bireylerin finansal eğitimi, finansal bilgilerini artırır ve artan bilgi, ek finansal eğitim aramalarına neden olur. Yüksek derecede finansal okuryazarlığa sahip bireyler, genellikle daha karmaşık finansal ürün ve hizmetleri anlamak ve kullanmak için ek finansal eğitim ararlar. Bu bireyler, daha gelişmiş finansal bilgi edinmek ve finansal hedeflerine ulaşmak için kendilerini sürekli olarak geliştirmek isterler (Lusardi ve Mitchell, 2014). Finansal okuryazarlık arttıkça, bireyler finansal eğitim talep eder ve bu da finansal eğitim programlarının popülaritesini artırır. Örneğin, bütçe yönetimi ve tasarruf stratejileri gibi konulardaki eğitimler, bireylerin finansal durumlarını anlamalarına ve iyileştirmelerine yardımcı olur (Huston, 2010). Ayrıca, eğitimler bireylere finansal ürün ve hizmetler hakkında bilgi sağlar ve bu ürünleri etkili bir şekilde kullanırlar (Remund, 2010).

Bireylerin finansal eğitimi ve finansal okuryazarlığı, ekonomik refahları üzerinde doğrudan bir etkiye sahiptir. Yüksek düzeyde finansal bilgiye sahip bireyler, finansalarında daha aktif bir role sahiptir, borçlarını yönetmede daha etkilidirler ve daha fazla tasarruf etme eğilimindedirler (Atkinson ve Messy, 2012). Ek olarak, bu bireylerin yatırım yapma ve riski

yönetme kapasiteleri daha yüksek olduğundan, uzun vadeli finansal hedeflerine ulaşma olasılıkları daha yüksektir (Huston, 2010).

2.2.2. Lisans öğrencileri için finansal eğitimin önemi

Giderek karmaşıklaşan bir ekonomik ortamda, finansal eğitimin önemi, özellikle finansal olarak bağımsız bir yetişkinliğe geçiş yapmaya hazırlanan lisans öğrencileri arasında önemli bir ilgi görmüştür. Bilinçli finansal kararlar almak için gerekli bilgi ve becerileri kapsayan finansal okuryazarlık, gelişmiş finansal refah, akademik başarı ve uzun vadeli istikrarla ilişkilendirilmiştir. Bu yeterliliklerin kritik doğasına rağmen, birçok üniversite öğrencisi yeterli finansal bilgi olmadan yüksek öğrenime girmektedir ve bu da genellikle hem akademik performanslarını hem de gelecekteki finansal güvenliklerini engelleyebilecek zararlı finansal davranışlarla sonuçlanmaktadır.

Finansal eğitimin lisans müfredatına entegre edilmesi, öğrenciler arasında hem finansal okuryazarlığı hem de genel refahı artırmak için esastır. Ebeveynlerin önemli bir kısmı, tam olarak %69'u, çocuklarıyla finansal tartışmalara girmek konusunda isteksiz olduklarını ifade ederek, eğitim ortamlarında resmi finansal okuryazarlık programlarına olan acil ihtiyacı vurgulamaktadır. Bu tür bir eğitim yalnızca bir tamamlayıcı değil, aynı zamanda bir zorunluluktur, çünkü öğrencilere finansal kaynaklarını etkili bir şekilde yönetmeleri için gerekli bilgi ve becerileri kazandırır ve böylece bir finansal güçlenme duygusunu teşvik eder. Bu güçlendirme, yalnızca finansal stresi hafifleterek akademik başarıya ulaşmak için değil, aynı zamanda uzun vadeli finansal istikrar ve refahı sağlamak için de çok önemlidir. Finansal okuryazarlığın faydaları, anlık akademik performansın çok ötesine uzanır; bilinçli finansal karar alma ve ekonomik güvenlik için ömür boyu temel oluştururlar (Korkmaz ve ark., 2024). Bu nedenle, okullarda finansal eğitim sağlanması, öğrencilerin hem akademik çalışmalarını sırasında hem de sonrasında kişisel finansın karmaşıklıklarında gezinmeye iyi hazırlanmış olmalarını garanti ederek son derece önemlidir (Korkmaz ve ark., 2024). Bu nedenle, eğitim kurumları, kendi refahlarına ve daha geniş ekonominin refahına katkıda bulunabilecek finansal açıdan bilgili mezunlar yetiştirmek için kapsamlı finansal okuryazarlık müfredatlarının dahil edilmesine öncelik vermelidir.

Türkiye de lisans öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin tespitine yönelik araştırmalar

Onat ve Yöntem (2022), İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nin farklı bölümlerinde kayıtlı öğrenciler üzerinde yaptıkları araştırmada, finans konusunda daha fazla ders alan

öğrencilerin farklı düzeylerde finansal bilgi ve bireysel emeklilik sistemine farklı bakış açısına sahip olduklarını gözlemlemişlerdir. Ayrıca finansal teknolojideki gelişmelerin yeni tehlikelere yol açtığı ve bu tehlikelerden kaçınmanın finansal okuryazarlık ile mümkün olduğu kabul edilmiştir. Özer (2020), farklı işletme fakültesi bölümlerinde kayıtlı lisans öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada, demografik ve ekonomik özellikler bağlamında finansal bilgi ile finansal refah arasındaki ilişkiyi incelemiş; finansal bilgi ile finansal refah arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Tetik ve Işıldak (2022), finansal eğitimin öğrencilerin finansal bilgileri üzerindeki etkisini belgelemiş, bu eğitimin kapsamını finansal farkındalığa sahip öğrencileri de kapsayacak şekilde genişletmiş, finansal eğitimin finansal bilgi üzerinde olumlu etkisi olduğu ortaya çıkmış ve bu bağlamda öğrencilerin finans konusundaki ortalama bilgisinin %36 olduğu bulunmuştur. Yalman (2022) tarafından Afyonkarahisar ölçeğinde hukuk dışı meslek mensupları olan avukat, doktor, eczacı, mimar ve mühendislerin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemek amacıyla yapılan araştırmada, bu meslek mensuplarının finansal okuryazarlık düzeylerinin yeterli olmadığı ve demografik özelliklerine bağlı olduğu ortaya çıkmıştır.

Önem (2021), kişilik özellikleri açısından üniversite öğrencilerinin finansal bilgilerini incelemiş ve para sevgisinin finansal bilgileri etkilemediğini raporlamıştır. Özbay ve Özeltürkay (2021), bilinçli kararlar almak için finansal araçlar hakkında yeterli bilgiye sahip olmanın önemli olduğunu belirtmiş, Z Kuşağının finansal okuryazarlığının ve ilgi düzeylerinin düşük olduğunu gözlemlemiştir. Sezal (2021), üniversite öğrencilerinin demografik değişkenlere göre finansal okuryazarlık düzeylerini belirlediği araştırmasında, erkeklerin kadınlardan daha yüksek finansal okuryazarlık düzeyine sahip olduğunu ve yaş ile finansal okuryazarlık arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğunu gözlemlemiştir.

Yıldırım ve Büyükakın (2021) kadınların finansal bilgi düzeyleri ve eğitim düzeyleri ile finansal tutum ve kararları arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırma yapmışlardır. Bu araştırmada katılımcıların eğitim düzeylerinin finansal bilgi düzeyleri ve finans konusundaki hedeflerinden anlamlı derecede farklı olduğu görülmüştür. Yılmaz ve Sevim (2021) tarafından Sağlık Yönetimi Bölümü öğrencilerinin finansal bilgisini finansal davranış ve tutumlar kapsamında değerlendirmek amacıyla yapılan araştırmada öğrencilerin finansal davranış puanlarının yeterli; finansal tutum puanlarının orta düzeyde olduğu görülmüş ve finansal davranış ile finansal tutum puanları arasında pozitif bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

Acaravcı ve Bediroğlu (2019), öğrencilerin finansal bilgi, tutum ve davranışlarını ölçmeyi amaçlayan bir araştırmada, finansal eğitimin öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunu bulmuşlardır. Karadeniz ve ark. (2019), öğrencilerin temel ve ileri finansal okuryazarlık düzeylerini, yatırım kararlarına ilişkin risk ve getiri algılarını ve öğrencilerin kredi kartı kullanım alışkanlıklarını ölçen bir araştırmada, öğrencilerin çoğunluğunun temel finansal bilgiye yüksek, ileri finansal bilgiye ise düşük düzeylerde sahip olduğunu bulmuşlardır.

Contuk (2018), öğrencilerin finansal risk ve fayda anlayışının bütçe yönetimi için çok önemli olduğunu belgelemiş ve bunun finansal okuryazarlıkla ilişkisini incelemiştir. Araştırmada, öğrencilerin temel finans bilgisine sahip oldukları, ancak gerekli olan ileri düzeyde bilgiye ulaşmadıkları belirlenmiştir.

Kıran ve ark. (2018), öğrencilerin finansal okuryazarlıkları ile girişimcilik niyetleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada, cinsiyet, faiz oranları, bankacılık hizmetlerinin internet kullanımı ile finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir fark olduğunu bulmuşlardır. Ayrıca, kredi kartları ve emeklilik hesapları ile finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir fark olmadığını bulmuşlardır. Öngen ve Öngen (2018), İktisat Fakültesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin demografik bilgilere göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada, öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin yetersiz olduğunu, ancak 4. sınıf öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin diğer öğrencilere göre daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Özdemir ve Temizel (2018), İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin ileri düzeyde finansal okuryazarlığa sahip olma derecesini belirlemek için bir çalışma yürütmüşler, ayrıca öğrencileri bu seviyelere göre kategorize etmek için kullanılacak bir model geliştirmişlerdir. Çalışmada öğrencilerin %35'inin temel düzeyde finansal bilgiye sahip olduğu ve diğer %35'inin ileri düzeyde finansal okuryazarlığa sahip olduğu görülmüştür.

2.3. Sosyal Hizmet

Sosyal hizmet, sosyal bağlamlarda bireylerin ve toplulukların refahını iyileştirmeye adanmış çok yönlü bir meslektir. Disiplinlerarası bir alan olarak sosyal hizmet, karmaşık sosyal sorunları ele almak için farklı disiplinlerden yararlanır ve sosyal adalet ve insan haklarını merkeze alır. Ancak ortaya çıkışının tarihsel sürecini etkileyen toplumsal koşullar ve uygulama yöntemlerindeki farklılıklar, sosyal hizmetin diğer disiplinlerden ve mesleklerden ayrı değerlendirilmesini gerektirmektedir.

Sosyal hizmetin kökleri, Jane Addams liderliğindeki Yerleşim Evi Hareketi (Settlement House Movement -SHM-) gibi 19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başlarındaki hareketlere kadar izlenebilir. Bu hareket, sosyal adalet, işlevsellik ve ayrımcılığın azaltılması merkezli bir yaklaşım önererek sosyal sorunların daha geniş sosyal bağlam içerisinde ele alınması ihtiyacını vurgulamaktadır (NASW, 2018; Joseph, 2019)

Bunun aksine, daha sonra ortaya çıkan Charities Organization Society (COS) hareketi, bireysel sorumluluğa odaklanarak sosyal hizmet için teorik ve profesyonel bir kimlik yaratmayı amaçlamıştır. SHM'lerin çevresel kaygıları ile COS'un bireysel yaklaşımı arasındaki ikilem, endüstrinin erken gelişimini şekillendiren temeli oluşturdu (Dominelli, 2018).

Bu bağlamda sosyal hizmet; toplumsal uyum, güçlendirme, özgürleşme gibi kavramları kullanarak toplumsal değişim ve gelişmeyi sağlamayı amaçlayan bir meslek ve disiplin olarak ortaya çıkmıştır. Yine sosyal hizmet, insan hakları, sosyal adalet, farklılıklara saygı ve kolektif sorumluluk, farklı disiplinlerle işbirliği içinde çalışma gibi unsurlara odaklanmaktadır (International Federation of Social Work, 2014).

Ancak mesleğin sosyal adalet ve insan haklarına bağlılığı, onu çalıştığı diğer yardım mesleklerinden ayıran belirleyici bir özellik haline geldi. Ayrıca sosyal roller, sosyal ihtiyaçlar, sosyal bağlam ve sosyal iyileşme gibi kavramların sosyal hizmet uygulamasının merkezinde yer alması, onu diğer mesleklerden farklı kılmaktadır (Kadushin ve Kadushin, 2016). Çünkü uygulamada sosyal hizmet; bilgi, beceri ve değerler üçgeni içerisinde bireyler, aileler ve gruplarla çalışmaya odaklanan bir meslektir (National Association of Social Workers, 2020).

Sosyal hizmet uygulaması mikro, mezzo ve makro düzeyde ortaya çıkan insani ve toplumsal sorunlara bütünsel bir yaklaşım benimser. Sosyal hizmet mesleğinin bireyler ve çevreleri arasındaki etkileşime odaklanması onu diğer disiplinlerden farklı kılmaktadır (Sheafor ve Horejsi, 2015). Bu anlamda sosyal hizmet uzmanları ruh sağlığı, yaşlı refahı, çocuk refahı ve halk sağlığı alanlarında kapsamlı destek sağlayarak bireylerin çevre fonksiyonlarında daha iyi işlev görmesini ve kişilerarası ilişkilerini geliştirmesini sağlayarak bireysel ve aile sorunlarının çözümüne katkıda bulunmaktadır (Ruth ve Marshall, 2017).

İnsan onuruna saygı, ayrımcılık yapmama, şeffaflık ve hesap verebilirlik gibi temel ilkelerin yön verdiği sosyal hizmette etik konular oldukça önemlidir (Mapp ve ark., 2019). Sewpaul ve Henrickson (2019)'ın belirttiği gibi sosyal hizmet etiğinin sömürgecilikten arındırılması, daha kapsayıcı ve eşitlikçi yaklaşımların teşvik edilmesiyle mümkündür.

Sosyal hizmet, dezavantajlı bireyler, gruplar ve aileler için sosyal adaleti ve savunuculuğu amaçlayan, yoksulluk, göç, çocuk ve kadın bakımı ve ayrımcılıkla mücadele gibi alanlarda hizmet sunan bir meslektir (Thompson, 2019). Sosyal hizmetin savunuculuk rolü onu hayırseverlikten ayırmakta ve bakım, koruma ve danışmanlık konularını sosyal adalet ekseninde ele alan uygulamalı bir disiplin ve meslek olduğunu vurgulamaktadır (Pierson ve Thomas, 2010). Küreselleşmeyle birlikte artan adalet arayışının, sosyal adalet odaklı sosyal hizmetin önemini daha da arttırdığı düşünülmektedir (Ferguson ve ark., 2004).

Bu anlamda sosyal hizmet, değişen toplumsal ve küresel koşullara bağlı olarak her dönemin yeni sorunlarının etik ilkeler ve pratik becerilerle çözülmesini mümkün kılacaktır. Bilgi, beceri ve değerler üçgeni üzerinden bütünsel bir yaklaşımla bireylerin becerileri ve çevreyle etkileşimleri sosyal adalet ve savunuculuk eksenlerinde geliştirilebilir. Bu yaklaşım, sosyal hizmetin temel amaçlarının daha iyi anlaşılmasıyla daha iyi anlaşılabilir.

2.3.1. Sosyal hizmet mesleğinin amacı

Sosyal hizmet çok yönlü bir alandır ve teorileri eyleme dönüştüren modeller üretir. Tıp, psikoloji, sosyoloji vb. gibi diğer alanlarla birlikte modeller oluştururken, bir sosyal hizmet uzmanı mesleki bir sapma barındırabilir. Bu bakış açısından, sosyal çalışma alanını anlamak bir sosyal hizmet uzmanı (bir öğrenci dahil) için hayati önem taşır. İleri düzeydeki mesleki sapma, uzmanın danışanını, partnerini ve toplumunu olumsuz etkileyebilir. Sonuç olarak, güvenin azalmasına ve sosyal çalışmaya karşı olumsuz bir bakış açısına yol açabilir.

Sosyal hizmet kendi kavramı içerisinde amacını içermektedir. Yukarıda da belirttiğimiz gibi toplum, insan ve onun çevresi demektir. Sosyal hizmet topluma hizmet etmek olarak anlaşılabilir. İnsan sosyal bir varlıktır; bu yüzden diğer insanlara da ihtiyaç duyar. İnsanların birbirine bağlılığı ve bağımlılığı sosyal hizmetin temelini oluşturur; kişilerin kişilerarası etkileşimlerinin ve ilişkilerinin kalitesini ve etkinliğini artırmaya yardımcı olur. Başka bir deyişle sosyal hizmet, insanların sosyal işlevselliğini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Sosyal hizmetin tanımından hareketle disiplinin amaçları ortaya çıkarılabilir. Ulusal Sosyal Hizmet Uzmanları Birliği (NASW) tarafından tanımlandığı üzere;

“Sosyal Hizmet, birey, grup ya da toplulukların sosyal işlevselliklerini arttırmak ya da korumak ve hedeflerine uygun toplumsal koşullar oluşturmak amacıyla yardım eden mesleki bir aktivitedir. Sosyal Hizmet uygulaması, sosyal hizmet değerleri, disiplini ve tekniklerinin aşağıdaki bir ya da birkaç amaca mesleki uygulamasını içerir:”

- “Somut hizmet alımında insanlara yardım etme”
- “Birey, aile ve gruplar için danışmanlık ve psikoterapi”
- “Sosyal ve sağlık hizmetlerini sunmada ve bu hizmetleri iyileştirmede grup ya da topluluklara yardım etme”
- “İlgili yasama sürecine katılma”

Sosyal Hizmet Uzmanları Uluslararası Federasyonu (IFSW)’nun tanımına göre sosyal hizmet, sosyal değişim ve gelişmeyi, sosyal uyumu, insanların güçlendirilmesini ve özgürleşmesini teşvik etmeye adanmış uygulamaya dayalı bir meslek ve disiplindir. Sosyal adalet, insan hakları, ortak sorumluluk ve farklılıklara saygı sosyal hizmetin temelidir. Sosyal hizmet, insanlara ve kuruluşlara yaşam sorunlarına dikkat etme ve refahı artırma konusunda rehberlik etmek için sosyal hizmet, sosyal bilimler, beşeri bilimler ve yerel bilgi teorisine dayanmaktadır. Sosyal Hizmet Eğitimi Konseyi’ne (CSWE) göre sosyal hizmet, bireylerin, ailelerin, grupların, toplulukların ve toplumların sosyal işlevlerini geliştirmelerine yardımcı olma sürecidir.

Tüm tanımların ortak ilkesi, insanlara yardım ederek toplumun işleyişini geliştirme hedefidir. Diğer hedefler sosyal koşulların yaratılmasına odaklanır.

Sosyal işlevsellik, sosyal hizmetin kendine özgü odağının anlaşılmasında ve onu diğer mesleklerden ayırmada önemli bir rol oynamaktadır. Olumlu sosyal işlevsellik, bireyin toplumdaki birincil rolünü yerine getirmek ve temel ihtiyaçlarını karşılamak için gereken görev ve etkinlikleri yerine getirebilme yeteneğidir (Sheafor ve Horejsi, 2002). Bireylerin toplumdaki olası rollerini göstermek için bu roller arasında aile üyesi, ebeveyn, eş, öğrenci, hasta, çalışan, komşu ve vatandaş yer almaktadır. Bireyin temel ihtiyaçları; beslenme, barınma, sağlık, zararlardan korunma, kabul edilme ve sosyal destek gibi temel beklentilerin yanı sıra yaşamın anlamı ve amacıdır. Zamanla sosyal rollerdeki değişiklikler bireysel beklentileri de değiştirebilir. Sosyal işlevsellik, bireyin yetenek ve davranışlarının sosyal ve ekonomik çevredeki ihtiyaçlar, beklentiler, kaynaklar ve fırsatlarla eşleşmesi veya uyumuna odaklanır (Sheafor ve Horejsi, 2002).

Her ne kadar sosyal hizmet tüm insanların sosyal işleyişini içerse de öncelik kuralları esastır. Bu bağlamda toplumun en savunmasız üyelerine, sosyal adaletsizliğe, ayrımcılığa ve baskıya maruz kalanlara öncelik verir (Sheafor ve Horejsi, 2002). Küçük çocuklar, yaşlılar,

yoksullar, zihinsel ve fiziksel engelli kişiler ya da etnik veya ırksal azınlıklara mensup kişiler toplumun en savunmasız bireyleri olarak sınıflandırılabilir.

Sheafor ve Horejsi (2002), bireyin sosyal işlevselliğini geliştirmek için sosyal hizmet uzmanlarına 3 tür müdahale önermiştir; sosyal bakım, sosyal tedavi ve sosyal güçlendirme. Sosyal bakım; temel ve psikolojik ihtiyaçlarının karşılanmasına ihtiyaç duyan kişilerin bu ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlamaya yönelik faaliyet ve çalışmalar olarak bilinmektedir. Amaç danışana gerekli kaynakları sağlamak ve bireyin gelecekte değiştiremeyecek durumlar hakkında iyi hissetmesini sağlamaktır. Sosyal tedavi; bireylerin ve ailelerin işlevsiz, sorunlu veya sıkıntı veren düşünce, duygu, davranış ve alışkanlıklarını değiştirmek veya düzeltmek için tasarlanmış bir dizi eylemdir. Amaç, eğitim, danışmanlık veya çeşitli terapi biçimleri yoluyla bireylerde veya ailelerde değişimi teşvik etmektir. Sosyal Güçlendirme; Danışanı daha ileri götürmek ve onu herhangi bir tanımlanmış sorun ortaya çıkmadan belirli işlevsel alanlarda geliştirmek önemlidir. Örnekler arasında genç ve yaşlılara yönelik hobi programları, bebek bakımevleri, evlilik geliştirme kursları ve mesleki eğitim programları yer almaktadır. Sosyal işlevlerin yanı sıra sosyal hizmetin ikinci önemli yönü destekleyici ve güçlendirici bir ortamın yaratılmasıdır. Sosyal adaleti sağlamanın ve korumanın önemine olan inanç, sosyal hizmetin en temel değerlerinden biridir ve bu hedefe ulaşmanın temelini oluşturur. Sosyal adalet, hükümetler, kuruluşlar ve güç grupları gibi sosyal kurumların temel insan haklarına yönelik tutumu ve desteğinin ahlaki adaletidir. Herkesin temel insan hakları vardır. Bireyler bu hakları kişisel başarı veya hükümet mücadelesi yoluyla değil, erdemler ve varoluşun doğasında var olan değer ve haysiyet yoluyla kazanırlar.

Hukuk devletinde bireye tanınan her hak, beraberinde bir sorumluluk getirir. Haklar ve sorumluluklar bir madalyonun iki yüzü gibidir. Birinin varlığı diğerine bağlıdır. Sorumluluk olmadan adalet olamaz. Sheafor ve Horejsi (2002), eğer bir kişinin yaşam hakkı varsa, o kişiye yiyecek, barınma ve gerekli tıbbi bakımı sağlama sorumluluğunun da başkalarının olduğunu vurgulamaktadır. Bir sosyal hizmet uzmanı bazen insanların haklarını kullanmalarına yardımcı olmak için gerekli hizmetleri sağlarken, bazen de sorumlu davranarak hakları ihlal edilen veya suiistimal edilen kişileri savunabilir ve tüm insanları temel haklarını tanımaya çağırabilir.

Mikro düzeyde birey ve ailelerle çalışıldığında bu değişimler çevresel değişimler olarak tanımlanmaktadır. Örneğin, bir araba kazasında ciddi şekilde yaralanan biri sınıfa dönmeden önce, okul sosyal hizmet uzmanları öğrencileri onun dönüşüne hazırlar. Makro düzeyde, sosyal hizmet uzmanları topluluklarla ve toplumla çalışırken destekleyici, şefkatli ve güçlendirici bir

ortam yaratmayı amaçlar. Bu düzeyde sosyal hizmet uzmanları, bir toplumun, devletin veya hükümetin karar alma organlarının insan ihtiyaçları ve sosyal sorunlar konusunda nasıl hareket ettiğini gözlemler. Bu çabalar, sosyal ve ekonomik adaleti sağlamanın, insanlara yönelik fırsatları genişletmenin ve insan yaşamının günlük koşullarını iyileştirmenin yollarını içerir. Nihai amaç, toplumsal değişime ulaşmak için siyasi eylemi teşvik etmektir. Çevresel değişimin önlenmesi bazen çevresel değişim programlaması olarak adlandırılır. Önleme programlarının hedefleri, insan sorunlarının sosyal, ekonomik, psikolojik ve diğer bilinen nedenlerini veya sonuçlarını önlemek için harekete geçmektir. Sosyal yükümlülükleri yerine getirirler (Sheafor ve Horejsi, 2002):

- Birincil önleme: Amaç sorunun gelişmesini önlemektir.
- İkincil önleme: Amaç, sorunları erken aşamada tespit etmek ve değişime açık olduklarında müdahale etmektir.
- Üçüncül önleme: Amaç mevcut ciddi sorunların ortaya çıkmasını önlemektir.

Sosyal hizmeti diğer yardım mesleklerinden ayıran en önemli özellik hem bireye hem de çevreye odaklanmasıdır. Birey her zaman çevresi ile etkileşim halindedir. Birey ve çevresi sürekli değişmektedir. Bu nedenle sosyal hizmet uzmanlarının, sosyal refah sistemini oluşturan sosyal politika ve programların şekillendirdiği çevrenin özelliklerine çok dikkat etmeleri gerekmektedir. Bu ortamda bireysel yaklaşım, sosyal hizmeti diğer mesleklerden ayırmaktadır. Bağlamda bireysel yaklaşım, bireyin biyolojik, entelektüel, duygusal, sosyal, ailesel, manevi, ekonomik ve sosyal yönlerini anlamayı gerektirir (Sheafor ve Horejsi, 2002).

Sosyal hizmet çok geniş bir disiplindir. Disiplinin kapsamını sunmanın en yararlı yolu istemci sistemlerini boyutlarına göre sınıflandırmaktır: mikro, mezo ve makro düzeyler. Mikro düzeyde bireylere ve onların en yakınları, yakın arkadaşları ve aile üyeleriyle olan etkileşimlerine odaklanır. Bu düzeydeki uygulama kişilerarası yardım, doğrudan yardım ve klinik uygulamayı içerir. Orta düzey alıştırmalarda ilişkiler aile yaşamından uzakta ele alınır; ancak aynı zamanda topluluk ve kurumsal temsilciler arasındaki ilişkilerden daha kişiseldir. Bu düzeydeki ilişkiler, kişisel yardım veya terapi gruplarındaki bireyleri; okuldaki veya işyerindeki akranları ve komşular arasındaki ilişkileri içerir. Makro uygulamada kuruluşlarla, topluluklarla, ülkelerle veya topluluklarla çalışılmaktadır. Bu düzeyde kişilerarası ilişkiler de söz konusudur ancak bunlar genellikle bir gruba, topluluğu veya kuruluşu temsil eden kişilerdir. Bu düzey yönetim, finansman, politika analizi ve sosyal kaynak geliştirme gibi süreçleri içerir. Bazı

süreçler birden fazla seviyeyi içerebilir. Whittaker ve Tracy (1989) sosyal tedaviyi mikro ve orta düzeylerde tanımlar; genelci bakış açısı (Schatz ve ark., 1990) mikro, mezzo ve makro düzeylerde işler. Sosyal hizmet faaliyetlerinin yürütülmesi için dört ana kaynak tanımlanabilir: devlet kurumları, kar amaçlı/kar amacı gütmeyen kamu veya özel hizmet kuruluşları, etik standartlar ve hizmet verilenlerin istekleri.

2.3.2. Sosyal hizmet mesleğinde finansal okuryazarlık ve finansal okuryazarlığın önemi

Sosyal hizmet öğrencileri ve sosyal hizmet uzmanları, müracaatçılarına daha iyi hizmet verebilmek ve mali durumlarıyla ilgili her türlü engelde onlara yardımcı olabilmek için finansal okuryazarlık eğitime ihtiyaç duymaktadır (Frey ve ark., 2013). Çoğu sosyal hizmet öğrencisi (lisans ve yüksek lisans düzeyinde) finansal okuryazar değildir (Gillen ve Loeffler, 2012; Kindle, 2010). Frey ve ark. (2013), sosyal hizmet uzmanlarının çoğunun müracaatçılarına finansal okuryazarlık eğitimi verecek donanıma sahip olmadığını öne sürmüştür. Sosyal hizmet öğrencileri finansal stresle ilgili sorunların kısmen farkında olsalar da (Kindle, 2010), birçok sosyal hizmet öğrencisi genel olarak finansal okuryazarlık konusunda endişelidir (Gillen ve Loeffler, 2012); ancak finansal okuryazarlığın sosyal hizmetteki belirli sorunları ele almak için gerekli bir beceri olduğu konusunda hemfikirdirler.

Sherraden ve Huang (2019), finansal sosyal hizmetin amacının, müracaatçıların finansal istikrar ve finansal gelişim kazanarak finansal refaha ulaşmaları olduğunu ve bunun da finansal okuryazarlık eğitimi gerektirdiğini ifade etmiştir. Finansal istikrar, faturaları ödemek gibi günlük ve kısa vadeli finansal kaygılarla ilgilidir ve finansal gelişim, varlık oluşturma gibi gelecek ve uzun vadeli finansal kaygılarla ilgilidir (Sherraden & Huang, 2019). Knoll ve Houts (2012), finansal okuryazarlığın çeşitli tanımları olduğunu, ancak finansal okuryazarlığı ölçmek için yerleşik bir yöntem bulunmadığını kabul etmiştir. Knoll ve Houts (2012), finansal okuryazarlık ölçüldüğünde, araştırmanın finansal okuryazarlıkla ilgili beceri ve davranışlardan ziyade finansal bilgiye odaklandığını fark etmiştir. Finansal okuryazarlığı ölçmek ya da tanımlamak için standart bir yöntemin olmaması, literatürde bir boşluk olduğunu göstermektedir.

Sosyal hizmet uzmanları 2007-2009 resesyonundan bu yana finansal okuryazarlık eğitime daha fazla ilgi göstermeye başlamıştır, ancak sosyal hizmet uzmanlarının müracaatçıların finansal refahı konusundaki endişeleri 19. yüzyıla kadar uzanmaktadır. Sosyal hizmet uzmanları (o zamanlar hayır kurumu çalışanları olarak biliniyorlardı), müracaatçılara bütçelerini ve hane halklarını nasıl yöneteceklerini öğreterek finansal refahlarını

iyileştirmelerine yardımcı oldular (Stuart, 2016). İlerleme döneminde, sosyal hizmet uzmanları/yardım çalışanları, yüksek bebek ölümleri ve bulaşıcı hastalık oranları nedeniyle halk sağlığıyla ilgilenmeye başlamıştır (Stuart, 2016). Düşük gelirli ailelerin beslenme alışkanlıkları ile bebek ölüm oranı arasında bir korelasyon vardır, bu nedenle sosyal hizmet uzmanları / yardım çalışanları kadınlara nasıl bütçe yapacaklarını, yemek pişireceklerini ve market alışverişi yaparken daha iyi değerleri nasıl arayacaklarını öğretmelidir (Stuart, 2016).

Yakın zamanda, sosyal hizmet öğrencileri için finansal okuryazarlık eğitimine duyulan ihtiyaç, öncelikle müracaatçılara yoksulluk yardımı sağlamak için dikkate alınmıştır (Kindle, 2010). Yazar, yoksulluğun giderilmesinin sosyal hizmet öğrencilerini finansal okuryazarlık eğitimi almaya ikna etmek için yeterli olmadığını, ancak sosyal hizmet öğrencilerinin finansal okuryazarlık eğitiminin sosyal hizmet alanındaki belirli sorunları ele almak için gerekli olduğu konusunda hemfikir olduklarını belirtmiştir.

Birçok birey finansal endişelerini dile getirmez, bu nedenle finansal stres her zaman finansal sorunlar olarak ortaya çıkmaz. Finansal stres, birey ve aileleri için anksiyete, depresyon, umutsuzluk, evlilik istikrarsızlığı, ebeveyn çatışması, çocuk istismarı, intihar eğilimi ve fiziksel hastalıklar gibi birçok başka soruna dönüşebilir (Karger, 2015; Kindle, 2010). Mali sorunlar çok yönlüdür ve sadece bireyi etkilemez. Bireyin mali imkânları ya da eksiklikleri kişiler arası ilişkileri, fiziksel ve ruhsal sağlığı ve bir bütün olarak toplumu etkiler (Frey ve ark., 2013).

Birçok sosyal hizmet uzmanı, müracaatçılarının gelirlerini artırmanın yollarını düşünmemekte veya işsizlik, eksik istihdam, düşük gelir ve çocuk bakımı eksikliği gibi finansal engellere katkıda bulunan diğer faktörleri dikkate almamaktadır (Despard ve ark., 2012). Despard ve ark. (2012), müracaatçılarının finansal sorunlarına yanıt veren ve hatta müracaatçılarında finansal okuryazarlıkla ilgili beceriler öğreten bazı sosyal hizmet uzmanları olduğunu tespit etmiştir. Ancak, müracaatçılar kendilerine sunulan kaynaklar hakkında finansal bilgiye sahip değildir (Kindle, 2010) ve sosyal hizmet uzmanları müracaatçıları gıda bankaları, çocuk bakımı, kazanılmış gelir vergisi kredisi, ücretsiz vergi dosyalama (Despard ve ark., 2012) çalışma programları ve hatta yeni işverenler tarafından sağlanan yardımlar gibi kendilerine sunulan kaynaklardan haberdar etmemiştir (Kindle, 2010).

Düşük gelirli nüfus, maaş günü kredileri, kirala-satın al, kullanılmış araçlar için şirket içi finansman ve %500'e varan faiz oranlarına sahip araba kredileri gibi yıkıcı kredi

uygulamalarından faydalanmaya daha açıktır (Karger, 2015, Loke & Hageman, 2013; Sherraden ve ark., 2019). Yağmacı kredilendirme uygulamaları, orta sınıf hizmetleri ve maddi malları düşük gelirli ailelerin kullanımına sunmakta, ancak orta sınıf nüfusa kıyasla çok daha yüksek bir oranda/fiyatta sunmaktadır (Karger, 2015).

Sherraden ve ark. (2019), finansal okuryazarlığın günümüzün modern dünyasında elzem olduğunu, çünkü finansların teknoloji ve bireylerin ve ailelerin her gün karşılaştığı finansal kararlar, geleceklerini etkileyen kararlar dahil olmak üzere, zamanla daha karmaşık hale geldiğini doğruladılar. Bireyler (sosyoekonomik durumlarına rağmen) para biriktirme, kredi kartları, banka kartları, üniversite fonları, yatırımlar, emeklilikler, sigorta (ev, hayat, otomobil, sağlık), kredi puanlarına dikkat etme, çevrimiçi bankacılık, doğrudan mevduat ve faturaları çevrimiçi ödeme hakkında bilgi sahibi olmalıdır (Sherraden ve ark., 2019). Sosyal çalışmacılar, finansal okuryazarlık eğitimi sağlayarak müracaatçıların, düşük maliyetli kredi danışmanlığı bulmalarına, tıbbi faturalar için kaynak bulmalarına, ayrımcılıktan ve yırtıcı kredi hizmetlerinden korunmalarına ve maddi mal ve hizmetleri elde etmek için alternatif yollar bulmalarına yardımcı olabilir (Karger, 2015).

Loke ve Hageman (2013), üniversite öğrencileri ve düşük gelirli nüfusların düşük düzeyde finansal okuryazarlığa sahip olduğu ve kaçınılmaz olarak sosyal hizmet öğrencileri ve sosyal çalışmacıların düşük gelirli nüfuslarla çalışacağı konusunda hemfikirdir. Sosyal hizmet öğrencileri, öğrenci sosyal çalışmacı olmadan ve danışmanlarına tavsiyelerde bulunmaya çalışmadan önce kendi finansal yeteneklerinin güçlü ve zayıf yönleri hakkında içgörüyeye sahip olmalıdır (Gillen ve Loeffler, 2012). Frey ve ark. (2015), finansal okuryazarlık eğitiminin sosyal hizmet görevlilerini çocuk refahı, eğitim, ruh sağlığı tesisleri ve yaşlı istismarı gibi birden fazla ortamda çalışmaya hazırlayacağını kabul etmiştir (Sherraden ve Huang, 2019). Finansal okuryazarlık eğitimi ayrıca sosyal hizmet öğrencilerine ve sosyal hizmet görevlilerine kendi finansal becerileri ve davranışlarıyla fayda sağlayacaktır (Frey ve diğerleri, 2013).

Gillen ve Loeffler (2012), sosyal hizmet öğrencilerine finansal okuryazarlık eğitimi vererek, sosyal hizmet uzmanının danışanları ve aileleri için onları başka yerlere yönlendirmekten ziyade güçlendirici bir destek olabileceğini öne sürmüştür. Gillen ve Loeffler (2012), sosyal hizmet uzmanının ebeveynleri eğitebileceğini ve ardından ebeveynlerin bu bilgiyi çocuklarına aktarabileceğini öne sürmüştür, ancak en önemli faydalardan biri, sosyal hizmet uzmanlarını ve danışanları finansal okuryazar olmaları konusunda eğiterek, sosyal adaleti teşvik edip toplumsal değişim yaratabileceğidir (Gillen ve Loeffler, 2012).

2.4. Sosyal Hizmet Eğitiminde Finansal Okuryazarlık

Bu bölümde finansal sosyal hizmet ve finansal okuryazarlığın artan önemi doğrultusunda dünyada sosyal hizmet eğitimindeki gelişmeler, Türkiye’ de sosyal hizmet eğitiminde finansal okuryazarlık ve mevcut durumda sosyal hizmet eğitim müfredatlarında finansal okuryazarlığa dair derslere yer verilmiştir.

2.4.1. Dünya’da sosyal hizmet eğitiminde finansal okuryazarlık

Dünyada sosyal hizmet eğitiminin oluşumu 1800’lü yılların sonlarında başlamıştır. Sanayi Devrimi’nin Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri’nde (ABD) yarattığı toplumsal sorunlara çözüm arayışları, başlangıçta gönüllülerin sosyal hizmet eğitiminin araştırılmasına yol açmıştır (Karataş ve Erkan, 2005; Koşar ve Tufan, 1999). Mesleğin temelleri gönüllülere verilen kurs, konferans ve seminer gibi etkinliklerle atılmış, bu etkinlikler daha da yaygınlaşmıştır. 1890’lı yıllarda İngiltere’de kurslar açılmış ve gönüllülere pratik ve teorik dersler verilmiş, 1998 yılında Jane Addams önderliğinde Chicago’daki Hull House’da benzer eğitimler verilmiştir (İyicil, 1963). 1899 yılında Hollanda’nın Amsterdam kentinde sosyal hizmet eğitimine adanmış ilk eğitim kurumu (Sosyal Hizmet Eğitimi Enstitüsü) kurulmuştur. İki yıllık eğitim süreci olan okulda teorik eğitimin yanı sıra uygulamalı eğitime de ağırlık verilmiş olup, sosyal yardımlaşma alanında çalışan kurum ve kuruluşlara da destek sağlanmıştır (Kut, 1988).

1904 yılında, 30 profesyonel personele 3-8 aylık eğitim vermeyi amaçlayan Amerikan hayırseverlik girişimleri sonucunda New York Charity Organization kurulmuştur. 1940’lara kadar, özellikle Avrupa, ABD, Mısır, Hindistan, Güney Afrika ve Şili’de olmak üzere birçok ülkede sosyal hizmet eğitimine adanmış birçok okul kurulmuştur (Koşar ve Tufan, 1999; Yolcuoğlu, 2017). İkinci Dünya Savaşı’yla birlikte ABD’de sosyal hizmet alanında çalışan kişi sayısında artış yaşanmıştır (Koç, 2022). Bunun yanı sıra, II. Dünya Savaşı’nın ardından Birleşmiş Milletler de sosyal hizmetin yayılmasında etkili olmuştur. Sosyal refah sektörü için insan yetiştirmenin önemi Birleşmiş Milletler Sosyal ve Ekonomik Konseyi toplantılarında kabul edilmiş, 1949 yılında sosyal hizmet için eğitim programları hakkında bir araştırma raporu yayınlanmıştır. 1951 yılında Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanan bir raporda sosyal hizmet, eğitime dayalı, belirli işlevleri olan bir meslek olarak değerlendirilmiştir (Özdemir, 1999). Birleşmiş Milletler tarafından alınan bu kararla, eğitim kurumlarında hem teori hem de pratiği kapsayan bir program kapsamında insanlara mesleki eğitim verilmesi amaçlanmıştır (Koşar ve Tufan, 1999). 1960’larda, özellikle ABD ve Avrupa ülkelerinde, sosyal hizmet

eğitimi alanında önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Bu ilerlemelerden biri okul sayısındaki artıştır (Payzın, 1961). Bu bağlamda, Birleşmiş Milletler'in verilerine bakıldığında, sosyal hizmet eğitimi veren 46 ülkede 373 okul varken ilk lansmandan beş yıl sonra, sosyal hizmet eğitiminin 53 ülkede ve 422 okulda uygulanmaya başladığı görülmektedir(Birleşmiş Milletler 1965).

İlerleyen süreç içerisinde sosyal hizmet artık pratik bilgi gerektiren ve bilimsel ilkelere dayanan bir meslek olarak kabul edilmeye başlamıştır(Kuntbay, 1961). Bu bağlamda, Birleşmiş Milletler tarafından düzenlenen Münih Konferansı'nda, sosyal hizmette profesyonel personelin eğitiminin temeli olması gereken iki ilke önerilmiştir. Bunlar teori ve uygulama ilkeleridir. Bu doğrultuda, sosyal hizmet eğitiminin amacı sosyal hizmet uzmanlarına teori ve pratik bilgi sağlamak olmuştur (Kuntbay, 1961). Bu amaçla birlikte, 2000'li yıllara gelindiğinde, İngiltere'de 100'den fazla sosyal hizmet okulu eğitime katılmış ve sosyal sorunları ele almaya çalışan 100 binden fazla sosyal hizmet uzmanı bu alanda çalışmaya başlamıştır (Yolcuoğlu, 2017). Büyüyen sosyal hizmet mesleği, adalet, sosyal politikalar, eğitim ve sağlık gibi alanlarda varlığını göstermeye başlamıştır. 2012'de ABD'de 285 bin sosyal hizmet uzmanı varken, bugün 9 milyon nüfusa sahip İsrail'de 12 bin, İngiltere'de 88 bin ve İsviçre'de 113 bin sosyal hizmet uzmanı bulunmaktadır (Koç, 2022).

Geçmişten günümüze ilerleme gösteren sosyal hizmet alanı birçok dezavantajlı grupla çalışmaktadır. Bu gruplar içerisinde düşük gelirli nüfuslarda yer almaktadır. Bu bağlamda, sosyal hizmet uzmanları düşük gelirli insanların finansal yeterliliklerinin gelişmesine katkı sağlamakla birlikte bu insanlara finansal eğitim verilmesi konusunda da öncülük etmektedir. Bu noktalar göz önünde bulundurulduğunda finansal okuryazarlık kavramının önemi ortaya çıkmakta ve bu kavram sosyal hizmet müfredatında gelişimine devam eden bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır (Birkenmaier ve ark., 2013).

Finansal okuryazarlığın sosyal hizmet eğitime entegre edilmesi, sosyal hizmet uzmanlarının devam eden küresel ekonomik zorluklar ortasında savunmasız nüfusları etkili bir şekilde desteklemeye hazırlanmasında giderek daha önemli bir bileşen olarak görülmektedir. Sosyal hizmet uzmanları genellikle bireylere ve topluluklara finansal istikrarsızlıkta yol alma konusunda yardımcı olmada ön saflarda yer alırlar, ancak birçoğu bu alanda yeterli eğitimden yoksundur (Mort ve ark., 2023). Bu boşluk, bu profesyonelleri müracaatçıları için finansal katılımı ve istikrarı kolaylaştırmak için gereken becerilerle güçlendirmek amacıyla finansal okuryazarlığın sosyal hizmet müfredatına dahil edilmesinin gerekliliğini vurgulamaktadır

(Mort ve ark., 2023). Sosyal hizmet alanında, finansal sistemleri anlamının ve bu bilgiyi müracaatçılara aktarmanın, onların uzun vadeli refahlarına önemli ölçüde katkıda bulunabileceği giderek daha fazla kabul görmektedir (Mort ve ark., 2023). Finansal kapasiteye adanmış kuruluşlarla yapılan işbirlikli çabalar, sosyal hizmet öğrencilerinin pratik eğitimini geliştirebilir ve onları hizmet verdikleri kişilerin karşılaştığı finansal zorlukları ele almaya daha iyi hazırlayabilir (Mort ve ark., 2023). Sonuç olarak, finansal okuryazarlığın sosyal hizmet eğitimine entegre edilmesi yalnızca akademik bir egzersiz değil, aynı zamanda sosyal hizmet uzmanlarının hızla gelişen bir finansal ortamda savunmasız nüfuslara kapsamlı destek sağlayabilmelerini sağlamaya yönelik önemli bir adımdır. Finansal okuryazarlığı sosyal çalışma programlarına etkili bir şekilde dahil etmek için, sosyal hizmet eğitiminin temel hedefleriyle uyumlu stratejik modeller geliştirmek hayati önem taşır. Bu uyum, sosyal hizmet uygulayıcılarının müracaatçıların bilinçli finansal kararlar alma ve anlama konusunda yönlendirmek için gerekli becerilerle donatılmasını ve böylece genel etkinliklerini artırmasını sağlar (Hageman ve ark., 2019). Umut vadeden bir yaklaşım, hizmet öncesi öğretmen eğitimi gibi diğer eğitim alanlarındaki başarılı modellerle örneklendirildiği gibi, finansal okuryazarlık eğitimini önceden var olan müfredata entegre etmektir (Agu ve ark., 2024). Bu entegrasyon, temel hususların ve etkili sunum yöntemlerinin kapsamlı bir incelemesini içermeli, etkinliklerin ve derslerin etkilerini en üst düzeye çıkarmak için müfredata sorunsuz bir şekilde dahil edilmesini sağlamalıdır (Totanhagen ve ark., 2015). Ek olarak, sosyal çalışmacılar için finansal okuryazarlık konusunda devam eden bir eğitime ihtiyaç vardır; bu, mesleki ve kişisel finansal bilgi ve becerilerini güncellemelerine yardımcı olur. Bu sürekli öğrenme, sosyal çalışmacıların müracaatçıları için daha iyi savunuculuk yapmalarını ve onlarla birlikte finansal zorlukların üstesinden gelmelerini sağlar (Frey ve ark., 2013). Sonuç olarak, finansal okuryazarlık programlarını sosyal hizmet eğitim dokusuna yerleştirmek finansal bilgi ve becerilere sahip mezunlar yetiştirerek, savunmasız nüfusları finansal istikrar ve katılım sağlama yeteneği konusunda destekler.

Sosyal hizmet eğitimcileri, finansal danışmanlar veya finansal eğitimcilerin aksine, genellikle finansal okuryazarlık konusunda gerekli deneyim ve eğitimden yoksundur ve bu da finansal eğitime duyulan ihtiyaç ile bu alandaki eğitimcilerin mevcut yetenekleri arasında bir boşluk oluşmasına neden olur (Lee, 2010). Özellikle ekonomik krizlerin ardından finansal okuryazarlığın kabul edilen önemine rağmen, bu kavramların sosyal hizmet müfredatına entegrasyonu, etkinliklerini ve uygulanabilirliklerini zayıflatan mevcut çalışmalarda metodolojik sorunlar tarafından engellenmektedir (Collins & Birkenmaier, 2013). Dahası,

eğitimciler ve finansal okuryazarlık uzmanları arasındaki iş birliği, entegrasyon sürecini geliştirmek için hayati öneme sahipken bu tür ortaklıkların kurulmasının her zaman kolay olmaması ek bir engel oluşturabilir (Agu ve ark., 2024). Bu zorlukların üstesinden gelmek için, sosyal hizmet eğitimcilerini gerekli finansal okuryazarlık becerileriyle donatan kapsamlı eğitim programlarına ve finansal eğitim ile sosyal hizmet uygulaması arasındaki boşluğu kapatabilecek stratejik ortaklıkların geliştirilmesine acil ihtiyaç vardır. Bu tür müdahaleler yalnızca eğitimcilerin yeterliliğini artırmakla kalmayacak, aynı zamanda gelecekteki sosyal hizmet uzmanlarının müracaatçıların karşılaştığı mali zorlukları ele almaya daha iyi hazırlanmalarını sağlayacaktır.

Sosyal hizmet eğitiminde finansal okuryazarlık için en etkili öğretim yöntemlerini araştırırken, yalnızca bilgi vermekle kalmayıp aynı zamanda aktif katılımı ve pratik uygulamayı da teşvik eden yaklaşımları dikkate almak zorunludur. Araştırmalar, simülasyon egzersizleri ve vaka çalışmaları gibi yenilikçi pedagojik tekniklerin, teorik finansal bilgi ile gerçek dünya uygulaması arasındaki boşluğu kapatmada özellikle etkili olduğunu göstermektedir (Taylor ve ark., 2012). Bu yöntemler, öğrencileri finansal kavramları doğrudan sosyal hizmet senaryolarına uygulamaya teşvik eden uygulamalı bir öğrenme ortamını teşvik eder ve böylece finansal konulardaki güvenlerini ve yeterliliklerini artırır (Sherraden ve ark., 2016). Bu dinamik yöntemlerle finansal okuryazarlık eğitimini sosyal hizmet müfredatına entegre etmek, yalnızca öğrencilerin finansal becerilerini geliştirmekle kalmaz, aynı zamanda sosyal ve ekonomik adaleti teşvik ederek müracaatçılarına daha iyi hizmet vermeye de hazırlar (Younger, 2020). Bu nedenle, bu tür etkileşimli ve pratik öğretim stratejilerini benimsemek, uygulamalarında finansal zorlukları ele almak için iyi donanımlı yeni nesil sosyal çalışmacıları geliştirmek için çok önemlidir.

Finansal okuryazarlık eğitiminin sosyal hizmet öğrencileri üzerindeki etkisini etkili bir şekilde değerlendirmek için, eğitimciler finansal okuryazarlık müfredatını değerlendirmek için özel olarak tasarlanmış bir değerlendirme ölçütü kullanabilirler (Johnston-Rodriguez & Henning, 2019). Bu değerlendirme ölçütü, tek bir demografik veya eğitim düzeyiyle sınırlı olmayan çok yönlü bir araç görevi görerek, çeşitli yaş ve nüfuslara uygulanabilir hale getirir ve böylece kapsamlı değerlendirme stratejileri sağlar (Johnston-Rodriguez & Henning, 2019). Katılımcılardan geri bildirim toplayarak, eğitimciler finansal okuryazarlık programlarının etkinliği hakkında anlamlı içgörüler elde edebilir ve müfredatı sosyal hizmet öğrencilerinin ihtiyaçlarını daha iyi karşılayacak şekilde uyarlamalarına olanak tanır (Johnston-Rodriguez &

Henning, 2019). Bu yinelemeli süreç yalnızca öğrenciler için öğrenme deneyimini geliştirmekle kalmaz, aynı zamanda gelecekteki sosyal hizmet uzmanlarının gelişmiş finansal okuryazarlık yoluyla savunmasız nüfusları destekleme yeteneğini de güçlendirir. Finansal zorluklar küresel olarak gelişmeye devam ederken, eğitimcilerin öğrencileri gerçek dünya ekonomik senaryolarına yeterince hazırlamak için öğretim metodolojilerini düzenli olarak değerlendirmeleri ve uyarlamaları hayati önem taşımaktadır.

Sosyal hizmette finansal okuryazarlık eğitimi için en iyi uygulamaları şekillendirmede kültürel ve bölgesel farklılıkların rolü derin ve çok yönlüdür. Kültürel anlatılarda, ekonomik uygulamalarda ve eğitim sistemlerinde bulunan çeşitliliği tanımak, büyük ölçekli finansal okuryazarlık girişimlerini etkili bir şekilde organize etmek için hayati önem taşımaktadır (Arthur, 2016). Sosyal hizmet uzmanları, müradatçılarının belirli kültürel bağlamlarına göre eğitim yaklaşımlarını uyarlamak için bu farklılıkları takdir etmeli, kültürel normların ve değerlerin finansal davranış ve karar almayı büyük ölçüde etkilediğini kabul etmelidir (Zokaityte, 2017). Dahası, mesleki uygulama içinde kültürel çeşitliliği benimsemek, sosyal hizmet uzmanlarının daha ilişkilendirilebilir ve etkili finansal okuryazarlık programları geliştirmelerine olanak tanır ve bu programların çeşitli nüfusların yaşamış deneyimleri ve kültürel geçmişleriyle uyumlu olmasını sağlar (Healy & Thomas, 2020). Bu kültürel açıdan hassas yaklaşım, yalnızca finansal okuryazarlık eğitiminin alaka düzeyini ve etkinliğini artırmakla kalmaz, aynı zamanda çeşitli kültürel gruplardan gelen bireylerin değerleriyle uyumlu bilinçli finansal kararlar almalarını da sağlar. Bu nedenle, sosyal hizmet uzmanları kültürel yeterliliği finansal okuryazarlık eğitime entegre etmeli ve hizmet verdikleri benzersiz kültürel ve bölgesel bağlamlara uyarlanabilir uygulamaları benimsemelidir.

Dünya genelinde lisans sosyal hizmet eğitimi veren birçok üniversite bulunmaktadır. Bu üniversitelerin sosyal hizmet eğitim süreçlerini ele alan ve sosyal hizmet müfredatlarını finansal okuryazarlık açısından inceleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır. Fakat, araştırmalara bakıldığında; sosyal hizmet uzmanlarının finansal okuryazarlıklarını ve yeteneklerini inceleyen ve finansal sosyal hizmet derslerinin üniversitelerdeki sosyal hizmet müfredatlarında yer alması gerektiğini savunan araştırmalar (Sherrade ve ark. 2007; Kindle, 2013) bu durumun incelenmesi gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Bunun yanı sıra Loke ve ark. (2017) sosyal hizmet öğrencileriyle yaptığı araştırmaya göre de öğrenciler, meslek elemanlarının müradatçılarının finansal refahına katkı sağlamada önemli paylarının olabileceğini, fakat bu konularda müfredat eksiliği ve eğitim noksanlığı olduğunu ifade etmeleri de bu durumu destekler niteliktedir.

Genel çerçevede var olan sosyal hizmet programlarına bakıldığında finansal yeterlilikle ilgili kavramların birçok kursa entegre edildiği görülmektedir. Bu kurslardan bazıları şu şekildedir; (1)sosyal refah politikasında ekonomi, kamu yararları ve alternatif finansal kurumlar, politika uygulamaları kursları; (2)emeklilik planlaması, vekaletname, emlak planlaması ve vergiler, yaşlı yetişkinlerle ilgili kurslar; (3) maddi hizmetleri etkileyen ayrımcılık ve baskı konularındaki kurslar; ve (4) topluluk uygulamaları ve politika kurslarında varlık geliştirme kursları (Hooyman, 2006). Bu entegre çabaları finansal yeterlilik konusunu sosyal eğitim sürecinde bütüncül bir şekilde ele alma noktasında başlangıç olarak görülebilir. Bununla birlikte süreç içerisinde sosyal hizmet programları finansal yeterlilik konusu üzerinde durmaya ve bu kavramı öğrencilere farklı biçimlerde tanıtmaya başlamıştır.Mevcut dersler içerisinde finansal yeterliliğe dair küçük üniteler, finansal yeterliliğe dair mezun olan öğrenciler için sürekli eğitim kursları ya da kısa kurslar, hane halkı finansmanı,aile bütçesi oluşturma ve finansal okuryazarlık dersleri, bunun yanında sınıf dışı eğitimler bu tanıtımın bir kısmını oluşturmaktadır. Bununla birlikte sosyal hizmet öğrencilerine, kredi danışmanlığı, finansal eğitim, finansal danışmanlık gibi programları sağlayan kurumlarda saha çalışması olanağının sağlanması da bu tanıtımın diğer kısmını oluşturmaktadır (Birkenmaier ve ark , 2013) Toparlanacak olursa sosyal hizmet eğitim süreci içerisinde fazlasıyla önemli olan finansal okuryazarlık kavramı adına dünya geneli sosyal hizmet programlarında çalışmalara devam edilmektedir. Bu bağlamda genel çerçevede değerlendirilen sosyal hizmet eğitim müfredatı gelişim göstermeye devam ettiğinden sonraki çalışmalarda da incelenmesi önerilen konular arasında yerini almaktadır.

2.4.2. Türkiye’de sosyal hizmet eğitiminde finansal okuryazarlık

Avrupa ülkelerinde Sanayi Devrimi ile ortaya çıkan ve sorunlara çözüm getirmeyi amaçlayan sosyal yardım ve hizmet sunumu başlangıçta meslekle birlikte düşünülmüş ve ilk kuşağın ihtiyaçlarına göre işletilmiştir. Başlangıçta Avrupa ülkelerinde profesyonellere öğretilen sosyal hizmet, zaman içinde Avrupa projesinin başlamasından yaklaşık 60 yıl sonra Türkiye’de de popüler olmaya başlamıştır (Akyıldız, 2018). Bu bağlamda ülkemizde sosyal hizmet eğitiminin diğer Avrupa ülkelerine kıyasla geç başlatıldığı tahmin edilmektedir. Türkiye’de ilk özel sosyal hizmet eğitimi programı 1957 yılında başlatılmıştır. 1961 yılında Sosyal Hizmet Akademisi’nin kurulmasıyla sosyal hizmet eğitimi başlatılmış, buradan ilk mezunlar 1965 yılında verilmiştir. Sosyal Hizmet Eğitim Fakültesi 1967 yılında eğitim vermeye başlamış ve 1982 yılında Hacettepe Üniversitesi’ne bağlanarak tek bir bölümde sosyal hizmet eğitimi verilmeye başlanmıştır. Bu durum 2002 yılına kadar devam etmiştir. Uysal’a (2019)

göre ülkemizde eğitimin geç başlaması ve 2002 yılına kadar tek bir bölümle devam etmesi, sosyal çalışmanın siyasal ve toplumsal alanda tanınmamasına yol açmıştır (Uysal, 2019). Sonuç olarak, Türkiye’de sosyal hizmet bölümleri 2002 tarihinden sonra 2006, 2007, 2009, 2010, 2011, 2012 ve 2013 yıllarında kurulmuştur. Açık öğretim fakültesi 2011 yılında oluşturulmuş, bu da sosyal hizmet eğitiminin uzaktan öğrenmeye aktarılmasına yeni bir boyut kazandırmıştır. Bölümler başlangıçta Türkiye’de sosyal hizmetin bir zorunluluk olarak ortaya çıkması sonucu düşünülmüş ve eğitime başlanmıştır. Ancak bu bir plan olmaksızın yapılmıştır. Bu bağlamda, Türkiye’de sosyal hizmetin hızlı ve rastgele büyümesi sorunlara yol açmıştır (Alptekin ve ark., 2017).

Türkiye’de 1957 yılında kurulan Birleşmiş Milletler Sosyal Refah Müşavirliği, sosyal hizmet eğitiminin başlangıcında önemli bir etkiye sahiptir. Bu kurumun liderliğinde, o dönemde en önemli temsilci olan Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı da dahil olmak üzere çeşitli kurumların katılımıyla Türkiye’de sosyal hizmeti daha sistematik bir şekilde tanıtmak için toplantılar düzenlenmiş, alınan kararlar mesleğin profesyonel ve bilimsel bir yaklaşımla örgütlenmesine katkıda bulunmuştur (Compton ve Galaway, 1979). Birleşmiş Milletler uzmanlarının bildirdiği gibi, sosyal hizmet eğitiminin örgütsel yapısı başlangıçta toplumsal alandaki bireylerin ihtiyaçları etrafında inşa edilmiştir. Bu bağlamda, Sosyal Hizmetler Akademisi’nin kurulması 7355 Sayılı Kanun’un 9. Maddesi ile uygun görülmüştür (Duyan ve ark. 2008). Burada lise ve üniversite düzeyinde sosyal hizmet çalışanları ve diğer personelin eğitimine adanmış kurumların gerekliliği tartışılmıştır. Söz konusu eğitimin amacı ve içeriği; Öğrencilerin hem bilgi ve becerilerini artırmayı hem de onları mesleğin bilimsel temeline ve pratik uygulamasına hazırlamayı amaçlamaktadır (Resmi Gazete, 2022).

Sosyal hizmet eğitimi, aktif bir süreç olarak tanımlanabilir. Bu süreçte sosyal hizmetin temel bilgi, beceri ve değerleri, eğitime katılan taraflar arasında karşılıklı iletişim ve etkileşim yoluyla ele alınmakta ve geliştirilmektedir (Çelik, 2011). Sosyal hizmet eğitiminin öğrencilere mesleki anlamda donanım kazandırması ve onları bu alanda yetkinleştirmesi gerekmektedir. Aksi takdirde, mezun olan ve sosyal hizmet alanında çalışan sosyal hizmet uzmanları mesleki müdahale başlatma, sürdürme ve sonlandırma konusunda yeterli hissetmeme ve etkin olamama hissiyatına kapılabilirler. Kendini eksik ve yeterli görmeyen sosyal hizmet uzmanları, bunun sonucu olarak müracaatçılara da tam anlamıyla yardımcı olamaz (Doğan, 2018). Bu bağlamda, hizmet sunumları içerisinde bireylerin ekonomik yetersizliklerinin getirdiği sorunlar (fiziksel, ruhsal vb.) yer alan (Polat, 2024), bunun yanında birincil gayesi bireylerin ekonomik, siyasi-

sosyal eşitsizlik ve eksikliklerinden dolayı bireylere eşit hizmetler sağlamak olan sosyal hizmet (Bingöl, 2015) uzmanlarının, aldıkları sosyal hizmet eğitiminin mesleki yetkinlik açısından fazlasıyla önemli olduğu söylenebilir. Bu noktada sosyal hizmet eğitim sürecindeki finansal okuryazarlık kavramının önemi akla gelmektedir.

Finansal beceriler, özellikle müracaatçının karşılaştığı çok yönlü ekonomik zorlukları ele almada, sosyal hizmet uzmanlarının etkinliğini artırmada giderek daha önemli bir bileşen olarak kabul edilmektedir. Finansal Sosyal Hizmete olan ilginin yeniden canlanması, finansal okuryazarlığın sosyal hizmet uzmanlarını düşük gelirli ve mali açıdan savunmasız topluluklara daha kapsamlı destek sağlama konusunda güçlendirmede oynadığı kritik rolü vurgulamaktadır (Sherraden ve ark. 2016). Sosyal hizmet uzmanları, finansal okuryazarlığı uygulamalarına entegre ederek, kişisel finansın karmaşıklıklarında gezinmek için daha iyi donanımlı hale gelirler ve bu da müracaatçıları için anlamlı ekonomik iyileştirmelere yol açabilecek içgörülü rehberlik ve eğitim sunmalarını sağlar (Gillen ve Loeffler, 2012). Bu bağlamda finansal becerilerin sosyal hizmet programlarına dahil edilmesi, sosyal hizmet okullarında finansal sosyal hizmet müfredatının geliştirilmesiyle daha da desteklenmektedir; bu, sosyal hizmet uzmanlarını ekonomik adaleti teşvik eden politikaları etkili bir şekilde savunmak ve uygulamak üzere hazırlama ihtiyacının giderek daha fazla kabul edildiğini yansıtmaktadır (Sherraden ve ark. 2016). Sonuç olarak, sosyal hizmet eğitimi içinde finansal okuryazarlık eğitimini geliştirmek hayati önem taşımaktadır, çünkü bu sadece öğrencilerin yeterliliğini geliştirmekle kalmaz, aynı zamanda sosyal değişimi yönlendirme ve çeşitli ekonomik durumları destekleme kapasitelerini de güçlendirir (Gillen ve Loeffler, 2012). Bu bütünsel yaklaşım, sosyal hizmet uzmanlarının müracaatçıların karşılaştığı daha geniş sosyal ve ekonomik adaletsizliklerle başa çıkmak için iyi hazırlanmış olmalarını sağlayarak, finansal becerileri mesleki cephaneliklerinde vazgeçilmez bir araç haline getirir.

Kaynakları etkili bir şekilde yönetmek için sosyal hizmet uzmanlarının, müracaatçıların ve kendilerinin karşılaştığı finansal karmaşıklıklarda gezinmelerini sağlayan bir dizi finansal beceriye ihtiyaçları vardır. Finansal okuryazarlık, sosyal hizmet uzmanları için temel bir beceri olarak ortaya çıkmakta ve onları finansal açıdan savunmasız hanelerin kaynaklara ve gelir kaynaklarına daha etkili bir şekilde erişmelerine ve bunları yönetmelerine yardımcı olmak üzere güçlendirmektedir (Engelbrecht ve Ornellas, 2019). Bu bilgi, yalnızca müracaatçıları finansal istikrarsızlıklar arasında yönlendirmek için değil, aynı zamanda sosyal hizmet uzmanlarının daha verimli tüketime ve hem finansal hem de dayanıklı varlıkların artan

birikimine yol açabilen sağlam finansal yönetim kararları almalarını da sağlar (Bambeni, 2024). Dahası, finansal yeteneklerin geliştirilmesi, bir sosyal hizmet uzmanının finansal olarak dışlanmış topluluklar için bir aracı veya savunucu olarak hareket etme gibi rollerindeki etkinliğini artırır ve finansal erişimin ve varlık oluşturma fırsatlarının mevcut olmasını sağlar (Frey ve ark., 2015). Bu nedenle, sosyal hizmet uzmanlarının hem mesleki sorumluluklarını hem de müracaatçıların finansal refahını desteklemeleri için finansal yönetim stratejilerini kapsamlı bir şekilde anlamaları esastır.

Sosyal hizmet uzmanları, eğitim, iş birliği ve savunuculuğu birleştiren çok yönlü bir yaklaşıma katılarak finansal becerilerini ve yeteneklerini etkili bir şekilde geliştirebilirler. İlk olarak, uygun politikalara, finansal ürünlere ve hizmetlere yaşam boyu erişimi iyileştirmek, sosyal hizmet uzmanlarının finansal uzmanlık oluşturmaları ve hizmet verdikleri nüfusun çeşitli ekonomik ihtiyaçlarını karşılamaları için çok önemlidir (Sherraden ve ark., 2022). Acil finansal rahatlamaya yardımcı olmanın yanında haneler için uzun vadeli finansal istikrar ve varlık oluşturma fırsatlarını (Sherraden ve ark. 2016) içeren finansal kapasiteyi etkili bir şekilde teşvik etmek için sosyal hizmet uzmanları finansal refaha yönelik sistemik ve kalıcı ekonomik, irksal ve politik engelleri aktif bir şekilde ortadan kaldırmalıdır. Bu, sosyal hizmet uzmanlarının sürekli gelişen bir finansal ortamda bilgili ve uyumlu kalmalarını sağlayan sürekli finansal eğitim ve rehberliğe bağlılık gerektirir (Sherraden ve ark., 2022). Bu stratejileri entegre ederek sosyal hizmet uzmanları, hizmet verdikleri topluluklar için sürdürülebilir mali güçlendirmeye yol açacak çözümleri savunmak ve uygulamak için gerekli mali becerileri geliştirebilirler.

Toparlanacak olursa Türkiye’de sosyal hizmet eğitiminin oluşumu yaklaşık 60 yıldır. Eğitim, 1961 yılında Sosyal Hizmetler Akademisi’nin kurulmasıyla başlamıştır. Akademi ilk mezunlarını 1965 yılında vermiştir. Sosyal Hizmet Bölümü, 1982 yılına kadar faaliyet gösteren Hacettepe Üniversitesi’ne bağlanmış, daha sonra adını Sosyal Hizmetler Yüksekokulu olarak değiştirmiş ve 2002 yılına kadar tek başına faaliyet göstermiştir. 2006 yılından itibaren sosyal hizmet bölümlerinin sayısı hızla artmış, 2011 yılında sosyal hizmet eğitimi ilk olarak açık öğretim yoluyla verilmeye başlanmıştır. Artan bölüm sayısının yanı sıra açık öğretim de sosyal hizmet eğitimine dahil edilmiş ve oranın daha da artırılması için çalışmalar yapılmıştır. Ancak bu artış belirli bir stratejiye bağlı olmadığı için bu artışlarda birçok sorun da yer almıştır. Mesleği yapacak kişilerin yetiştirilmesi için oluşturulan bölümlerde mesleğe adanmış akademisyenlerin bulunmaması ve alanda profesyonel kadro eksikliği hem düşündürücü hem de eğitim kalitesi açısından kaygı vericidir. 2012 yılı itibariyle plansız oluşturulan bölümlerin

yüksek kontenjan, istihdam, akademisyen eksikliği ve eğitim kalitesi gibi sorunlar yaşadığı gözlemlenmiştir. Alana adanmış profesyonel kadro ve okullarda akademisyen eksikliği, ayrıca belirli bir program veya standart dikkate alınmadan yapılandırılmaya çalışılması ve ayrıca Alptekin, bunun sosyal çalışmanın ulusal veya uluslararası standartlardan yoksun bir meslek haline gelmesine neden olduğunu belirtmiştir. Sosyal çalışmada büyüme ve gelişme gerekliliği olmakla birlikte, bu gereklilik, mesleğin doğasını, amacını ve odağını değiştirmeden, teoriden ve bilgiden profesyonel bir şekilde ilham alınarak, veri tabanlarını değerlendirerek ve sonuçları analiz ederek karşılanabilir (Alptekin ve ark., 2017). Bu bağlamda sosyal hizmet eğitimine yönelik belirli bir program ve standart belirlenmeli ve yukarıda öneminden bahsedilen, ayrıca sosyal hizmet amacı ve odağı için gerekli olan finansal okuryazarlık kavramıyla alakalı derslerin eğitim sürecine entegre edilmesi sağlanmalıdır.

Sosyal hizmet lisans programlarının müfredatlarında finansal okuryazarlığa dair dersler

Finansal okuryazarlık, sosyal hizmet öğrencileri için müfredatın temel bir bileşenidir ve onlara mesleklerinin finansal yönlerini yönetmek için gerekli becerileri kazandırır. Bu alandaki temel dersler genellikle bütçeleme, kredi yönetimi ve yatırım ilkeleri gibi temel finans kavramlarını kapsar (Şarlak, 2010). Bu bağlamda, müracaatçıların finansal iyilik halini artırmayı hedefleyen sosyal hizmet alanı için (Demirel, 2022) bu dersler, sosyal hizmet öğrencilerinin müracaatçılarına finansal zorlukları yönetmede etkili bir şekilde yardımcı olabilmelerini sağlamak adına tasarlanmıştır. Finansal okuryazarlığın sosyal hizmet eğitimine entegre edilmesi, teorik bilgi ile pratik uygulama arasındaki boşluğu kapatmayı ve gelecekteki sosyal hizmet uzmanlarının kapsamlı destek sağlamasını mümkün kılmayı amaçlamaktadır. Ek olarak, önemli finansal kurumları ve işlevlerini anlamak bu eğitim çerçevesinin kritik bir parçasıdır (Şarlak, 2010). Bu temel bilgi, sosyal hizmet öğrencilerinin müracaatçıların hayatlarının finansal yönlerini yetkin bir şekilde ele almalarını sağlar.

Sosyal hizmet uygulamasında finansal okuryazarlığın önemi yeterince vurgulanamaz çünkü savunmasız nüfuslara sağlanan sosyal hizmetlerin etkinliğini doğrudan etkiler. Nispeten yeni bir alan olan finansal sosyal hizmet, bireyleri ve toplulukları finansal olarak güçlendirmeyi ve böylece genel refahlarını artırmayı amaçlamaktadır (Özdemir Ocaklı, 2020). Finansal okuryazarlık becerilerine sahip sosyal hizmet uzmanları, müracaatçıların finansal krizlerde yönlendirmek, sürdürülebilir finansal planlar geliştirmek ve ekonomik istikrarı destekleyen sistemsel değişiklikleri savunmak için daha iyi hazırlanırlar. Finansal eğitim ve kaynak sağlama becerisi, yoksulluk, işsizlik ve konut istikrarsızlığı gibi sorunları ele almak için çok önemlidir.

Sosyal hizmet uzmanları, müracaatçıların karşılaştığı finansal zorlukları anlayarak, uzun vadeli finansal dayanıklılığı teşvik eden özel müdahaleler sunabilirler. Bu yaklaşım yalnızca müracaatçılara fayda sağlamakla kalmaz, aynı zamanda daha geniş sosyal adalet ve eşitlik hedefine de katkıda bulunur.

Çalışmalar, finansal okuryazarlık eğitiminin sosyal hizmet uygulamaları sonuçları üzerindeki olumlu etkisini ortaya koyarak müfredattaki önemini vurgular. Örneğin, araştırmalar, gelişmiş finansal okuryazarlığa sahip sosyal hizmet uzmanlarının müracaatçıların bilinçli finansal kararlar almaya teşvik etmede daha etkili olduğunu göstermektedir (Özer, 2020). Bu bulgular, finansal eğitimi sosyal hizmet eğitimine entegre etmenin bireysel ve sosyal faydalarını vurgulamaktadır. Finansal okuryazarlığı olan sosyal hizmet uzmanlarından rehberlik alan danışanlar, daha iyi finansal istikrar ve ekonomik zorluklarla bağımsız olarak başa çıkma konusunda daha fazla beceri deneyimleme eğilimindedir. Ayrıca, çalışmalar finansal okuryazarlık eğitiminin borç yönetimi ve finansal planlama gibi alanlarda daha başarılı müdahalelere yol açabileceğini öne sürmektedir. Sosyal hizmet öğrencilerini bu becerilerle donatarak, eğitim kurumları günümüz toplumunun karşı karşıya olduğu karmaşık finansal sorunları ele alabilecek yeni nesil profesyoneller yetiştirebilecektir.

Sosyal hizmet eğitimi alan sosyal hizmet uzmanları, mesleki hayatlarında çoğunlukla ekonomik sorun yaşayan bireylerle karşılaşmaktadır (Zengin, 2019). Dolayısıyla sosyal hizmet uzmanlarının bu bireylere yönelik çalışmalarının, finansal kapasiteyi destekleyen ve gelir oluşturma gibi bilgi ve becerileri içermesi gerekmektedir (Gates ve ark., 2017). Bu çalışmalar, eğitim sürecinde edinilen mesleki bilgi, beceri ve değerlere dayandırılmış müdahale yöntemleri (Duru ve Kalaycı 2017) olduğundan, sosyal hizmet eğitim sürecinde finansal bilgi ve becerilere yönelik derslerin varlığı, finansal bilgi birikimi açısından oldukça önemlidir. Fakat sosyal hizmet eğitimi sürecinde, finansal eğitime yönelik dersler nerdeyse hiç yer almamaktadır (Sherraden ve ark., 2007). Bu bağlamda Loke ve diğerlerinin (2017) sosyal hizmet öğrencileriyle yaptığı araştırmaya göre de öğrenciler, meslek elemanlarının müracaatçıların finansal refahına katkı sağlamada önemli paylarının olabileceğini, fakat bu konularda müfredat eksiliği ve eğitim noksanlığı olduğunu ifade etmişlerdir

Ülkemizde sosyal hizmet lisans programının süresi 8 yarıyıl ve 4 yıldır. Sosyal hizmet alanı resmi olarak kurulduğu ilk dönemlerde müfredat, sosyal antropoloji, sosyoloji ve toplumsal sorunlarla birlikte ekonomi, grup, bireysel ve yasal bileşenleri içeriyordu. Ayrıca pratik çalışmalar, psikoloji ve yabancı dil dersleri de içeriyordu. Sonraki on yılda, özellikle

2000’li yıllarda, sosyal hizmet müfredatı tamamen yeniden düzenlendi. Müfredatın kapsamlı olabilmesi için bazı derslerin (Türkçe yazı ve dil bilgisi, güzel sanatlar ve müzik, tiyatro, fotoğrafçılık ve diğer dersler) alınması gerekiyordu. Orijinal çalışmalar yerine farklı çalışmalar (sosyal grup, sosyal birey ve toplum temelli) dahil edildi (Karataş ve Erkan, 2002). Bu değişiklikler hem teorik hem de pratik bileşenleri kapsıyordu.

Türkiye’de sosyal hizmet bölümü müfredatı konusunda ön planda olan programların genel yapısına bakıldığında: bu programların kuramsal ve uygulamalı derslerden oluştuğu görülmektedir. İlk iki yıl yoğunluk kazanan teori kısmında psikoloji, hukuk, sosyoloji, antropoloji ve siyaset bilimi vb. derslerin yer aldığı görülmektedir (Uysal, 2019). Bunun yanı sıra mevcut derslerin genellikle sosyal yardımlar üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Birkaç okulda, genel ekonomi ve yoksulluğa ilişkin dersler bulunsa da Türkiye’deki finansal yapı, bütçe yönetimi, finansal okuryazarlık gibi dersler çoğu üniversitede bulunmamaktadır (Özdemir Ocaklı, 2020). Bu bağlamda, sosyal hizmet eğitim sürecinin güncel durumunu değerlendirmek adına Türkiye’de var olan üniversitelerin müfredatları incelenmiştir. Bu doğrultuda, ülkemizde sosyal hizmet bölümünde, lisans düzeyi örgün eğitim veren 56 üniversitesinin müfredatları incelenmiş olup; alanında uzman hocaların fikirleri de alınarak finansal okuryazarlığı etkileyebilecek derslere (ekonomi, iktisat, finans, muhasebe vb.) yer veren üniversitelere dair bir tablo oluşturulmuştur.

Tablo 2.1. Türkiye’de sosyal hizmet lisans programlarının müfredatlarında finansal okuryazarlığa dair dersler

Üniversite	Zorunlu Dersler	Seçmeli Dersler
Anadolu Üniversitesi	Genel İktisat	
Ankara Üniversitesi	Genel Ekonomi	Genel Muhasebe Finansal Okuryazarlık Finansal Risk Yönetimi Uluslararası Finansal Piyasalar
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	Ekonomi	
Atatürk Üniversitesi	Genel Ekonomi	Finansal Okuryazarlık
Bartın Üniversitesi	Genel Ekonomi	
Bandırma On Yedi Eylül Üniversitesi	İktisat	Finansal Okuryazarlık Bankacılık Sektörü ve Finansal Piyasalar Teknoloji ve Yenilik Ekonomisi Kalkınma Ekonomisi
Başkent Üniversitesi (Vakıf)	Ekonomiye Giriş	
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	Genel İktisat	
Bitlis Eren Üniversitesi		Ekonomiye Giriş

Tablo 2.1. Türkiye’de sosyal hizmet lisans programlarının müfredatlarında finansal okuryazarlığa dair dersler (Devamı)

Üniversite	Zorunlu Dersler	Seçmeli Dersler
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	İktisat	
Çankırı Karatekin Üniversitesi		Genel Ekonomi Finansal Okuryazarlık Davranışsal Finans Finansal Muhasebe Başlangıç Düzeyi için Finansal Okuryazarlık
Dicle Üniversitesi	Ekonomiye Giriş	
Düzce Üniversitesi	Genel İktisat	
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	Ekonomi Sosyolojisi	Finansal Okuryazarlık
Fırat Üniversitesi	Genel Ekonomi	
Gazi Üniversitesi	Genel Ekonomi	
Gümüşhane Üniversitesi	Genel İşletme	
Hacettepe Üniversitesi	Genel İktisat	
Hitit Üniversitesi	Genel Ekonomi	
Iğdır Üniversitesi	Genel İktisat	
İstanbul Arel Üniversitesi (Vakıf)	Genel İktisat	
İstanbul Aydın Üniversitesi (Vakıf)	Ekonomi	
İstanbul Cerrahpaşa Üniversitesi		İktisada Giriş
İstanbul Esenyurt Üniversitesi (Vakıf)	İktisat Bilimine Giriş	
İstanbul Gelişim Üniversitesi (Vakıf)	Genel Ekonomi	
İstanbul Kent Üniversitesi (Vakıf)	İktisada Giriş	Ekonomi Terminolojisi
İstanbul Medeniyet Üniversitesi	İktisada Giriş	
İstanbul Medipol Üniversitesi (Vakıf)	Genel Ekonomi	
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi (Vakıf)	İktisada Giriş	
İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi (Vakıf)	Ekonomiye Giriş	
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi		Temel Muhasebe Herkes için Ekonomi
Kafkas Üniversitesi	Genel İktisat	Mikro İktisat Makro İktisat Türkiye Ekonomisi
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	Genel İktisat	
Karabük Üniversitesi	Sosyal Hizmet İçin İktisat	
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi	Ekonomiye Giriş	
Karatay Üniversitesi	Genel Ekonomi	Finansal Okuryazarlık
Kırıkkale Üniversitesi	İktisada Giriş 1	
Kırklareli Üniversitesi	Genel İktisat	
Kocaeli Üniversitesi	Genel İktisat	
Malatya Turgut Özal Üniversitesi		Türkiye Ekonomisi

Tablo 2.1. Türkiye’de sosyal hizmet lisans programlarının müfredatlarında finansal okuryazarlığa dair dersler (Devamı)

Üniversite	Zorunlu Dersler	Seçmeli Dersler
Manisa Celal Bayar Üniversitesi	Sosyal Hizmet İçin İktisat	
Munzur Üniversitesi	Genel İktisat	
Muş Alparslan Üniversitesi	İktisada Giriş	
Necmettin Erbakan Üniversitesi		Genel İktisat, Finansal Okuryazarlık Finansal Muhasebe
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	Genel Ekonomi	
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Genel İktisat	
Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi	Genel İktisat	
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	Genel İktisat	Sermaye Piyasası ve Finansal kurumlar
Sağlık Bilimleri Üniversitesi	İktisada Giriş, İktisat Tarihi	
Sakarya Üniversitesi	İktisat	
Selçuk Üniversitesi	İktisat	
Sinop Üniversitesi	Genel İktisada Giriş	
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	Genel İktisat	
Şırnak Üniversitesi	Ekonomiye Giriş	
Uşak Üniversitesi	İktisada Giriş	
Üsküdar Üniversitesi	İktisada Giriş	
Yalova Üniversitesi	İktisada Giriş	

Tablo 2.1 Türkiye’de Sosyal Hizmet Lisans Programlarının Müfredatlarında Finansal Okuryazarlığa Dair Dersler başlığı altında üniversite müfredatları incelendiğinde; sosyal hizmet lisans programlarında finansal bilgi ve finansal yeterliliği geliştirebilecek ekonomi ve iktisat derslerinin temel-genel anlamda üniversite müfredatlarında yer verildiği görülmektedir. Fakat bu derslerin içerikleri finansal bilgi ve finansal yeterlilik açısından öğrencileri geliştirebilecek içeriklere sahip değildir. Bu bağlamda zorunlu dersler yanında verilen seçmeli derslerde incelenmiş ve bazı üniversitelerde finansal okuryazarlık, finansal risk yönetimi, finansal piyasalar vb. finansal bilgi ve becerilerin gelişimi açısından ilgili içeriğe sahip derslerin varlığı gözlemlenmiştir. Bu noktada finansal okuryazarlığa dair derslerin son yıllarda seçmeli dersler arasına eklendiği ifade edilebilir. Fakat bu derslerin seçmeli dersler arasında yer alması ve öğrencilerin bu derslere erişimlerinin kendi isteklerine bırakılması sosyal hizmet öğrencilerinin finansal okuryazarlık gelişimlerini tam anlamıyla desteklememektedir. Bu bağlamda bölüm-fakülte-üniversite seçmeli dersleri altında bulunan bu derslerin zorunlu dersler içerisinde yer

alması durumunun önemli olduğu ve bu durumun gelişmekte olan sosyal hizmet m¼fredat konusu açısından ele alınması gereken bir konu olduğu ortaya çıkmaktadır.

Finansal okuryazarlığı etkileyen sosyal hizmet m¼fredat eksiliği g¼z ardı edilmeyecek bir durumdur. Bu doğrultuda sosyal hizmet uzmanlarının finansal okuryazarlıklarını ve yeteneklerini inceleyen ve finansal sosyal hizmet derslerinin üniversitelerdeki sosyal hizmet m¼fredatlarına yerleştirilmesini savunan önemli sayıdaki araştırma da (Sherraden ve ark., 2007; Kindle, 2013) bu durumu destekler niteliktedir. Bu bağlamda yapılan çalışmalara bakıldığında sosyal hizmet b¼l¼m¼ m¼fredatında finansal okuryazarlığa dair derslerin incelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır. Fakat finansal okuryazarlığa dair niversite oğrencilerine yapılan birçok çalışma sonucu ekonomi ve finans alanıyla ilgili eğitim almanın oğrencilerin finansal okuryazarlık d¼zeylerine olumlu katkı sağladığını belirtilmiştir (Chen ve Volpe 1998; Saraç 2014; Acaravcı ve Bediroğlu 2019). Bu alışmaları destekler nitelikte bir diğer çalışma da Erzincan Üniversitesi İİBF ve Sivil Havacılık Y¼ksekokulu oğrencilerinin finansal okuryazarlık d¼zeyinin belirlenmesi üzerine yapılan çalışmadır. Bu çalışmanın sonucunda b¼l¼mler arasında finansal okuryazarlık d¼zeyi en y¼ksek olan b¼l¼m işletme b¼l¼m¼, en d¼ř¼k olan ise sosyal hizmet b¼l¼m¼ olmuştur (Mevsim, 2016).

3. GEREÇ VE YÖNTEM

Tez çalışmasının yöntem bölümünde tez çalışmasına konu olan araştırmanın nasıl gerçekleştirildiği anlatılmış ve bu kapsamda araştırmanın türü, araştırmanın hipotezleri, araştırmanın evren ve örnekleme, araştırmanın veri toplama araçları ve teknikleri, verilerin toplanması, sınırlılıklar ve verilerin analizi hakkında bilgiler verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Türü

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri incelenmiş ve ayrıca öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin eğitim gördükleri bölümlere, öğrencilerin cinsiyetlerine, yaşlarına, gelir durumlarına, anne ve babalarının eğitim durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Ayrıca, öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin üniversitede finans, muhasebe ve ekonomi alanında ders alma durumlarına, kredi kartı kullanma durumlarına, finans ve ekonomi haberlerini yazılı ve görsel olarak takip etme durumlarına göre de farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Araştırmanın gerçekleştirilmesinde nicel bir araştırma deseni ve tarama modeli kullanılmıştır.

3.2. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmanın amacına uygun olarak test edilmesi planlanan 10 araştırma hipotezi geliştirilmiştir. Bu 10 hipotez aşağıda sunulmuştur:

H1: Öğrencilerin cinsiyetlerine göre finansal okuryazarlık başarı düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H2: Öğrencilerin yaşlarına göre finansal okuryazarlık başarı düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H3: Öğrencilerin eğitim gördükleri bölümlere göre finansal okuryazarlık başarı düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H4: Öğrencilerin eğitim gördükleri bölümlerde finans-muhasebe-ekonomi derslerini alma durumlarına göre finansal okuryazarlık başarı düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H5: Öğrencilerin gelirlerine göre finansal okuryazarlık başarı düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H6: Öğrencilerin baba eğitim düzeyine göre finansal okuryazarlık başarı düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H7: Öğrencilerin anne eğitim düzeyine göre finansal okuryazarlık başarı düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H8: Öğrencilerin kredi kartı kullanım durumlarına göre finansal okuryazarlık başarı düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H9: Öğrencilerin gazetelerin ekonomi/finans sayfalarını okuma durumlarına göre finansal okuryazarlık başarı düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H10: Öğrencilerin ekonomi ve finans haberlerini TV'den takip etme durumlarına göre finansal okuryazarlık başarı düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermektedir.

3.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Bu araştırmanın evrenini, Türkiye'deki farklı üniversitelerde ve farklı bölümlerde eğitim gören üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi ise bu evren içerisinde kolayda örnekleme yöntemi kullanılarak seçilmiştir. Öğrencilerin eğitim gördükleri bölümleri karşılaştırabilmek için sosyal hizmet öğrencilerine ve iktisadi ve idari bilimler öğrencilerine ulaşmak hedeflenmiştir. Araştırmanın örneklem büyüklüğünü hesaplayabilmek için Büyüköztürk ve ark. (2020) tarafından önerilen formül kullanılmıştır:

$$n = \frac{n_0}{1 + \frac{n_0}{N}}$$

$$n_0 = [(t \times S) / d]^2$$

Formüldeki ifadelerin anlamları şunlardır:

- N: Evren büyüklüğü
- n: Örneklem büyüklüğü
- t: Güven düzeyi S: Standart sapma
- d: Sapma miktarı

Formül uygulandığında çalışma için uygun örneklem büyüklüğü 0.05 hata payı ile 384 olarak hesaplanmıştır.

$$n_0 = [(1.96 \times 0.5) / 0.5]^2 = 384.16$$

$$n = \frac{384.16}{1 + \frac{384.16}{747.262}} = 383.96$$

Yapılan örnekleme çalışması sonucunda 405 öğrenciye ulaşılmıştır. Örneklem içerisinde farklı cinsiyet, yaş, bölüm ve sınıftan öğrencinin olmasına özen gösterilmiştir.

3.4. Veri Toplama Araçları ve Teknikleri

Araştırmanın verilerini toplamak için anket tekniği kullanılmış ve ilgili alanyazın dikkatli bir biçimde taranarak ve ayrıca uzman görüşü de alınarak araştırmanın amacına uygun bir anket formu oluşturulmuştur. Anket formu; Kişisel bilgi formu ve finansal okuryazarlık ölçeğinden oluşmuştur.

Kişisel Bilgi Formu: Kişisel bilgi formunda iki grup soru yer almıştır. Birinci grup sorularla katılımcıların cinsiyet, yaş, bölüm, üniversite, gelir durumu, baba eğitim düzeyi ve anne eğitim düzeyi gibi demografik bilgileri hedeflenmiştir. Gelir durumu öğrencinin bireysel durumu olarak hazırlanmış ve Kredi Yurtlar Kurumu burs/kredi değeri olan 2000 TL temel alınmak suretiyle cevap aralıkları belirlenmiştir. İkinci grup sorularla ise katılımcıların üniversitede finans, muhasebe veya ekonomi dersi alma durumu, kredi kartı kullanım durumu, gazetelerden ekonomi/finans sayfalarını okuma durumu ile ekonomi ve finans haberlerini TV'den takip etme durumu gibi finansal okuryazarlıklarına ilişkin bilgiler hedeflenmiştir.

Finansal Okuryazarlık Ölçeği: Araştırmada Mandell (2008) tarafından oluşturulan, Kılıç'ın (2016) Türkçeye uyarladığı finansal okuryazarlık ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 29 sorudan oluşmaktadır. Bunun yanı sıra ölçek; gelir kategorisi (2., 6. 12., 13., 16., 19. ve 22. sorular), para yönetimi kategorisi (1., 7., 15., 20. ve 24. sorular), tasarruf ve yatırım kategorisi (3., 4., 8., 9., 10., 14., 23. ve 29. sorular) ve harcama ve borçlanma kategorisi (5., 11., 17., 18., 21., 25., 26., 27. ve 28. sorular) şeklinde dört alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekte her bir soru için dört şıklı yanıtlar sunulmuştur ve dört şıktan sadece bir tanesi doğru kabul edilmektedir. Doğru şıkka verilen yanıtlar 1 puan olarak değerlendirilirken yanlış yanıtlar 0 puan olarak değerlendirilmektedir. Ölçekteki alt boyutlar ve ölçeğin toplamı için puanlar hesaplanırken doğru olarak yanıtlanmış soruların toplamı alınıp toplam soru sayısına bölünerek 100 ile çarpılmaktadır. Örneğin, tüm soruları doğru yanıtlamış olan bir katılımcının toplam

okuryazarlık puanı 100 olarak hesaplanmaktadır ($29/29 \times 100 = 100$). 20 soruyu doğru yanıtlamış bir katılımcının toplam okuryazarlık puanı ise 68,97 olarak hesaplanmaktadır ($20/29 \times 100 = 68,97$).

3.5. Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri 2024 yılı Şubat-Eylül ayları içerisinde çevrimiçi olarak toplanmıştır. Google Forms üzerinde hazırlanan dijital anket formları Survey.com internet sitesi aracılığıyla katılımcılara çevrimiçi olarak ulaştırılmıştır. Anket formu ile birlikte katılımcılara onam formu da iletilmiş ve katılımcılar araştırmanın amacı ve muhtemel çıktıları hakkında bilgilendirilmişlerdir. Yalnızca gönüllü olan katılımcıların verileri toplanmıştır.

3.6. Sınırlılıklar

Bu araştırma konu olarak üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlıklarıyla sınırlıdır. Araştırma zaman olarak 2024 yılı Şubat ve Eylül aylarında toplanan verilerle sınırlıdır. Araştırma örneklem olarak 50 farklı üniversiteden araştırmaya katılmaya gönüllü olan 405 üniversite öğrencisiyle sınırlıdır. Araştırmanın verileri kişisel bilgi formu ve finansal okuryazarlık ölçeğinin yer aldığı anket formuyla toplanan verilerle sınırlıdır.

3.7. Verilerin Analizi

Araştırmanın verileri IBM SPSS 26.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Katılımcıları tanıtmak ve araştırmada kullanılan ölçeklere ilişkin katılımcıların genel durumunu göstermek için frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma gibi betimsel istatistikler kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan finansal okuryazarlık ölçeğinin güvenilirliğini analiz etmek için Cronbach Alpha katsayıları kullanılmıştır. Ölçeğe ait verilerin dağılımlarının normal olup olmadığını analiz etmek için çarpıklık ve basıklık değerleri kullanılmıştır. Veri dağılımları normal bulunduğu için araştırmanın hipotezleri parametrik testlerle test edilmiştir. İki alt grubu olan bağımsız değişkenleri analiz etmek için bağımsız örneklem *t* testi kullanılmış, üç ve daha fazla alt grubu olan bağımsız değişkenleri analiz etmek için ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi kullanılmıştır. Bunun yanı sıra post-hoc testlerden Bonferroni testinden yararlanılmıştır. İstatistiki anlamlılık %95 güven aralığında aranacaktır.

4. BULGULAR

Tez çalışmasının bu kısmında araştırmanın verilerinin analizlerinden elde edilen bulgular tablolar halinde sunulmuş ve açıklanmıştır. Bulgular ilgili başlıklar altında bir bütünlük oluşturacak biçimde sunulmuştur.

4.1. Katılımcıların Demografiklerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin bulgular aşağıda Tablo 4.1’de gösterilmiştir.

Tablo 4.1. Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bulgular

Değişkenler	Gruplar	n	%
Cinsiyet	Erkek	198	48,8
	Kadın	207	51,0
Yaş	18-19	91	22,4
	20-21	106	26,1
	22-23	114	28,1
	24-25	57	14,0
	26-45	37	9,1
	Eğitim Görülen Üniversite	Selçuk Üniversitesi	49
Yozgat Bozok Üniversitesi		48	11,8
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi		41	10,1
Kırıkkale Üniversitesi		36	8,9
Başkent Üniversitesi		32	7,9
Necmettin Erbakan Üniversitesi		28	6,9
Bandırma 17 Eylül Üniversitesi		19	4,7
Yalova Üniversitesi		16	3,9
Iğdır Üniversitesi		14	3,4
Bitlis Üniversitesi		10	2,5
Diğer 40 Üniversite (Her biri 10 katılımcıdan daha az)	112	27,7	
Eğitim Görülen Bölüm	İktisat	107	26,4
	İşletme	82	20,2
	Sosyal hizmet	204	50,4
	Sağlık yönetimi	12	3,0
Toplam		405	100,0

Tablo 4.1. Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bulgular (Devamı)

Değişkenler	Gruplar	n	%
Gelir Durumu	Gelir yok	72	17,8
	2000tl altı	11	2,7
	2001-4000tl	18	4,4
	4001-6000tl	66	16,3
	6001-8000tl	138	34,1
	8001tl ve üzeri	100	24,7
Baba Eğitim Düzeyi	Okuryazar değil	11	2,7
	Okuryazar	13	3,2
	İlköğretim	115	28,4
	Lise	195	48,1
	Üniversite	70	17,3
	Lisansüstü	1	0,2
Anne Eğitim Düzeyi	Okuryazar değil	24	5,9
	Okuryazar	39	9,6
	İlköğretim	184	45,4
	Lise	133	32,8
	Üniversite	24	5,9
	Lisansüstü	1	0,2
Toplam		405	100,0

Tablo 4.1’deki bulgulara göre;

Katılımcıların %48,8’i erkek ve %51,2’si kadındır. Katılımcıların %22,4’ünün 18-19 yaşlarında, %26,1’inin 20-21 yaşlarında ve %28,1’inin 22-23 yaşlarında, %14,0’ının 24-25 yaşlarında ve %9,1’inin de 26-45 yaşlarında olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların 50 farklı üniversiteden araştırmaya katıldıkları bulunmuştur. Öğrencilerin en yoğun katıldığı üniversitelerin sırasıyla Selçuk Üniversitesi (%12,1), Yozgat Bozok Üniversitesi(%11,8), Eskişehir Osmangazi Üniversitesi (%10,1) Kırıkkale Üniversitesi (%8,9), Başkent Üniversitesi (%7,9), Necmettin Erbakan Üniversitesi (%6,9), Bandırma 17 Eylül Üniversitesi (%4,7), Yalova Üniversitesi (%3,9), Iğdır Üniversitesi (%3,4) ve Bitlis Üniversitesi (%2,5) olduğu tespit edilmiştir. Geriye kalan %27,7 oranında öğrencinin ise diğer 40 üniversiteden araştırmaya katıldıkları tespit edilmiştir. Katılımcıların %50,4’ünün sosyal hizmet bölümü öğrencisi olduğu, %26,4 oranında katılımcının iktisat bölümü öğrencisi olduğu, %20,2 oranında katılımcının işletme bölümü öğrencisi olduğu ve %3,0 oranında katılımcının ise sağlık yönetimi

bölümü öğrencisi olduğu saptanmıştır. Katılımcıların gelirlerinin çoğunlukla 6001-8000TL (%34,1) veya 8001TL veya üzerinde (%24,7) olduğu anlaşılmaktadır. Geliri bulunmayan %17,8 oranında bir katılımcı grubunun da bulunduğu saptanmıştır. Katılımcıların babalarının eğitim durumuna bakıldığında, babaların %48,1'inin lise mezunu ve %28,4'ünün ise ilköğretim mezunu olduğu bulunmuştur. Annelerin eğitim durumuna bakıldığında ise annelerin %45,4'ünün ilköğretim mezunu ve %32,8'inin ise lise mezunu olduğu bulunmuştur.

4.2. Katılımcıların Finansal Okuryazarlıklarıyla İlgili Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin finansal okuryazarlıklarıyla ilgili bulgular aşağıda Tablo 4.2'de gösterilmiştir.

Tablo 4.2. Katılımcıların finansal okuryazarlıklarıyla ilgili bulgular

Değişkenler	Gruplar	n	%
Üniversitede Finansal Okuryazarlıkla İlgili Alınan Dersler	Bir Finans dersi	36	8,9
	Bir Muhasebe dersi	38	9,4
	Bir Ekonomi dersi	69	17,0
	Birden fazla finans dersi	134	33,1
	Birden fazla muhasebe dersi	155	38,3
	Birden fazla ekonomi dersi	131	32,3
	Belirtilen derslerden hiçbiri	124	30,6
	Toplam	687	100,0
Finansal okuryazarlık düzeyinizi artırdığı algılanan dersler	Finans ağırlıklı dersler	274	67,7
	Muhasebe ağırlıklı dersler	225	55,6
	Ekonomi ağırlıklı dersler	244	60,2
	Diğer dersler	33	8,1
	Hiçbiri	7	1,7
	Toplam	783	100,0
Kredi Kartı Kullanma Durumu	Evet	329	81,2
	Hayır	76	18,8
Yazılı ekonomi/finans haberlerini okuma	Evet	257	63,5
	Hayır	148	36,5
Görsel ekonomi/finans haberlerini okuma	Evet	263	64,9
	Hayır	142	35,1
	Toplam	405	100,0

Tablo 4.2'deki bulgulara göre;

Araştırmaya katılan öğrencilerin %30,6'sı üniversite eğitimlerinde finansal okuryazarlıkla ilgili finans, muhasebe ve ekonomi alanında hiçbir ders almamışlardır. Katılımcı öğrencilerin %8,9'u en az bir finans dersi, %9,4'ü en az bir muhasebe dersi ve %17,0'u da en az bir ekonomi dersi almışlardır. Katılımcılardan üniversite eğitimlerinde birden fazla finans dersi alanların oranı %33,1, birden fazla muhasebe dersi alanların oranı %38,3 ve birden fazla ekonomi dersi alanların oranı da %32,3'tür. Katılımcı öğrencilerin %67,7'si finans ağırlıklı derslerin, %60,2'si ekonomi ağırlıklı derslerin, %55,6'sı muhasebe ağırlıklı derslerin ve %8,1'i de diğer derslerin finansal okuryazarlıklarını artırdığı düşüncesindedirler. Katılımcıların büyük çoğunluğunun (%81,2) kredi kartı kullandıkları saptanmıştır. Katılımcılardan gazete dergi gibi yazılı kaynaklardan finans ve ekonomi haberlerini okuyanların oranı %63,5 iken TV gibi görsel kaynaklardan finans ve ekonomi haberlerini takip edenlerin oranı %64,9 olarak bulunmuştur.

4.3. Finansal Okuryazarlık Ölçeğinin Güvenirlik Analizi

Araştırmada kullanılan finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamının ve alt boyutlarının güvenirlikleri Cronbach Alfa değerleri hesaplanarak analiz edilmiş ve bulgular Tablo 4.3'te gösterilmiştir. Cronbach Alfa değerlerinin 0,40 ila 0,69 arasında olması durumunda ölçekler düşük güvenirlikte, 0,60 ila 0,79 arasında olan ölçekler orta güvenirlikte ve 0,80 ve üzerinde olan ölçekler de yüksek güvenirlikte kabul edilmiştir (Nakip ve Yaraş, 2017).

Tablo 4.3. Finansal okuryazarlık ölçeğinin güvenirlik analizi

Ölçekler	Madde Sayısı	Cronbach's Alpha
FOY Gelir Kategorisi	7	0,64
FOY Para Yönetimi Kategorisi	5	0,54
FOY Tasarruf ve Yatırım Kategorisi	8	0,70
FOY Harcama ve Borçlanma Kategorisi	9	0,70
FOY TOPLAM	29	0,89

Tablo 4.3'teki bulgulara göre;

Finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamının ve alt boyutlarının Cronbach Alfa değerleri 0,54 ila 0,89 arasında değişmektedir. Finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamının Cronbach Alfa değerinin 0,80'nin üzerinde olduğu görüldüğünden bu ölçek yüksek güvenirlikte olarak kabul edilmişlerdir. Ölçeğin gelir kategorisi, tasarruf ve yatırım kategorisi ve harcama ve borçlanma kategorisi alt boyutlarına ait Cronbach Alfa değerlerinin 0,60 ila 0,79 arasında olduğu

görüldüğünden bu ölçekler orta güvenilirlikte ölçekler olarak kabul edilmişlerdir. Ölçeğin para yönetimi kategorisi alt boyutuna ait Cronbach Alpha değerinin 0,40 ila 0,59 arasında olduğu görüldüğünden bu ölçek ise düşük güvenilirlikte olarak kabul edilmişlerdir.

4.4. Finansal Okuryazarlık Ölçeğinin Betimsel İstatistikleri ve Normallik Analizleri

Araştırmada kullanılan finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamı ve alt boyutları için minimum, maksimum, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmış ve analiz bulguları Tablo 4.4'te gösterilmiştir. Bu ölçeklere ait verilerin normal dağılıp dağılmadığını belirlemek için çarpıklık ve basıklık değerleri de hesaplanmış ve bu değerlerin ± 2 aralığında olması durumunda veri dağılımlarının normal olduğu kabul edilmiştir (George ve Mallery, 2010).

Tablo 4.4. Finansal okuryazarlık ölçeğinin betimsel istatistikleri ve normallik analizleri

Değişkenler	Min.	Max.	$\bar{X}$	Ss	Çarpıklık	Basıklık
FOY Gelir Kategorisi	0,00	100,00	68,29	25,58	-0,53	-0,43
FOY Para Yönetimi	0,00	100,00	73,04	26,17	-0,77	-0,26
FOY Tasarruf ve Yatırım	0,00	100,00	64,07	26,83	-0,32	-1,04
FOY Harcama ve Borçlanma	0,00	100,00	67,52	25,07	-0,69	-0,42
FOY TOPLAM	13,79	100,00	67,71	22,51	-0,54	-0,76

Tablo 4.4'teki bulgulara göre;

100 tam puan üzerinden hesaplanan finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamının ve alt boyutlarının puanları 64,07 ila 73,04 arasında değişmektedir. Katılımcıların en düşük puan aldığı alt boyut tasarruf ve yatırım kategorisi iken en yüksek puan aldıkları alt boyut para yönetimi kategorisidir. Ölçeğin toplamı için katılımcıların ortalama puanı 67,71'dir. 100 tam puanının en yüksek finansal okuryazarlığı gösterdiği düşünüldüğünde katılımcı öğrencilerin finansal okuryazarlık puan ortalamasının ortanın üzerinde olduğu söylenebilir.

Tabloda finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamı ve alt boyutları için gösterilen çarpıklık ve basıklık değerleri kriter değer olan ± 2 aralığında olduğundan veri dağılımlarının normal olduğu kabul edilmiş ve bu nedenle araştırmanın analizleri parametrik testler kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

4.5. Finansal Okuryazarlık Ölçeğinin Fark Analizleri

Bu kısımda finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamı ve alt boyutları düzeylerinin katılımcıların cinsiyetine, yaşına, gelir durumuna, baba eğitim düzeyine, anne eğitim düzeyine,

eğitim görülen bölüme, üniversitede finansal okuryazarlıkla ilgili ders alma durumuna, kredi kartı kullanma durumuna, finans ve ekonomi haberlerini yazılı kaynaklardan takip etme durumuna ve finans ve ekonomi haberlerini görsel kaynaklardan takip etme durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı analiz edilmiştir.

Aşağıda Tablo 4.5'te finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamı ve alt boyutları düzeylerinin katılımcıların cinsiyetine göre farklılaşıp farklılaşmadığı analiz edilmiştir.

Tablo 4.5. Finansal okuryazarlık ölçeğinin cinsiyetine göre fark analizleri

	Cinsiyet	n	Ort.	Ss.	Levene Testi		t Testi	
					F	p	t	P
FOY Gelir Kategorisi	Erkek	198	78,72	20,80	6,43	0,01	8,78	0,00
	Kadın	207	58,32	25,79				
FOY Para Yönetimi Kategorisi	Erkek	198	82,02	21,23	22,88	0,00	7,20	0,00
	Kadın	207	64,44	27,58				
FOY Tasarruf ve Yatırım	Erkek	198	75,00	21,89	20,43	0,00	8,77	0,00
	Kadın	207	53,62	26,99				
FOY Harcama ve Borçlanma	Erkek	198	77,83	20,07	23,79	0,00	8,89	0,00
	Kadın	207	57,65	25,44				
FOY TOPLAM	Erkek	198	77,99	17,28	24,39	0,00	10,10	0,00
	Kadın	207	57,87	22,57				

Tablo 4.5'teki bulgulara göre;

Finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamı ve gelir kategorisi, para yönetimi kategorisi, tasarruf ve yatırım kategorisi ve harcama ve borçlanma kategorisi alt boyutu düzeyleri katılımcıların cinsiyetine göre anlamlı biçimde farklılaşmaktadır (sırasıyla; $t=8,78$ ve $p<0,05$; $t=7,20$ ve $p<0,05$; $t=8,77$ ve $p<0,05$; $t=8,89$ ve $p<0,05$; $t=10,10$ ve $p<0,05$). Finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamı ve tüm alt boyutu düzeyleri için erkeklerin puanlarının kadınlarinkinden anlamlı biçimde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Aşağıda Tablo 4.6'da finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamı ve alt boyutları düzeylerinin katılımcıların yaşına göre farklılaşıp farklılaşmadığı analiz edilmiştir.

Tablo 4.6. Finansal okuryazarlık ölçeğinin yaşa göre fark analizleri

	Yaş	N	$\bar{X}$	Ss		Sd	F	p	
FOY Gelir Kategorisi	18-19(a)	91	74,57	21,38	Gruplar Arası	4	6,44	0,00	d<a
	20-21(b)	106	73,05	24,65	Grup İçi	400			d<b
	22-23(c)	114	67,04	26,14	Toplam	404			
	24-25(d)	57	56,39	30,11					
	26-45(e)	37	61,39	20,72					
FOY Para Yönetimi Kategorisi	18-19(a)	91	77,80	21,18	Gruplar Arası	4	3,12	0,02	d<a
	20-21(b)	106	77,36	24,08	Grup İçi	400			d<b
	22-23(c)	114	70,18	29,06	Toplam	404			
	24-25(d)	57	67,02	30,82					
	26-45(e)	37	67,03	22,71					
FOY Tasarruf ve Yatırım	18-19(a)	91	68,54	23,00	Gruplar Arası	4	6,20	0,00	d<b
	20-21(b)	106	71,11	24,72	Grup İçi	400			e<a
	22-23(c)	114	61,51	27,88	Toplam	404			e<b
	24-25(d)	57	57,89	28,70					
	26-45(e)	37	50,34	27,87					
FOY Harcama ve Borçlanma	18-19(a)	91	72,41	21,43	Gruplar Arası	4	4,06	0,00	e<a
	20-21(b)	106	72,33	23,12	Grup İçi	400			e<b
	22-23(c)	114	63,55	26,83	Toplam	404			
	24-25(d)	57	64,52	27,01					
	26-45(e)	37	58,56	26,01					
FOY TOPLAM	18-19(a)	91	72,79	17,90	Gruplar Arası	4	6,14	0,00	d<a
	20-21(b)	106	73,03	20,96	Grup İçi	400			d<b
	22-23(c)	114	64,97	24,07	Toplam	404			e<a
	24-25(d)	57	61,16	25,56					e<b
	26-45(e)	37	58,43	20,97					

Tablo 4.6'daki bulgulara göre;

Finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamı ve gelir kategorisi, para yönetimi kategorisi, tasarruf ve yatırım kategorisi ve harcama ve borçlanma kategorisi alt boyutu düzeyleri katılımcıların yaşına göre anlamlı biçimde farklılaşmaktadır (sırasıyla; $F=6,44$ ve $p<0,05$; $F=3,12$ ve $p<0,05$; $F=6,20$ ve $p<0,05$; $F=4,06$ ve $p<0,05$; $F=6,14$ ve $p<0,05$). Anlamlı farklılığın hangi yaş grupları arasında olduğuna Bonferroni Post Hoc analizi yöntemiyle bakıldığında, gelir kategorisi ve para yönetimi kategorisi alt boyutları için anlamlı farklılığın 24-25 yaş grubu ile 18-19 ve 20-21 yaş grupları arasında ve 24-25 yaş grubu aleyhine olduğu görülmüştür. Tasarruf ve yatırım kategorisi alt boyutu için anlamlı farklılığın 24-25 yaş grubu

ile 20-21 yaş grupları arasında ve 24-25 yaş grubu aleyhine olduğu ve ayrıca 26-45 yaş grubu ile 18-19 ve 20-21 yaş grupları arasında ve 26-45 yaş grubu aleyhine olduğu görülmüştür. Harcama ve borçlanma kategorisi alt boyutu için anlamlı farklılığın 26-45 yaş grubu ile 18-19 ve 20-21 yaş grupları arasında ve 26-45 yaş grubu aleyhine olduğu görülmüştür. Finansal okuryazarlık ölçeği toplamı için anlamlı farklılığın 24-25 ve 26-45 yaş grupları ile 18-19 ve 20-21 yaş grupları arasında ve 24-25 ve 26-45 yaş grupları aleyhine olduğu görülmüştür

Aşağıda Tablo 4.7’de finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamı ve alt boyutları düzeylerinin katılımcıların gelir durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı analiz edilmiştir.

Tablo 4.7. Finansal okuryazarlık ölçeğinin gelir durumuna göre fark analizleri

	Gelir Durumu	n	$\bar{X}$	Ss		sd	F	p
FOY Gelir Kategorisi	Gelir yok(a)	72	49,60	22,87	Gruplar Arası	5	16,97	0,00
	2000tl altı(b)	11	40,26	15,41	Grup İçi	399		
	2001-4000(c)	18	62,70	26,90	Toplam	404		
	4001-6000(d)	66	70,13	27,99				
	6001-8000(e)	138	76,50	22,16				
	8001tl + üzeri(f)	100	73,29	22,02				
FOY Para Yönetimi Kategorisi	Gelir yok(a)	72	57,22	25,63	Gruplar Arası	5	10,24	0,00
	2000tl altı(b)	11	56,36	28,03	Grup İçi	399		
	2001-4000(c)	18	64,44	29,55	Toplam	404		
	4001-6000(d)	66	73,33	27,92				
	6001-8000(e)	138	79,86	22,86				
	8001tl + üzeri(f)	100	78,20	23,28				
FOY Tasarruf ve Yatırım	Gelir yok(a)	72	44,10	24,73	Gruplar Arası	5	22,02	0,00
	2000tl altı(b)	11	43,18	16,17	Grup İçi	399		
	2001-4000(c)	18	42,36	27,50	Toplam	404		
	4001-6000(d)	66	63,45	23,75				
	6001-8000(e)	138	75,54	20,54				
	8001tl + üzeri(f)	100	69,25	27,43				
FOY Harcama ve Borçlanma	Gelir yok(a)	72	52,47	23,90	Gruplar Arası	5	12,28	0,00
	2000tl altı(b)	11	51,52	23,45	Grup İçi	399		
	2001-4000(c)	18	54,32	30,22	Toplam	404		
	4001-6000(d)	66	66,16	26,97				
	6001-8000(e)	138	75,85	19,03				
	8001tl + üzeri(f)	100	71,89	24,94				

Tablo 4.7. Finansal okuryazarlık ölçeğinin gelir durumuna göre fark analizleri (Devamı)

	Gelir Durumu	n	$\bar{X}$	Ss		sd	F	p	
FOY TOPLAM	Gelir yok(a)	72	50,29	19,68	Gruplar Arası	5	21,06	0,00	a<d
	2000tl altı(b)	11	47,34	16,03	Grup İçi	399			a<e
	2001-4000(c)	18	54,79	23,95	Toplam	404			a<f
	4001-6000(d)	66	67,61	23,61					b<d
	6001-8000(e)	138	76,61	17,24					b<e
	8001tl + üzeri(f)	100	72,59	21,36					b<f

Tablo 4.7'deki bulgulara göre;

Finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamı ve gelir kategorisi, para yönetimi kategorisi, tasarruf ve yatırım kategorisi ve harcama ve borçlanma kategorisi alt boyutu düzeyleri katılımcıların gelir durumuna göre anlamlı biçimde farklılaşmaktadır (sırasıyla; $F=16,97$ ve $p<0,05$; $F=10,24$ ve $p<0,05$; $F=22,02$ ve $p<0,05$; $F=12,28$ ve $p<0,05$; $F=21,06$ ve $p<0,05$). Anlamlı farklılığın hangi gelir grupları arasında olduğuna Bonferroni Post Hoc analizi yöntemiyle bakıldığında, gelir kategorisi alt boyutu için anlamlı farklılığın geliri bulunmayanlarla ve 2000TL ve altı geliri olanlar ile 4001-6000TL, 6001-8000TL ve 8001TL ve üzeri gelir grupları arasında ve geliri bulunmayanlar ve 2000TL ve altı geliri olanlar aleyhine olduğu tespit edilmiştir. Para yönetimi ve harcama ve borçlanma kategorisi alt boyutları için anlamlı farklılığın geliri bulunmayanlarla ile 4001-6000TL, 6001-8000TL ve 8001TL ve üzeri gelir grupları arasında ve geliri bulunmayanlar aleyhine olduğu ve ayrıca 2000TL ve altı grubu ile 8001TL ve üzeri gelir grubu arasında ve 2000TL ve altı gelir grubu aleyhine olduğu görülmüştür. Tasarruf ve yatırım alt boyutu için anlamlı farklılığın geliri bulunmayanlarla 4001-6000TL, 6001-8000TL ve 8001TL ve üzeri gelir grupları arasında ve geliri bulunmayanlar aleyhine olduğu ve ayrıca 2000TL ve altı grubu ile 4001-6000TL ve 6001-8000TL gelir grupları arasında 2000TL ve altı grubu aleyhine olduğu saptanmıştır. Finansal okuryazarlık ölçeği toplamı için anlamlı farklılığın geliri bulunmayanlarla ve 2000TL ve altı geliri olanlar ile 4001-6000TL, 6001-8000TL ve 8001TL ve üzeri gelir grupları arasında ve geliri bulunmayanlar ve 2000TL ve altı geliri olanlar aleyhine olduğu tespit edilmiştir.

Aşağıda Tablo 4.8'de finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamı ve alt boyutları düzeylerinin katılımcıların baba eğitim düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığı analiz edilmiştir.

Tablo 4.8. Finansal okuryazarlık ölçeğinin baba eğitim düzeyine göre fark analizleri

	Baba Eğitim	n	$\bar{X}$	Ss	sd	F	p
FOY Gelir Kategorisi	OY değil(a)	11	35,06	25,84	Gruplar Arası	4	a<c
	Okuryazar (b)	13	52,75	20,52	Grup İçi	399	a<d
	İlköğretim (c)	115	55,78	23,10	Toplam	403	22,63 0,00 a<e
	Lise (d)	195	76,63	22,82			b<d,e
	Üniversite (e)	70	73,67	24,64			c<d,e
FOY Para Yönetimi Kategorisi	OY değil(a)	11	45,45	26,97	Gruplar Arası	4	a<d
	Okuryazar (b)	13	60,00	25,82	Grup İçi	399	a<e
	İlköğretim (c)	115	63,13	26,17	Toplam	403	12,88 0,00 c<d
	Lise (d)	195	78,46	23,76			c<e
	Üniversite(e)	70	80,57	24,55			
FOY Tasarruf ve Yatırım	OY değil(a)	11	34,09	17,76	Gruplar Arası	4	a<d
	Okuryazar (b)	13	49,04	23,64	Grup İçi	399	a<e
	İlköğretim (c)	115	49,89	24,75	Toplam	403	23,45 0,00 b<d
	Lise (d)	195	73,46	22,51			c<d
	Üniversite(e)	70	69,29	28,53			c<e
FOY Harcama ve Borçlanma	OY değil(a)	11	36,36	26,80	Gruplar Arası	4	a<d,e
	Okuryazar (b)	13	53,85	26,39	Grup İçi	399	b<d,e
	İlköğretim (c)	115	56,91	25,88	Toplam	403	17,28 0,00 c<d,e
	Lise (d)	195	74,02	21,87			
	Üniversite(e)	70	74,29	21,45			
FOY TOPLAM	OY değil(a)	11	36,99	21,37	Gruplar Arası	4	a<c
	Okuryazar (b)	13	53,32	20,53	Grup İçi	399	a<d
	İlköğretim (c)	115	55,77	21,06	Toplam	403	26,70 0,00 a<e
	Lise (d)	195	75,26	18,73			b<d,e
	Üniversite(e)	70	73,84	21,95			c<d,e

Tablo 4.8’deki bulgulara göre;

Finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamı ve gelir kategorisi, para yönetimi kategorisi, tasarruf ve yatırım kategorisi ve harcama ve borçlanma kategorisi alt boyutu düzeyleri katılımcıların baba eğitim düzeyine göre anlamlı biçimde farklılaşmaktadır (sırasıyla; $F=22,63$ ve $p<0,05$; $F=12,88$ ve $p<0,05$; $F=23,45$ ve $p<0,05$; $F=17,28$ ve $p<0,05$; $F=26,70$ ve $p<0,05$). Anlamlı farklılığın hangi eğitim düzeyi grupları arasında olduğuna Bonferroni Post Hoc analizi yöntemiyle bakıldığında, gelir kategorisi alt boyutu için anlamlı farklılığın okuryazar olmayanlarla ilköğretim, lise ve üniversite mezunları arasında ve okuryazar olmayanlar aleyhine olduğu ve ayrıca okuryazar ve ilköğretim mezunları ile lise ve üniversite mezunları

arasında ve okuryazar ve ilköğretim mezunları aleyhine olduğu tespit edilmiştir. Para yönetimi alt boyutu için anlamlı farklılığın okuryazar olmayanlar ve ilköğretim mezunları ile lise ve üniversite mezunları arasında ve okuryazar olmayanlar ve ilköğretim mezunları aleyhine olduğu saptanmıştır. Tasarruf ve yatırım kategorisi alt boyutu için anlamlı farklılığın okuryazar olmayanlar ve ilköğretim mezunları ile lise ve üniversite mezunları arasında ve okuryazar olmayanlar ve ilköğretim mezunları aleyhine olduğu ve ayrıca okuryazar olanlar ile lise mezunları arasında ve okuryazar olanlar aleyhine olduğu saptanmıştır. Harcama ve borçlanma kategorisi alt boyutu için anlamlı farklılığın okuryazar olmayanlar, okuryazar olanlar ve ilköğretim mezunları ile lise ve üniversite mezunları arasında ve okuryazar olmayanlar, okuryazar olanlar ve ilköğretim mezunları aleyhine olduğu saptanmıştır. Finansal okuryazarlık ölçeği toplamı için anlamlı farklılığın okuryazar olmayanlarla ilköğretim, lise ve üniversite mezunları arasında ve okuryazar olmayanlar aleyhine olduğu ve ayrıca okuryazar ve ilköğretim mezunları ile lise ve üniversite mezunları arasında ve okuryazar ve ilköğretim mezunları aleyhine olduğu tespit edilmiştir.

Aşağıda Tablo 4.9'da finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamı ve alt boyutları düzeylerinin katılımcıların anne eğitim düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığı analiz edilmiştir.

Tablo 4.9. Finansal okuryazarlık ölçeğinin anne eğitim düzeyine fark analizleri

	Anne Eğitim	n	$\bar{X}$	Ss	sd	F	p
FOY Gelir Kategorisi	OY değil(a)	24	42,86	20,64	Gruplar Arası	4	a<b,c
	Okuryazar (b)	39	64,47	27,98	Grup İçi	399	a<d,e
	İlköğretim (c)	184	63,59	25,68	Toplam	403	16,46 0,00 b<d
	Lise (d)	133	79,48	19,69			c<d
	Üniversite (e)	24	73,21	25,73			
FOY Para Yönetimi Kategorisi	OY değil(a)	24	48,33	24,96	Gruplar Arası	4	a<b,c
	Okuryazar (b)	39	77,44	23,02	Grup İçi	399	a<d,e
	İlköğretim (c)	184	69,46	26,61	Toplam	403	10,29 0,00 c<d
	Lise (d)	133	80,75	23,15			
	Üniversite(e)	24	75,83	26,36			
FOY Tasarruf ve Yatırım	OY değil(a)	24	38,02	19,67	Gruplar Arası	4	a<b,c
	Okuryazar (b)	39	64,74	25,14	Grup İçi	399	a<d,e
	İlköğretim (c)	184	59,51	26,55	Toplam	403	15,06 0,00 c<d
	Lise (d)	133	75,56	22,18			
	Üniversite (e)	24	59,90	33,37			

Tablo 4.9. Finansal okuryazarlık ölçeğinin anne eğitim düzeyine fark analizleri (Devamı)

	Anne Eğitim	n	$\bar{X}$	Ss	sd	F	p		
FOY Harcama ve Borçlanma	OY değil (a)	24	41,20	25,27	Gruplar Arası	4		a<b,c	
	Okuryazar (b)	39	67,52	23,83	Grup İçi	399		a<d,e	
	İlköğretim (c)	184	64,98	25,92	Toplam	403	11,29	0,00	c<d
	Lise (d)	133	75,19	19,96					
	Üniversite (e)	24	69,91	26,31					
FOY TOPLAM	OY değil (a)	24	41,95	17,86	Gruplar Arası	4		a<b,c	
	Okuryazar (b)	39	67,73	21,40	Grup İçi	399		a<d,e	
	İlköğretim (c)	184	63,91	22,65	Toplam	403	17,70	0,00	c<d
	Lise (d)	133	77,29	17,24					
	Üniversite (e)	24	68,97	26,28					

Tablo 4.9'daki bulgulara göre;

Finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamı ve gelir kategorisi, para yönetimi kategorisi, tasarruf ve yatırım kategorisi ve harcama ve borçlanma kategorisi alt boyutu düzeyleri katılımcıların anne eğitim düzeyine göre anlamlı biçimde farklılaşmaktadır (sırasıyla; $F=16,46$ ve $p<0,05$; $F=10,29$ ve $p<0,05$; $F=15,06$ ve $p<0,05$; $F=11,29$ ve $p<0,05$; $F=17,70$ ve $p<0,05$). Anlamlı farklılığın hangi eğitim düzeyi grupları arasında olduğuna Bonferroni Post Hoc analizi yöntemiyle bakıldığında, gelir kategorisi alt boyutu için anlamlı farklılığın okuryazar olmayanlarla diğer eğitim grupları arasında ve okuryazar olmayanlar aleyhine olduğu ve ayrıca okuryazar ve ilköğretim mezunları ile lise mezunları arasında ve okuryazar ve ilköğretim mezunları aleyhine olduğu tespit edilmiştir. Para yönetimi, tasarruf ve yatırım ve harcama ve borçlanma kategorisi alt boyutları için anlamlı farklılığın okuryazar olmayanlarla diğer eğitim grupları arasında ve okuryazar olmayanlar aleyhine olduğu ve ayrıca ilköğretim mezunları ile lise mezunları arasında ve ilköğretim mezunları aleyhine olduğu tespit edilmiştir. Finansal okuryazarlık ölçeği toplamı için anlamlı farklılığın okuryazar olmayanlarla diğer eğitim grupları arasında ve okuryazar olmayanlar aleyhine olduğu ve ayrıca ilköğretim mezunları ile lise mezunları arasında ve ilköğretim mezunları aleyhine olduğu tespit edilmiştir.

Aşağıda Tablo 4.10'de finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamı ve alt boyutları düzeylerinin katılımcıların bölümüne göre farklılaşp farklılaşmadığı analiz edilmiştir.

Tablo 4.10. Finansal okuryazarlık ölçeğinin bölüme göre fark analizleri

	Bölüm	n	$\bar{X}$	Ss		sd	F	p	
FOY Gelir Kategorisi	İktisat (a)	107	82,78	15,04	Gruplar Arası	3	67,14	0,00	c<a
	İşletme(b)	82	85,54	18,30	Grup İçi	401			c<b
	SH(c)	204	55,04	24,63	Toplam	404			d<a
	SY(d)	12	46,43	12,37					d<b
FOY Para Yönetimi Kategorisi	İktisat(a)	107	88,22	15,77	Gruplar Arası	3	52,29	0,00	c<a
	İşletme(b)	82	87,07	19,72	Gruplar İçi	401			c<b
	SH(c)	204	60,78	25,87	Toplam	404			d<a
	SY(d)	12	50,00	21,74					d<b
FOY Tasarruf ve Yatırım	İktisat (a)	107	82,83	17,30	Gruplar Arası	3	86,00	0,00	c<a
	İşletme(b)	82	80,64	19,46	Grup İçi	401			c<b
	SH(c)	204	49,08	23,41	Toplam	404			d<a
	SY(d)	12	38,54	17,24					d<b
FOY Harcama ve Borçlanma	İktisat (a)	107	80,79	16,48	Gruplar Arası	3	52,64	0,00	c<a,b
	İşletme(b)	82	81,98	18,20	Grup İçi	401			d<a,b
	SH(c)	204	56,54	24,37	Toplam	404			d<c
	SY(d)	12	37,04	23,37					
FOY TOPLAM	İktisat (a)	107	83,11	12,58	Gruplar Arası	3	99,07	0,00	c<a
	İşletme(b)	82	83,35	15,39	Grup İçi	401			c<b
	SH(c)	204	54,85	19,80	Toplam	404			d<a
	SY(d)	12	41,95	13,54					d<b

Tablo 4.10'deki bulgulara göre;

Finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamı ve gelir kategorisi, para yönetimi kategorisi, tasarruf ve yatırım kategorisi ve harcama ve borçlanma kategorisi alt boyutu düzeyleri katılımcıların bölümüne göre anlamlı biçimde farklılaşmaktadır (sırasıyla; $F=67,14$ ve $p<0,05$; $F=52,29$ ve $p<0,05$; $F=86,00$ ve $p<0,05$; $F=52,64$ ve $p<0,05$; $F=99,07$ ve $p<0,05$). Anlamlı farklılığın hangi bölümler arasında olduğuna Bonferroni Post Hoc analizi yöntemiyle bakıldığında, gelir kategorisi, para yönetimi, tasarruf ve yatırım alt boyutları için anlamlı farklılığın sosyal hizmet ve sağlık yönetimi bölümleri ile iktisat ve işletme bölümleri arasında ve sosyal hizmet ve sağlık yönetimi bölümleri aleyhine olduğu tespit edilmiştir. Harcama ve borçlanma kategorisi alt boyutları için anlamlı farklılığın sosyal hizmet ve sağlık yönetimi bölümleri ile iktisat ve işletme bölümleri arasında ve sosyal hizmet ve sağlık yönetimi bölümleri aleyhine olduğu ve ayrıca sağlık yönetimi bölümü ile sosyal hizmet bölümü arasında ve sağlık

yönetimi bölümü aleyhine olduğu tespit edilmiştir. Finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamı için anlamlı farklılığın sosyal hizmet ve sağlık yönetimi bölümleri ile iktisat ve işletme bölümleri arasında ve sosyal hizmet ve sağlık yönetimi bölümleri aleyhine olduğu tespit edilmiştir.

Aşağıda Tablo 4.11’de finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamı ve alt boyutları düzeylerinin katılımcıların finansal okuryazarlıkla ilgili ders alma durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığı analiz edilmiştir.

Tablo 4.11. Finansal okuryazarlık ölçeğinin finansal okuryazarlıkla ilgili ders alma durumuna göre fark analizleri

	Ders Alma Durumu	n	Ort.	Ss.	Levene Testi		t Testi	
					F	p	t	P
FOY Gelir Kategorisi	Almadı	121	63,28	23,75	1,42	0,23	-2,54	0,01
	Aldı	280	70,31	26,11				
FOY Para Yönetimi Kategorisi	Almadı	121	66,61	24,82	0,25	0,62	-3,30	0,00
	Aldı	280	75,93	26,38				
FOY Tasarruf ve Yatırım	Almadı	121	57,54	24,29	5,82	0,02	-3,38	0,00
	Aldı	280	66,83	27,43				
FOY Harcama ve Borçlanma	Almadı	121	63,18	23,09	2,25	0,13	-2,25	0,03
	Aldı	280	69,29	25,77				
FOY TOPLAM	Almadı	121	62,24	19,58	11,97	0,00	-3,43	0,00
	Aldı	280	70,00	23,35				

Tablo 4.11’deki bulgulara göre;

Finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamı ve gelir kategorisi, para yönetimi kategorisi, tasarruf ve yatırım kategorisi ve harcama ve borçlanma kategorisi alt boyutu düzeyleri katılımcıların finansal okuryazarlıkla ilgili ders alma durumuna göre anlamlı biçimde farklılaşmaktadır (sırasıyla; $t=-2,54$ ve $p<0,05$; $t=-3,30$ ve $p<0,05$; $t=-3,38$ ve $p<0,05$; $t=-2,25$ ve $p<0,05$; $t=-3,43$ ve $p<0,05$). Finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamı ve tüm alt boyutu düzeyleri için üniversitelerinde finansal okuryazarlıkla ilgili ders alan katılımcıların puanlarının almayanlarından anlamlı biçimde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Aşağıda Tablo 4.12’de finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamı ve alt boyutları düzeylerinin katılımcıların kredi kartı kullanma durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığı analiz edilmiştir.

Tablo 4.12. Finansal okuryazarlık ölçeğinin kredi kartı kullanma durumuna göre fark analizleri

	Kredi Kartı Kullanımı	n	Ort.	Ss.	Levene Testi		t Testi	
					F	p	t	P
FOY Gelir Kategorisi	Kullanıyor	329	72,86	24,61	6,28	0,01	9,25	0,00
	Kullanmıyor	76	48,50	19,67				
FOY Para Yönetimi Kategorisi	Kullanıyor	329	77,14	24,95	0,06	0,81	6,94	0,00
	Kullanmıyor	76	55,26	23,97				
FOY Tasarruf ve Yatırım	Kullanıyor	329	69,53	25,65	23,53	0,00	11,87	0,00
	Kullanmıyor	76	40,46	17,42				
FOY Harcama ve Borçlanma	Kullanıyor	329	71,73	23,61	0,51	0,48	7,51	0,00
	Kullanmıyor	76	49,27	23,05				
FOY TOPLAM	Kullanıyor	329	72,33	21,39	11,95	0,00	11,75	0,00
	Kullanmıyor	76	47,69	15,11				

Tablo 4.12'teki bulgulara göre;

Finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamı ve gelir kategorisi, para yönetimi kategorisi, tasarruf ve yatırım kategorisi ve harcama ve borçlanma kategorisi alt boyutu düzeyleri katılımcıların kredi kartı kullanma durumuna göre anlamlı biçimde farklılaşmaktadır (sırasıyla; $t=9,25$ ve $p<0,05$; $t=6,94$ ve $p<0,05$; $t=11,87$ ve $p<0,05$; $t=7,51$ ve $p<0,05$; $t=11,75$ ve $p<0,05$). Finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamı ve tüm alt boyutu düzeyleri için kredi kartı kullanan katılımcıların puanlarının kullanmayanlarıkinden anlamlı biçimde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Aşağıda Tablo 4.13'te finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamı ve alt boyutları düzeylerinin katılımcıların finans ve ekonomi haberlerini yazılı kaynaklardan takip etme durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı analiz edilmiştir.

Tablo 4.13. Finansal okuryazarlık ölçeğinin finans ve ekonomi haberlerini yazılı kaynaklardan takip etme durumuna göre fark analizleri

	Yazılı Haberleri Takip Durumu	n	Ort.	Ss.	Levene Testi		t Testi	
					F	p	t	P
FOY Gelir Kategorisi	Ediyor	257	77,21	21,32	2,16	0,14	10,40	0,00
	Etmiyor	148	52,80	25,03				
FOY Para Yönetimi Kategorisi	Ediyor	257	81,09	21,91	10,98	0,00	8,42	0,00
	Etmiyor	148	59,05	27,14				
FOY Tasarruf ve Yatırım	Ediyor	257	73,15	24,11	0,00	0,97	10,02	0,00
	Etmiyor	148	48,31	23,90				

Tablo 4.13. Finansal okuryazarlık ölçeğinin finans ve ekonomi haberlerini yazılı kaynaklardan takip etme durumuna göre fark analizleri (Devamı)

	Yazılı Haberleri Takip Durumu	n	Ort.	Ss.	Levene Testi		t Testi	
					F	p	t	P
FOY Harcama ve Borçlanma	Ediyor	257	74,75	22,04	9,44	0,00	7,98	0,00
	Etmiyor	148	54,95	25,12				
FOY TOPLAM	Ediyor	257	76,00	19,16	1,67	0,20	11,16	0,00
	Etmiyor	148	53,31	20,59				

Tablo 4. 13'teki bulgulara göre;

Finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamı ve gelir kategorisi, para yönetimi kategorisi, tasarruf ve yatırım kategorisi ve harcama ve borçlanma kategorisi alt boyutu düzeyleri katılımcıların finans ve ekonomi haberlerini yazılı kaynaklardan takip etme durumuna göre anlamlı biçimde farklılaşmaktadır (sırasıyla; $t=10,40$ ve $p<0,05$; $t=8,42$ ve $p<0,05$; $t=10,02$ ve $p<0,05$; $t=7,98$ ve $p<0,05$; $t=11,16$ ve $p<0,05$). Finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamı ve tüm alt boyutu düzeyleri için finans ve ekonomi haberlerini yazılı kaynaklardan takip eden katılımcıların puanlarının etmeyenlerinkinden anlamlı biçimde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Aşağıda Tablo 4.14'te finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamı ve alt boyutları düzeylerinin katılımcıların finans ve ekonomi haberlerini görsel kaynaklardan takip etme durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı analiz edilmiştir.

Tablo 4.14. Finansal okuryazarlık ölçeğinin finans ve ekonomi haberlerini görsel kaynaklardan takip etme durumuna göre fark analizleri

	Görsel Haberleri Takip Durumu	n	Ort.	Ss.	Levene Testi		t Testi	
					F	p	t	P
FOY Gelir Kategorisi	Ediyor	263	72,46	25,02	0,25	0,62	4,57	0,00
	Etmiyor	142	60,56	24,89				
FOY Para Yönetimi Kategorisi	Ediyor	263	77,03	25,18	1,60	0,21	4,27	0,00
	Etmiyor	142	65,63	26,46				
FOY Tasarruf ve Yatırım	Ediyor	263	68,54	26,18	0,01	0,92	4,67	0,00
	Etmiyor	142	55,81	26,11				
FOY Harcama ve Borçlanma	Ediyor	263	70,68	23,81	5,03	0,03	3,40	0,00
	Etmiyor	142	61,66	26,35				
FOY TOPLAM	Ediyor	263	71,61	21,97	0,00	0,97	4,89	0,00
	Etmiyor	142	60,47	21,75				

Tablo 4.14'teki bulgulara göre;

Finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamı ve gelir kategorisi, para yönetimi kategorisi, tasarruf ve yatırım kategorisi ve harcama ve borçlanma kategorisi alt boyutu düzeyleri katılımcıların finans ve ekonomi haberlerini görsel kaynaklardan takip etme durumuna göre anlamlı biçimde farklılaşmaktadır (sırasıyla; $t=4,57$ ve $p<0,05$; $t=4,27$ ve $p<0,05$; $t=4,67$ ve $p<0,05$; $t=3,40$ ve $p<0,05$; $t=4,89$ ve $p<0,05$). Finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamı ve tüm alt boyutu düzeyleri için finans ve ekonomi haberlerini görsel kaynaklardan takip eden katılımcıların puanlarının etmeyenlerinkinden anlamlı biçimde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

4.6. Finansal Okuryazarlık Açısından İİBF ve Sosyal Hizmet Karşılaştırmaları

Bu kısımda İİBF ve Sosyal Hizmet bölümü katılımcılarının finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamı ve alt boyutları düzeyleri karşılaştırılmış ve sonrasında Sosyal Hizmet bölümü katılımcılarının finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamı ve alt boyutları düzeylerinin ders alma durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Daha sonrasında da ayrı ayrı İİBF ve Sosyal Hizmet bölümü katılımcılarının finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamı ve alt boyutları düzeylerinin kredi kartı kullanma durumuna, yazılı haberleri takip etme durumuna ve görsel haberleri takip etme durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir.

Aşağıda Tablo 4.15'de İİBF ve Sosyal Hizmet bölümü katılımcılarının finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamı ve alt boyutları düzeyleri karşılaştırılmıştır.

Tablo 4.15. Finansal okuryazarlık ölçeğinin ubf ve sosyal hizmete göre fark analizleri

	Bölüm	n	Ort.	Ss.	Levene Testi		t Testi	
					F	p	T	P
FOY Gelir Kategorisi	İİBF	201	81,73	18,58	10,60	0,00	12,32	0,00
	Sosyal Hizmet	204	55,04	24,63				
FOY Para Yönetimi Kategorisi	İİBF	201	85,47	19,90	11,32	0,00	10,77	0,00
	Sosyal Hizmet	204	60,78	25,87				
FOY Tasarruf ve Yatırım	İİBF	201	79,29	20,87	4,84	0,03	13,71	0,00
	Sosyal Hizmet	204	49,08	23,41				
FOY Harcama ve Borçlanma	İİBF	201	78,66	20,47	18,83	0,00	9,90	0,00
	Sosyal Hizmet	204	56,54	24,37				
FOY TOPLAM	İİBF	201	80,75	16,91	11,97	0,00	14,16	0,00
	Sosyal Hizmet	204	54,85	19,80				

Tablo 4.15’de ki bulgulara göre;

İİBF bölümü katılımcılarının finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamı ve gelir kategorisi, para yönetimi kategorisi, tasarruf ve yatırım kategorisi ve harcama ve borçlanma kategorisi alt boyutu düzeyleri ile ve Sosyal Hizmet bölümü katılımcılarının düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur (sırasıyla; $t=12,32$ ve $p<0,05$; $t=10,77$ ve $p<0,05$; $t=13,71$ ve $p<0,05$; $t=9,90$ ve $p<0,05$; $t=14,16$ ve $p<0,05$). Finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamı ve tüm alt boyutu düzeyleri için İİBF bölümü katılımcılarının puanlarının Sosyal Hizmet bölümü katılımcılarınkinden anlamlı biçimde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Aşağıda Tablo 4.16’de Sosyal Hizmet bölümü katılımcılarının finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamı ve alt boyutları düzeylerinin finansal okuryazarlıkla ilgili ders alma durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı analiz edilmiştir.

Tablo 4.16. Sosyal hizmet öğrencilerinin finansal okuryazarlık ölçeğinin finansal okuryazarlıkla ilgili ders alma durumuna göre fark analizleri

	Ders Alma Durumu	n	Ort.	Ss.	Levene Testi		t Testi	
					F	p	t	P
FOY Gelir Kategorisi	Aldı	105	62,45	24,28	1,76	0,19	4,65	0,00
	Almadı	98	47,08	22,68				
FOY Para Yönetimi Kategorisi	Aldı	105	65,71	24,61	0,47	0,50	2,91	0,00
	Almadı	98	55,31	26,29				
FOY Tasarruf ve Yatırım	Aldı	105	56,55	24,82	11,92	0,00	5,01	0,00
	Almadı	98	41,07	19,00				
FOY Harcama ve Borçlanma	Aldı	105	62,54	22,87	2,48	0,12	3,82	0,00
	Almadı	98	49,89	24,37				
FOY TOPLAM	Aldı	105	61,41	19,47	0,85	0,36	5,23	0,00
	Almadı	98	47,71	17,73				

Tablo 4.16’deki bulgulara göre;

Sosyal Hizmet bölümü katılımcılarının finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamı ve gelir kategorisi, para yönetimi kategorisi, tasarruf ve yatırım kategorisi ve harcama ve borçlanma kategorisi alt boyutu düzeyleri finansal okuryazarlıkla ilgili ders alma durumuna göre anlamlı biçimde farklılaşmaktadır (sırasıyla; $t=4,65$ ve $p<0,05$; $t=2,91$ ve $p<0,05$; $t=5,01$ ve $p<0,05$; $t=3,82$ ve $p<0,05$; $t=5,23$ ve $p<0,05$). Finansal okuryazarlıkla ilgili ders almış Sosyal Hizmet

bölümü katılımcılarının finansal okuryazarlık ölçeği puanlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Aşağıda Tablo 4.17’de İİBF bölümü katılımcılarının finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamı ve alt boyutları düzeylerinin kredi kartı kullanma durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığı analiz edilmiştir.

Tablo 4.17. İİBF öğrencilerinin finansal okuryazarlık ölçeğinin kredi kartı kullanma durumuna göre fark analizleri

	Kredi Kartı Kullanımı	n	Ort.	Ss.	Levene Testi		t Testi	
					F	p	t	P
FOY Gelir Kategorisi	Kullanıyor	186	83,72	17,01	0,00	0,97	5,74	0,00
	Kullanmıyor	15	57,14	20,20				
FOY Para Yönetimi Kategorisi	Kullanıyor	186	88,06	17,32	2,97	0,09	7,31	0,00
	Kullanmıyor	15	53,33	22,25				
FOY Tasarruf ve Yatırım	Kullanıyor	186	81,72	18,70	1,06	0,30	6,36	0,00
	Kullanmıyor	15	49,17	23,37				
FOY Harcama ve Borçlanma	Kullanıyor	186	81,00	18,38	1,80	0,18	6,23	0,00
	Kullanmıyor	15	49,63	23,33				
FOY TOPLAM	Kullanıyor	186	83,07	14,45	4,02	0,05	7,82	0,00
	Kullanmıyor	15	51,95	19,13				

Tablo 4.17’deki bulgulara göre;

İİBF bölümü katılımcılarının finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamı ve gelir kategorisi, para yönetimi kategorisi, tasarruf ve yatırım kategorisi ve harcama ve borçlanma kategorisi alt boyutu düzeyleri kredi kartı kullanma durumuna göre anlamlı biçimde farklılaşmaktadır (sırasıyla; $t=5,74$ ve $p<0,05$; $t=7,31$ ve $p<0,05$; $t=6,36$ ve $p<0,05$; $t=6,23$ ve $p<0,05$; $t=7,82$ ve $p<0,05$). Kredi kartı kullanan İİBF bölümü katılımcılarının finansal okuryazarlık ölçeği puanlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Aşağıda Tablo 4.18’de Sosyal Hizmet bölümü katılımcılarının finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamı ve alt boyutları düzeylerinin kredi kartı kullanma durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığı analiz edilmiştir.

Tablo 4.18. Sosyal hizmet öğrencilerinin finansal okuryazarlık ölçeğinin kredi kartı kullanma durumuna göre fark analizleri

	Kredi Kartı Kullanımı	n	Ort.	Ss.	Levene Testi		t Testi	
					F	p	t	P
FOY Gelir Kategorisi	Kullanıyor	143	58,74	25,83	6,59	0,01	3,79	0,00
	Kullanmıyor	61	46,37	19,11				
FOY Para Yönetimi Kategorisi	Kullanıyor	143	62,94	26,21	0,50	0,48	1,83	0,07
	Kullanmıyor	61	55,74	24,53				
FOY Tasarruf ve Yatırım	Kullanıyor	143	53,67	24,82	31,25	0,00	5,41	0,00
	Kullanmıyor	61	38,32	15,12				
FOY Harcama ve Borçlanma	Kullanıyor	143	59,67	24,27	0,02	0,88	2,87	0,00
	Kullanmıyor	61	49,18	23,17				
FOY TOPLAM	Kullanıyor	143	58,36	20,90	11,22	0,00	4,69	0,00
	Kullanmıyor	61	46,64	13,94				

Tablo 4.18'deki bulgulara göre;

Sosyal Hizmet bölümü katılımcılarının para yönetimi kategorisi alt boyutu dışında finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamı ve gelir kategorisi, tasarruf ve yatırım kategorisi ve harcama ve borçlanma kategorisi alt boyutu düzeyleri kredi kartı kullanma durumuna göre anlamlı biçimde farklılaşmaktadır (sırasıyla; $t=3,79$ ve $p<0,05$; $t=5,41$ ve $p<0,05$; $t=2,87$ ve $p<0,05$; $t=4,69$ ve $p<0,05$). Kredi kartı kullanan Sosyal Hizmet bölümü katılımcılarının finansal okuryazarlık ölçeği puanlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Aşağıda Tablo 4.19'da İİBF bölümü katılımcılarının finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamı ve alt boyutları düzeylerinin yazılı haberleri takip etme durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığı analiz edilmiştir.

Tablo 4.19. İİBF öğrencilerinin finansal okuryazarlık ölçeğinin finans ve ekonomi haberlerini yazılı kaynaklardan takip etme durumuna göre fark analizleri

	Yazılı Haberleri Takip Durumu	n	Ort.	Ss.	Levene Testi		t Testi	
					F	p	t	P
FOY Gelir Kategorisi	Ediyor	164	83,80	164	20,23	0,00	2,73	0,01
	Etmiyor	37	72,59	37				
FOY Para Yönetimi Kategorisi	Ediyor	164	88,41	164	18,13	0,00	3,57	0,00
	Etmiyor	37	72,43	37				
FOY Tasarruf ve Yatırım	Ediyor	164	82,16	164	30,67	0,00	3,09	0,00
	Etmiyor	37	66,55	37				

Tablo 4.19. İİBF öğrencilerinin finansal okuryazarlık ölçeğinin finans ve ekonomi haberlerini yazılı kaynaklardan takip etme durumuna göre fark analizleri (Devamı)

FOY Harcama ve Borçlanma	Ediyor	164	81,50	164	27,28	0,00	3,12	0,00
	Etmiyor	37	66,07	37				
FOY TOPLAM	Ediyor	164	83,43	164	53,01	0,00	3,51	0,00
	Etmiyor	37	68,87	37				

Tablo 4.19'daki bulgulara göre;

İİBF bölümü katılımcılarının finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamı ve gelir kategorisi, para yönetimi kategorisi, tasarruf ve yatırım kategorisi ve harcama ve borçlanma kategorisi alt boyutu düzeyleri yazılı haberleri takip etme durumuna göre anlamlı biçimde farklılaşmaktadır (sırasıyla; $t=2,73$ ve $p<0,05$; $t=3,57$ ve $p<0,05$; $t=3,09$ ve $p<0,05$; $t=3,12$ ve $p<0,05$; $t=3,51$ ve $p<0,05$). Finansal yazılı haberleri takip eden İİBF bölümü katılımcılarının finansal okuryazarlık ölçeği puanlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir..

Aşağıda Tablo 4.20'de Sosyal Hizmet bölümü katılımcılarının finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamı ve alt boyutları düzeylerinin yazılı haberleri takip etme durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı analiz edilmiştir.

Tablo 4.20. Sosyal hizmet öğrencilerinin finansal okuryazarlık ölçeğinin finans ve ekonomi haberlerini yazılı kaynaklardan takip etme durumuna göre fark analizleri

	Yazılı Haberleri Takip Durumu	n	Ort.	Ss.	Levene Testi		t Testi	
					F	p	t	P
FOY Gelir Kategorisi	Ediyor	93	65,59	23,67	2,26	0,13	6,07	0,00
	Etmiyor	111	46,20	21,87				
FOY Para Yönetimi Kategorisi	Ediyor	93	68,17	23,63	0,97	0,33	3,86	0,00
	Etmiyor	111	54,59	26,14				
FOY Tasarruf ve Yatırım	Ediyor	93	57,26	26,34	24,91	0,00	4,66	0,00
	Etmiyor	111	42,23	18,08				
FOY Harcama ve Borçlanma	Ediyor	93	62,84	24,98	0,14	0,71	3,48	0,00
	Etmiyor	111	51,25	22,63				
FOY TOPLAM	Ediyor	93	62,88	20,75	5,65	0,02	5,58	0,00
	Etmiyor	111	48,12	16,21				

Tablo 4.20'deki bulgulara göre;

Sosyal Hizmet bölümü katılımcılarının finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamı ve gelir kategorisi, para yönetimi kategorisi, tasarruf ve yatırım kategorisi ve harcama ve borçlanma kategorisi alt boyutu düzeyleri yazılı haberleri takip etme durumuna göre anlamlı biçimde farklılaşmaktadır (sırasıyla; $t=6,07$ ve $p<0,05$; $t=3,86$ ve $p<0,05$; $t=4,66$ ve $p<0,05$; $t=3,48$ ve $p<0,05$; $t=5,58$ ve $p<0,05$). Finansal yazılı haberleri takip eden Sosyal Hizmet bölümü katılımcılarının finansal okuryazarlık ölçeği puanlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Aşağıda Tablo 4.21'de İİBF bölümü katılımcılarının finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamı ve alt boyutları düzeylerinin görsel haberleri takip etme durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığı analiz edilmiştir.

Tablo 4.21 İİBF öğrencilerinin finansal okuryazarlık ölçeğinin finans ve ekonomi haberlerini görsel kaynaklardan takip etme durumuna göre fark analizleri

	Görsel Haberleri Takip Durumu	n	Ort.	Ss.	Levene Testi		t Testi	
					F	p	t	P
FOY Gelir Kategorisi	Ediyor	155	82,21	17,56	7,46	0,01	0,59	0,55
	Etmiyor	46	80,12	21,82				
FOY Para Yönetimi Kategorisi	Ediyor	155	86,45	19,20	0,26	0,61	1,28	0,20
	Etmiyor	46	82,17	22,00				
FOY Tasarruf ve Yatırım	Ediyor	155	80,00	20,52	0,35	0,55	0,88	0,38
	Etmiyor	46	76,90	22,04				
FOY Harcama ve Borçlanma	Ediyor	155	79,07	19,66	0,74	0,39	0,52	0,61
	Etmiyor	46	77,29	23,18				
FOY TOPLAM	Ediyor	155	81,36	16,28	1,32	0,25	0,93	0,35
	Etmiyor	46	78,71	18,95				

Tablo 4.21'teki bulgulara göre;

İİBF bölümü katılımcılarının finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamı ve gelir kategorisi, para yönetimi kategorisi, tasarruf ve yatırım kategorisi ve harcama ve borçlanma kategorisi alt boyutu düzeyleri görsel haberleri takip etme durumuna göre anlamlı biçimde farklılaşmamaktadır (sırasıyla; $t=0,59$ ve $p>0,05$; $t=1,28$ ve $p>0,05$; $t=0,88$ ve $p>0,05$; $t=0,52$ ve $p>0,05$; $t=0,93$ ve $p<0,05$). Görsel haberleri takip etmenin İİBF bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinde anlamlı bir değişime yol açmadığı anlaşılmaktadır.

Aşağıda Tablo 4.22’te Sosyal Hizmet bölümü katılımcılarının finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamı ve alt boyutları düzeylerinin görsel haberleri takip etme durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı analiz edilmiştir.

Tablo 4.22. Sosyal hizmet öğrencilerinin finansal okuryazarlık ölçeğinin finans ve ekonomi haberlerini görsel kaynaklardan takip etme durumuna göre fark analizleri

	Görsel Haberleri Takip Durumu	n	Ort.	Ss.	Levene Testi		t Testi	
					F	p	t	P
FOY Gelir Kategorisi	Ediyor	108	58,47	27,45	7,38	0,01	2,16	0,03
	Etmiyor	96	51,19	20,48				
FOY Para Yönetimi Kategorisi	Ediyor	108	63,52	26,63	0,94	0,33	1,61	0,11
	Etmiyor	96	57,71	24,77				
FOY Tasarruf ve Yatırım	Ediyor	108	52,08	24,68	3,66	0,06	1,96	0,05
	Etmiyor	96	45,70	21,52				
FOY Harcama ve Borçlanma	Ediyor	108	58,64	24,15	0,23	0,63	1,31	0,19
	Etmiyor	96	54,17	24,52				
FOY TOPLAM	Ediyor	108	57,63	21,59	6,74	0,01	2,17	0,03
	Etmiyor	96	51,72	17,14				

Tablo 4.22’deki bulgulara göre;

Sosyal Hizmet bölümü katılımcılarının finansal okuryazarlık ölçeğinin toplamı ve gelir kategorisi ve tasarruf ve yatırım kategorisi alt boyutu düzeylerinin görsel haberleri takip edenler lehine anlamlı biçimde farklılaştığı tespit edilmiştir (sırasıyla; $t=2,17$ ve $p<0,05$; $t=2,16$ ve $p<0,05$; $t=1,96$ ve $p>0,05$). Diğer taraftan, para yönetimi kategorisi ve harcama ve borçlanma kategorisi alt boyutu düzeylerinin görsel haberleri takip etme durumuna göre anlamlı biçimde farklılaşmadığı bulunmuştur (sırasıyla; $t=1,61$ ve $p>0,05$; $t=1,31$ ve $p>0,05$). Görsel haberleri takip etmenin Sosyal Hizmet öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinde anlamlı bir değişime yol açtığı anlaşılmaktadır.

4.7. Hipotez Testi Sonuçları

Aşağıda Tablo 4.23’ te araştırmada test edilen hipotezlerin test sonuçları gösterilmiştir. Araştırmanın yukarıda sunulan bulgularına dayanılarak araştırmanın 10 hipotezi de kabul edilmiştir.

Tablo 4.23. Hipotez testi sonuçları

No	Hipotez	Sonuç
H1	Öğrencilerin cinsiyetlerine göre finansal okuryazarlık başarı düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermektedir.	Kabul
H2	Öğrencilerin yaşlarına göre finansal okuryazarlık başarı düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermektedir.	Kabul
H3	Öğrencilerin eğitim gördükleri bölümlere göre finansal okuryazarlık başarı düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermektedir.	Kabul
H4	Öğrencilerin eğitim gördükleri bölümlerde finans-muhasebe-ekonomi derslerini alma durumlarına göre finansal okuryazarlık başarı düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermektedir.	Kabul
H5	Öğrencilerin gelirlerine göre finansal okuryazarlık başarı düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermektedir.	Kabul
H6	Öğrencilerin baba eğitim düzeyine göre finansal okuryazarlık başarı düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermektedir.	Kabul
H7	Öğrencilerin anne eğitim düzeyine göre finansal okuryazarlık başarı düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermektedir.	Kabul
H8	Öğrencilerin kredi kartı kullanım durumlarına göre finansal okuryazarlık başarı düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermektedir.	Kabul
H9	Öğrencilerin gazetelerin ekonomi/finans sayfalarını okuma durumlarına göre finansal okuryazarlık başarı düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermektedir.	Kabul
H10	Öğrencilerin ekonomi ve finans haberlerini TV'den takip etme durumlarına göre finansal okuryazarlık başarı düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermektedir.	Kabul

5. TARTIŞMA

Finansal okuryazarlığın önemine yönelik farkındalık giderek artmaktadır. Sosyal hizmet uzmanlarının çalışma alanlarının önemli bir kısmı finans ve ekonomiyle ilişkili olduğundan sosyal hizmet uzmanlarının yüksek bir finansal okuryazarlık düzeyine sahip olması gerekmektedir. Bu nedenle sosyal hizmet bölümünde okuyan üniversite öğrencilerinin yüksek bir finansal okuryazarlık düzeyi hedefiyle yetiştirilmeleri gerekmektedir. Bununla birlikte, Türkiye’de sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini inceleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu araştırmada sosyal hizmet bölümü öğrencileri de dahil olmak üzere üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri incelenmiş ve öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin eğitim gördükleri bölümlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Araştırmada ayrıca öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin öğrencilerin cinsiyetlerine, yaşlarına, gelir durumlarına, anne ve babalarının eğitim durumlarına, üniversitede finans, muhasebe ve ekonomi alanında ders alma durumlarına, kredi kartı kullanma durumlarına, finans ve ekonomi haberlerini yazılı ve görsel olarak takip etme durumlarına göre de farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır.

Araştırmada üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık başarı puanının ortanın biraz üzerinde olduğu (67,71) tespit edilmiştir. Üniversite öğrencilerinin en düşük puanı tasarruf ve yatırım kategorisinden, en yüksek puanı ise para yönetimi kategorisinden aldıkları saptanmıştır. Alan yazında daha önce yapılmış araştırmaların bulgularına bakıldığında, araştırmaların çoğunlukla öğrencilerin finansal okuryazarlık başarı puanını düşük veya orta düzeyde ölçtükleri görülmektedir. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İİBF Öğrencileriyle yapılan araştırmada (Alkaya ve Yağlı, 2015), Gümüşhane Üniversitesi öğrencileriyle yapılan araştırmada (Çam ve Barut, 2015), Sakarya Üniversitesi öğrencileriyle yapılan araştırmada (Tuna ve Ulu, 2016), Aksaray Üniversitesi öğrencileriyle yapılan araştırmada (Bağcı ve Arabacı, 2019; Öner ve Canbaz 2024), Afyon Kocatepe Üniversitesi öğrencileriyle yapılan araştırmada (Yalman ve Kayahan, 2023) ve Batman Üniversitesi öğrencileriyle yapılan araştırmada (Uygur ve Kaya, 2024) öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinin düşük olduğu tespit edilmiştir. Er ve ark. (2014) tarafından Eskişehir, Bursa ve İstanbul’ da faaliyet gösteren 5 devlet üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerle yapılan araştırmada öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyi orta olarak bulunmuştur. Ergün, Şahin ve Ergin (2014) tarafından Osmaniye Üniversitesi öğrencileriyle yapılan araştırmada öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyi orta olarak bulunmuştur. Kılıç, Ata ve Seyrek (2015) tarafından Gaziantep Üniversitesi

öğrencileriyle yapılan araştırmada öğrenci finansal okuryazarlık düzeyi ortalaması 48 puan olarak ölçölmüştür. Yeminoğlu, Danacı ve şit (2024) tarafından Kilis 7 Aralık Üniversitesi öğrencileriyle yapılan araştırmada finansal okuryazarlık düzeyi 50,1 olarak ölçölmüştür. En düşük puan yatırım ve en yüksek temel düzeyde ekonomi ve finans alt boyutlarından alınmıştır. Yılmaz ve Aslan (2020) tarafından Siirt Üniversitesi öğrencileriyle yapılan araştırmada finansal okuryazarlık düzeyi orta olarak ölçölmüştür (52,82). Yürük (2023) tarafından Dicle Üniversitesi öğrencileriyle yapılan araştırmada finansal okuryazarlık düzeyi 57,50 olarak ölçölmüştür. Sönmez ve Kılıç (2020) tarafından Kastamonu Üniversitesi öğrencileriyle yapılan araştırmada finansal okuryazarlık puanı ortalaması 70 civarında ölçölmüştür. En yüksek puan ödenen faiz alanında ve en düşük puan da finansal çeşitlendirme alanında alınmıştır. Önceki araştırmaların bulgularıyla karşılaştırıldığında, bu araştırmanın üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyiyle ilgili bulgusu önceki araştırmalarla uyumludur. Bununla birlikte, bu araştırmada üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyi önceki araştırmaların çoğundan daha yüksek ölçölmüştür. Bu farklılık araştırmanın örneklemiyle veya araştırmada kullanılan ölçekle ilişkili olabilir. Bu araştırma ve önceki araştırmalar üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyinin yüksek olmadığına işaret etmektedir.

Araştırmada üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık genel başarı puanının ve gelir kategorisi, para yönetimi kategorisi, tasarruf ve yatırım kategorisi ve harcama ve borçlanma kategorisi alt boyutlarındaki başarı puanlarının cinsiyetine göre anlamlı biçimde farklılaştığı ve finansal okuryazarlık genel başarı puanı ve tüm alt boyutlar açısından erkek öğrencilerin puanlarının kadınlarınkinden anlamlı biçimde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Önceki araştırmaların bulgularının da çoğunlukla bu bulguyla paralel olduğu görölmüştür (Er ve ark., 2014; Alkaya ve Yağlı, 2015; Kılıç ve ark., 2015; Akyüz ve Yapa, 2016; Tuna ve Ulu, 2016; Çinko ve ark., 2017; Kocabıyık ve Teker, 2018; Tüfekçi ve Dilek, 2022; Yürük, 2023; Öner ve Canbaz, 2024; Uygur ve Kaya, 2024). Bu genel eğilimin dışında, üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlıkları açısından cinsiyetin belirleyici bir faktör olmadığını saptayan araştırmaların da olduğu görölmektedir (Bağcı ve Arabacı, 2019; Yılmaz ve Aslan, 2020; Sönmez ve Kılıç, 2020; Uyar ve Atalay, 2021; Yalman ve Kayahan, 2023; Yeminoğlu ve ark., 2024). Alan yazındaki araştırmaların çoğunluğunun bu araştırmayla paralel bir biçimde erkek üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık başarı puanının daha yüksek olduğuna işaret ettiği anlaşılmaktadır. Kadın ve erkek arasında finansal okuryazarlık başarı puanı açısından anlamlı bir farklılık olmadığını gösteren araştırmalar olsa dahi kadınların finansal okuryazarlık başarı puanı daha yüksek bulan bir araştırmaya rastlanmamıştır. Kadın ve

erkek öğrenciler arasındaki bu farkın Türkiye’deki kültürel anlayıştan kaynaklandığı öngörülebilir. Türkiye’de evi geçindirmekten ve parasal işlerle uğraşmaktan erkeğin sorumlu olduğu anlayışı bulunduğundan kadın öğrenciler finansal konulara daha ilgisiz olabilirler.

Araştırmada üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık genel başarı puanının ve gelir kategorisi, para yönetimi kategorisi, tasarruf ve yatırım kategorisi ve harcama ve borçlanma kategorisi alt boyutlarındaki başarı puanlarının yaşa göre anlamlı biçimde farklılaştığı ve finansal okuryazarlık genel başarı puanı ve tüm alt boyutlar açısından daha genç yaşta olan öğrencilerin puanlarının yaşları ilerlemiş öğrencilerinkinden anlamlı biçimde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Önceki araştırmalar incelendiğinde, üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık başarı puanlarının yaşa göre değişmediğini gösteren araştırmalar olsa dahi (Bağcı ve Arabacı, 2019; Sönmez ve Kılıç, 2020) araştırmaların çoğunluğunun üniversite öğrencilerinin yaşları arttıkça finansal okuryazarlık başarı puanlarının da arttığını tespit ettikleri görülmektedir (Tuna ve Ulu, 2016; Yılmaz ve Aslan, 2020; Yalman ve Kayahan, 2023; Yeminoğlu ve ark., 2024). Bu araştırmada elde edilen yaşı daha genç öğrencilerin finansal okuryazarlık başarı puanlarının daha yüksek olması bulgusu alan yazın tarafından desteklenmemektedir. Aşağıda da tartışılacağı gibi bu araştırmanın bulgularından bir diğeri üniversitede alınan finans, muhasebe ve ekonomi derslerinin finansal okuryazarlık başarı puanını artırıyor olmasıdır. Son yıllarda üniversitelerde bu derslere ağırlık verilmiş ise yaş açısından bu beklenmedik bulgu ortaya çıkmış olabilir. Gelecekteki araştırmalar yaş ve finansal okuryazarlık başarı puanı arasındaki ilişkiyi daha detaylı incelemelidirler.

Araştırmada üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık genel başarı puanının ve gelir kategorisi, para yönetimi kategorisi, tasarruf ve yatırım kategorisi ve harcama ve borçlanma kategorisi alt boyutlarındaki başarı puanlarının gelire göre anlamlı biçimde farklılaştığı ve finansal okuryazarlık genel başarı puanı ve tüm alt boyutlar açısından geliri yüksek olan öğrencilerin puanlarının geliri düşük olan öğrencilerinkinden anlamlı biçimde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Önceki araştırmalar incelendiğinde, bu araştırmanın bulgularına paralel bir biçimde üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık başarı puanlarının gelire göre değiştiği ve geliri yüksek olanların puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır (Tuna ve Ulu, 2016; Çinko ve ark., 2017; Bağcı ve Arabacı, 2019; Tüfekçi ve Dilek, 2022; Yalman ve Kayahan, 2023; Yeminoğlu ve ark., 2024). Geliri yüksek olan öğrencilerin bu gelirleri muhafaza etmek ve uygun bir biçimde değerlendirmek için daha çok

çaba içerisinde olacağı ve bu nedenle finansal ve ekonomik konulara daha çok ilgi göstereceği öngörülebilir.

Araştırmada üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık genel başarı puanının ve gelir kategorisi, para yönetimi kategorisi, tasarruf ve yatırım kategorisi ve harcama ve borçlanma kategorisi alt boyutlarındaki başarı puanlarının anne ve babanın eğitim düzeyine göre anlamlı biçimde farklılaştığı ve finansal okuryazarlık genel başarı puanı ve tüm alt boyutlar açısından anne babasının eğitim düzeyi daha yüksek olan öğrencilerin puanlarının anne ve baba eğitim düzeyi düşük olan öğrencilerinkinden anlamlı biçimde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Önceki araştırmalar incelendiğinde, sınırlı sayıda araştırmanın üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık başarı puanları ile anne babalarının eğitim düzeyi arasındaki ilişkiye odaklandıkları görülmektedir. Akyüz ve Yapa (2016) ve Bağcı ve Arabacı (2019) tarafından yapılan araştırmalarda anne ve baba eğitim düzeyinin öğrencilerin finansal okuryazarlığı açısından belirleyici olmadığı bulunmuştur. Sönmez ve Kılıç (2020) tarafından yapılan araştırmada ise bu araştırmayla paralel biçimde daha yüksek düzeyde eğitime sahip anne ve baba ile daha yüksek finansal okuryazarlık başarı puanı arasında bir ilişki saptanmıştır. Daha yüksek eğitim düzeyine sahip anne babaların finansal okuryazarlıklarının daha yüksek olacağı düşünülürse bu anne babaların çocuklarının da finansal okuryazarlık düzeylerini pozitif yönlü olarak etkileyebilecekleri öngörülebilir.

Araştırmada üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık genel başarı puanının ve gelir kategorisi, para yönetimi kategorisi, tasarruf ve yatırım kategorisi ve harcama ve borçlanma kategorisi alt boyutlarındaki başarı puanlarının öğrenim görülen bölüme göre anlamlı biçimde farklılaştığı ve finansal okuryazarlık genel başarı puanı ve tüm alt boyutlar açısından iktisat ve işletme bölümlerinde okuyan öğrencilerin puanlarının sosyal hizmet ve sağlık yönetimi bölümlerinde okuyan öğrencilerden anlamlı biçimde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. İİBF ve sosyal hizmet bölümü öğrencileri karşılaştırıldığında finansal okuryazarlık genel başarı puanı ve tüm alt boyutlar açısından İİBF bölümlerindeki öğrencilerinin puanlarının sosyal hizmet bölümü öğrencilerin puanlarından anlamlı biçimde yüksek olduğu bulunmuştur. Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri açısından konuyla ilgili bir ders almış olmanın, kredi kartı kullanmanın, yazılı ve görsel haberleri takip etmenin belirleyici olduğu tespit edilmiştir. Diğer taraftan, İİBF bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri açısından kredi kartı kullanmanın ve yazılı haberleri takip etmenin belirleyici olduğu, ancak görsel haberleri takip etmenin belirleyici olmadığı tespit edilmiştir.

İİBF bölümlerindeki ve sosyal hizmet bölümü öğrencilerini finansal okuryazarlık açısından bir birinden ayıran temel etkenin bölümleri olduğu anlaşılmaktadır. Bununla ilişkili olarak İİBF bölümlerinde ve sosyal hizmet bölümünde alınan dersler de öğrencilerin finansal okuryazarlıkları açısından belirleyici etkenler arasında yer almaktadır. Her ne kadar sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık başarı puanlarını inceleyen bir araştırma olmasa dahi önceki araştırmaların bulguları bu bulguları desteklemektedir. Er ve ark. (2014) İİBF bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyinin mühendislik fakültelerinkinden daha yüksek olduğunu bulmuştur. Kılıç ve ark., (2015) İİBF bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyinin eğitim, hukuk, mühendislik, güzel sanatlar, ilahiyat ve tıp bölümündeki öğrencilerinkinden daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Akyüz ve Yapa (2016) tarafından Uşak Üniversitesi öğrencileriyle yapılan araştırmada işletme ve iktisat bölümlerindeki öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinin kamu yönetimi ve maliye bölümlerindeki öğrencilerinkinden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Şamiloğlu, Kahraman ve Bağcı (2016) tarafından Erciyes Üniversitesi öğrencileriyle yapılan araştırmada işletme bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyinin diğer bölümlerden daha yüksek olduğu saptanmıştır. Çinko ve ark., (2017) işletme ve bankacılık bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyinin eğitim bölümü öğrencilerinkinden daha yüksek olduğunu belirlemiştir. Tüfekçi ve Dilek (2022) finans ve bankacılık bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyinin ilahiyattan daha yüksek olduğunu bulmuştur. Yeminoğlu ve ark., (2024) İİBF bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyinin diğer bölümlerdeki öğrencilerinkinden daha yüksek olduğunu bulmuştur. Öner ve Canbaz (2024) maliye bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyinin sosyal güvenlik bölümü öğrencilerinkinden daha yüksek olduğunu belirlemiştir. Uygur ve Kaya (2024) bankacılık ve sigortacılık bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyinin büro yönetimi, çocuk gelişimi, halkla ilişkiler, makine, tıbbi dokümantasyon ve yaşlı bakımı bölümü öğrencilerinkinden daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Bakır ve Abdi (2024) tarafından Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi öğrencileriyle yapılan araştırmada finans ve bankacılık bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyinin uluslararası ticaret ve lojistik bölümleri öğrencilerinkinden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu araştırmanın bulgularını destekler biçimde önceki araştırmalar iktisat, işletme, maliye, bankacılık vb. finans ve ekonomi ile daha fazla ilişkili bölümlerde okuyan öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyinin diğer bölümlerde okuyanlarınkinden daha yüksek olduğuna işaret etmektedir. Bazı araştırmalar ise işletme, iktisat ve maliye bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyi arasındaki farklılığı incelemişler ve birbirine görece yakın olan bu bölümlerin öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyi arasında anlamlı bir

farklılık bulamamışlardır (Alkaya ve Yağlı, 2015; Yılmaz ve Aslan, 2020). Özetle, iktisat, işletme, maliye, bankacılık vb. finans ve ekonomi ile daha fazla ilişkili bölümlerde okuyan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin daha yüksek olması öngörülebilir bir durumdur. Müfredatlarında finans, muhasebe ve ekonomi ile ilgili daha fazla dersin olduğu bu bölümlerdeki öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyi artmış olmalıdır.

Araştırmada üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık genel başarı puanının ve gelir kategorisi, para yönetimi kategorisi, tasarruf ve yatırım kategorisi ve harcama ve borçlanma kategorisi alt boyutlarındaki başarı puanlarının finansal okuryazarlıkla ilgili ders alma durumuna göre anlamlı biçimde farklılaştığı ve finansal okuryazarlık genel başarı puanı ve tüm alt boyutlar açısından finansal okuryazarlıkla ilgili ders alan öğrencilerin puanlarının almayanlarından anlamlı biçimde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Önceki araştırmaların bulgularının da çoğunlukla bu bulguyla paralel olduğu görülmüştür (Bağcı ve Arabacı, 2019; Uygur ve Kaya, 2024). Uyar ve Atalay (2021) tarafından Alanya Alaattin Keykubat Üniversitesi öğrencileriyle yapılan araştırmada ise alınan derslerin finansal okuryazarlık düzeyi üzerinde etkili olmadığı bulunmuştur. Önceki araştırmalar çoğunlukla bu araştırmanın bulgularını desteklemektedir. Yukarıda, üniversitede eğitim görülen bölümle ilgili bulgularda da tartışıldığı gibi finans, muhasebe ve ekonomi ile ilgili ders almış öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinin artması beklenen bir durumdur.

Araştırmada üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık genel başarı puanının ve gelir kategorisi, para yönetimi kategorisi, tasarruf ve yatırım kategorisi ve harcama ve borçlanma kategorisi alt boyutlarındaki başarı puanlarının kredi kartı sahipliği durumuna göre anlamlı biçimde farklılaştığı ve finansal okuryazarlık genel başarı puanı ve tüm alt boyutlar açısından kredi kartına sahip olan öğrencilerin puanlarının olmayanlarından anlamlı biçimde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Önceki araştırmaların bulgularının da çoğunlukla bu bulguyla paralel olduğu görülmüştür (Kılıç ve ark., 2015; Bağcı ve Arabacı, 2019; Tüfekçi ve Dilek, 2022; Uygur ve Kaya, 2024; Yeminoglu ve ark., 2024). Yılmaz ve Aslan (2020) tarafından yapılan araştırmada ise öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinin kredi kartı sahibi olma durumuna göre anlamlı biçimde farklılaşmadığı saptanmıştır. Bu araştırmada önceki araştırmaların çoğunluğunda olduğu gibi kredi kartı sahibi olmanın finansal okuryazarlık açısından belirleyici olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kredi kartı olan öğrencilerin kredi kartı alma, bunun gerekleri hakkında bilgi edinme, kredi kartının hesap kesim tarihlerini takip etme, borçları ödeme, kredi faizlerini takip etme vb. süreçlerden geçtikleri düşünülürse

bu süreçlerin bu öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerine pozitif katkı yaptığı değerlendirilebilir.

Araştırmada üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık genel başarı puanının ve gelir kategorisi, para yönetimi kategorisi, tasarruf ve yatırım kategorisi ve harcama ve borçlanma kategorisi alt boyutlarındaki başarı puanlarının finans ve ekonomi haberlerini yazılı veya görsel kaynaklardan takip etme durumuna göre anlamlı biçimde farklılaştığı ve finansal okuryazarlık genel başarı puanı ve tüm alt boyutlar açısından finans ve ekonomi haberlerini yazılı veya görsel kaynaklardan takip eden öğrencilerin puanlarının etmeyenlerinkinden anlamlı biçimde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Önceki araştırmalar incelendiğinde üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlıklarını finans ve ekonomi haberlerini yazılı kaynaklardan takip etme durumu açısından inceleyen araştırmalara rastlanmamıştır. Bu araştırmada elde edilen bulgu değerlendirildiğinde, finans ve ekonomi haberlerini yazılı veya görsel kaynaklardan takip eden öğrencilerin hem bu konulara ilgi göstermeleri açısından hem de bu haberlerden elde ettikleri bilgiler açısından finansal okuryazarlıklarına pozitif yönlü katkılar yapmış oldukları öngörülebilir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç

Araştırmanın bulgularına dayanılarak araştırmada ulaşılan sonuçlar aşağıda maddeler halinde gösterilmiştir:

- Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık başarı puanı ortalamasının ortanın biraz üzerinde olduğu ve bu düzeyin görece düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Erkek üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık başarı puanının kadın üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık başarı puanından daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Daha erken yaşlardaki üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık başarı puanının daha ileri yaşlardaki üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık başarı puanından daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Gelir düzeyi yüksek olan üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık başarı puanının gelir düzeyi düşük olan üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık başarı puanından daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Babalarının eğitim düzeyi yüksek olan üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık başarı puanının babalarının eğitim düzeyi düşük olan üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık başarı puanından daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Annelerinin eğitim düzeyi yüksek olan üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık başarı puanının annelerinin eğitim düzeyi düşük olan üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık başarı puanından daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Üniversitede iktisat ve işletme bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık başarı puanının sosyal hizmet ve sağlık hizmetleri bölümlerinde eğitim gören üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık başarı puanından daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra İİBF bölümü öğrencilerinin tamamı ele alındığında bu öğrencilerin finansal okuryazarlık

düzeyinin sosyal hizmet bölümü öğrencilerinininkinden anlamlı biçimde yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

- Üniversitelerde finans ve ekonomi alanında ders alan üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık başarı puanının finans ve ekonomi alanında ders almayan üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık başarı puanından daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Kredi sahibi olan üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık başarı puanının kredi kartı sahibi olmayan üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık başarı puanından daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal hizmet ve İİBF öğrencileri kredi kartı kullanma durumuna göre ayrı değerlendirildiğinde ise hem sosyal hizmet öğrencilerinin hem de İİBF öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri açısından kredi kartı kullanma durumunun belirleyici olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Finans ve ekonomi haberlerini yazılı veya görsel kaynaklardan takip eden üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık başarı puanının finans ve ekonomi haberlerini takip etmeyen üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık başarı puanından daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal hizmet ve İİBF öğrencileri için finans ve ekonomi haberlerini takip etme durumu ayrı ayrı değerlendirildiğinde; sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri açısından yazılı ve görsel haberleri takip etmenin belirleyici olduğu tespit edilmiştir. Diğer taraftan, İİBF bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri açısından yazılı haberleri takip etmenin belirleyici olduğu, ancak görsel haberleri takip etmenin belirleyici olmadığı tespit edilmiştir.

6.2. Öneriler

Araştırmadan elde edilen bu sonuçlara dayanılarak uygulayıcılar ve gelecekteki araştırmalar için şu önerilerde bulunulabilir:

- Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık başarı puanının yüksek olmadığı bulunduğundan, üniversitelerde öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyini artırıcı finansal okuryazarlık eğitimleri, atölyeler ve içeriğinde temel finans kavramlarının yer aldığı semineler düzenlenebilir.

- Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık başarı puanının iktisat ve işletme bölümlerinde okuyanlarınkinden daha düşük olduğu bulunduğundan sosyal hizmet bölümü lisans programları gelişen müfredatları için uzmanlarca zorunlu ve seçmeli derslerin tamamını içeren yeni bir değerlendirilme yapılabilir ve finansal okuryazarlıkla ilgili zorunlu ders sayısı genişletilebilir. Bununla birlikte öğrencilere temel seviyede finansal bilgi ve yeterlilik kazandırmak üzere finansal okuryazarlık dersi zorunlu ders olarak okutulabilir.
- Kadın üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri erkek öğrencilere göre daha düşük olduğu bulunduğundan üniversitelerde kadın öğrenciler için finansal eğitim programları ve atölyeler düzenlenebilir. Bunun yanı sıra kadın öğrenciler için içeriğinde bütçeleme, tasarruf ve yatırım gibi temel finans kavramlarını içeren yüz yüze ve online kurslar düzenlenebilir.
- Yaşı genç olanların finansal okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğu bulunduğundan ve alan yazındaki çoğu araştırmada yaşın ilerlemesiyle finansal okuryazarlık düzeyinin arttığı çıktısına ulaşıldığından gelecekteki araştırmalar, yaş düzeyi ile üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyi arasındaki ilişkiyi daha detaylı incelemek adına daha geniş örneklem gruplarıyla öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini yaş değişkeni açısından ele alabilir.
- Geliri düşük olan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin düşük olduğu bulunduğundan üniversitelerde finans kulüpleri kurularak öğrencilerin gelir-gider, bütçeleme ve borçlanma gibi finans kavramlarını tartışıp bilgi alışverişinde bulunabilecekleri ortamlar oluşturulabilir.
- Anne-babalarının eğitim düzeyi düşük olan öğrencilerin finansal okuryazarlık başarı puanının daha düşük olduğu bulunduğundan anne babaların finansal eğitimini öncelikli konular arasına alıp bu konuda kurum ve kuruluşların iş birliğiyle anne ve babalara yönelik temel finansal okuryazarlık içeriğine sahip kurslar düzenlenebilir. Bu konuya önem verilirse öğrenciler, üniversiteye başlamadan önce anne babalarının bilgi birikiminden yararlanabilir ve bu da öğrencilerin finansal okuryazarlıklarını artırıcı bir etki oluşturulabilir.

- Finans ve ekonomi haberlerini yazılı veya görsel kaynaklardan takip eden üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık başarı puanlarının daha yüksek olduğu bulunduğundan üniversite öğrencilerine yönelik finansal okuryazarlık içeriği sunan blog ve web siteleri oluşturulabilir ve öğrencilerinde buna benzer çalışmalar yapması teşvik edilebilir. Bunun yanı sıra sosyal medya içerisine öğrencilere yönelik finansal okuryazarlık eğitim içeriğine sahip ilgi çekici içerikler eklenerek öğrenciler finansal okuryazarlık konusunda desteklenebilir.
- Gelecekteki araştırmalar için daha farklı ve geniş örneklem grupları kullanarak sosyal hizmet bölümünde eğitim gören üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyini inceleyen çalışmalar yapılabilir.
- Sosyal hizmet öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri İİBF öğrencilerine göre daha düşük olduğu bulunduğundan sosyal hizmet öğrencilerinin finansal okuryazarlıklarının yılda en az bir kez incelenmeleri önerilebilir.
- Bu araştırmada nicel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Gelecekteki araştırmalar nitel yöntemler kullanarak da üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyini incelemelidirler. Nitel araştırmalar kadın öğrencilerin ve kredi kartı sahibi olmayan öğrencilerin neden daha düşük finansal okuryazarlık düzeyine sahip olduklarını açıklamaya yardımcı olabilir.

7. KAYNAKLAR

- Acaravcı, S. K., & Bediroğlu, K. (2019). Finansal okuryazarlık: Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi üzerine uygulama. *İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi*, 7(2), 30-51.
- Agu, E. E., Abhulimen, A. O., Obiki-Osafiele, A. N., Osundare, O. S., Adeniran, I. A., et al. (2024). Proposing strategic models for integrating financial literacy into national public education systems. *International Journal of Frontier Research in Science*, 3(2), 010-019.
- Akbaş, M. S. (2015). *Büyükşehirlerde yaşayan yüksek öğrenim görmüş kişilerin finansal okuryazarlığı üzerine araştırma*. (Tez No. 388829) [Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Akın, A. Z. (2019). Neoliberalizm Etkisinde Sağ Popülizmin Yükselişi: Abd, Macaristan ve Fransa Örnekleri. *International Journal Of Political Studies*, 5(1), 27- 39.
- Akyıldız, Y. (2020). *Evsizlere Yönelik Sosyal Hizmet İhtiyacının Ekosistem Yaklaşımı Bağlamında İncelenmesi: İstanbul Örneği* (Tez No. 622419) [Doktora Tezi, Yalova Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Akyıldız, Y. (2018). Sosyal yardım uygulamalarında paradigma değişimi. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (65), 15-163.
- Akyüz, F., & Yapa, K. (2016). Finansal Okuryazarlık: Uşak Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma. *Scientific Cooperation for the Future in the Social Sciences Usak International Conference*.
- Alkaya, A., & Yağlı, İ. (2015). Finansal Okuryazarlık - Finansal Bilgi, Davranış Ve Tutum: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İİBF Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(40), 585-599.
- Alptekin, K., Topuz, S., & Zengin, O. (2017). Türkiye’de sosyal hizmet eğitiminde neler oluyor. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 28(2), 50-69.
- Altunbaş, S. T. (2019). İslami Finansal Okuryazarlık ve Helal Okuryazarlık İlişkisi. *Istanbul Management Journal*, (86), 57-73.
- Arat, M. (2008). *Çalışma yaşamında bireysel temel yetkinlikler ve kazanılmasında okul öncesi dönemde anne baba yetiştirmesinin önemi* (Tez No. 227080) [Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Arora, A. (2016). Assessment of financial literacy among working Indian women. *Business Analyst*, 36(2), 219-237.
- Arslan, Ö. (2020). Üniversite öğrencilerinde finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi: Sivas cumhuriyet üniversitesi örneği. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 227-257.
- Arthur, C. R. (2016). The ethics of entrepreneurship and financial literacy education: A security and freedom for the other.
- Atkinson, A., & Messy, F. (2012). *Measuring Financial Literacy: Results of the OECD/International Network on Financial Education (INFE) Pilot Study*. OECD Working Papers on Finance, Insurance and Private Pensions, No. 15.
- Atkinson, A., & Messy, F. (2013). *Measuring financial literacy: Results of the OECD/International Network on Financial Education (INFE) Pilot Study* (OECD Working Papers on Finance, Insurance and Private Pensions, No. 15). Paris: OECD Publishing.
- Aydın, A. D. (2018). Türkiye’de Finans Eğitimi ve Finansal Okuryazarlık Üzerine Eleştirel Bir Değerlendirme. *Ekonomi Maliye İşletme Dergisi*, 1(1), 12-20.
- Bağcı, H., & Arabacı, S. M. (2019). Finansal Okuryazarlık Düzeyinin ve Finansal Okuryazarlığı Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi. *BMIJ*, 7(3), 68-88. doi:http://dx.doi.org/10.15295/bmij.v7i3.1232
- Bakır, M., & Abdi, Y. (2024). Eğitimin Finansal Okuryazarlık Düzeyine Etkisi: Üniversite Bölümleri Arasında Bir Analiz. *Journal of Economics, Finance and Sustainability*, 2(1), 36-62. https://doi.org/10.5281/zenodo.12370012
- Bambeni, N. (2024). The Relevance of Financial Capabilities Development by Social Workers in Alleviating Poverty. *International Journal of Social Work*, 10(2), 65–89. https://doi.org/10.5296/ijsw.v10i2.21356

- Barmaki, N. (2015). *Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemeye yönelik bir araştırma: Hacettepe Üniversitesi örneği* (Tez No. 414558) [Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Başcı, E. S., Karaca, S. S., & Güler, E. (2020). Yatırımcıların Demografik Özelliklerinin Yatırımcı Davranışına Etkileri. *Malatya Turgut Özal Üniversitesi İşletme ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 1(2), 77-99.
- Bayraktaroğlu A., ve Bilge S. (2018). Kadınlarda Finansal Eğitimin Finansal Okur-Yazarlık Üzerindeki Etkisine Yönelik Bir Araştırma. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 19(42), 97-119.
- Bayram, S.S. (2015). *Finansal okuryazarlık ve para yönetimi davranışları: Anadolu Üniversitesi öğrencileri üzerine uygulama* (Tez No. 258096) [Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Beal, D., & Delpachitra, S. (2003). Financial literacy among Australian university students. *Economic Papers: A journal of applied economics and policy*, 22(1), 65-78.
- Bingöl, O. (2015) Genel bağlarıyla sosyal hizmet ve toplum. *Mavi Atlas*, (5), 69-77.
- Birkenmaier, J., Kennedy, T., Kunz, J., Sander, R., Horwitz, S. (2013). The Role of Social Work in Financial Capability: Shaping Curricular Approaches. *Financial Capability and Asset Development: Research, Education, Policy, and Practice*, 13-29. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199755950.001.0001>
- Birkenmaier, J., Sherraden, M. S., Curley, J. (2013). *Financial Capability And Asset Development: Research, Education, Policy And Practice*. Oxford University Press, New York.
- Birkenmaier, J., Sherraden, M. S., Frey, J. J., Callahan, C., Santiago, A. (2016). Financial Capability And Asset Building: Building Evidence For Community Practice. *Journal Of Community Practice*, 24(4): 357-367. Doi: 10.1080/10705422.2016.1233519.
- Birleşmiş Milletler. (1965). Social work education in newly developed societies. *Report presented at the Conference on Social Work Education*, Israel.
- Calcagno, R., & Monticone, C. (2015). Financial literacy and the demand for financial advice. *Journal of Banking & Finance*, 50, 363-380.
- Capuano, A., & Ramsay, I. (2011). What causes suboptimal financial behaviour? An exploration of financial literacy, social influences and behavioural economics. *U of Melbourne Legal Studies Research Paper*, (540). <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1793502>
- CFSW (2018). Financial social work what it is, what it does, why it matters in all economic times. Erişim Adresi: (<https://financialsocialwork.com/downloads/financial-social-work-ebook>) Erişim Tarihi: 10/10/2024.
- Chen, H., & Volpe, R. P. (1998). An analysis of personal financial literacy among college students. *Financial Services Review*, 7(2), 107-128.
- Collins, J. M., & Birkenmaier, J. U. L. I. E. (2013). Building the capacity of social workers to enhance financial capability and asset development. *Financial capability and asset development: Research, education, policy, and practice*, 302-322.
- Compton, B. R., Galaway, B. (1979). *Social work processes*. The Dorsey Press, Homewood, Illinois.
- Contuk, F. Y. (2018). Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık durumunu etkileyen faktörler üzerine bir araştırma: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi örneği. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (77), 115-136.
- Coskun, Y. (2016). Property prices and investment: An analysis for Turkey. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(2), 201-217.
- CSWE Commission on Research (2016). A retrospective look at CSWE's doctoral program data, 2006-2014: A report to GADE and NADD by the Commission on Research. Alexandria, VA: CSWE Department of Educational Initiatives and Research.
- Çam, A. V., & Barut, A. (2015). Finansal Okuryazarlık Düzeyi ve Davranışları: Gümüşhane Üniversitesi Önlisans Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma. *Global Journal of Economics and Business Studies*, 4(7), 63-72.
- Çam, A. V., Ayaydın, H., & Kalkan, Y. (2018). Bireylerin Finansal Katılım Ve Finansal Bilgi Düzeylerinin Tespiti: Erzurum İli Örneği. *Global Journal of Economics and Business Studies*, 7(13), 1-7.
- Çelik, G. (2011) *Sosyal hizmet eğitiminde alan uygulaması. Sosyal Hizmet Sempozyumu 2011: 50.Yılında Türkiye’de Sosyal Hizmet Eğitimi: Sorunlar, Öncelikler ve Hedefler*. Sosyal Hizmet Araştırma ve Geliştirme Derneği Yayını. Ankara.

- Çeştepe, H., Güdenoğlu, E. (2017). *Neoliberal İşsizlik Politikalarının İşsizlik Üzerindeki Etkisinin Zaman Serileri ile Analizi: Türkiye Örneği*. Kocaeli Üniversitesi Vakfı Yayınları. Kocaeli.
- Çıfci, E. G. (2009). Türkiye'de ve dünyada korunmaya ihtiyacı olan çocuklara yönelik hizmetlerin tarihsel gelişimi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 19(19), 53-66.
- Çınko, M., Avcı, E., Ergun, S., & Tekçe, M. (2017). Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri: Marmara Üniversitesi örneği. *Marmara Business Review*, 2(1), 25-50.
- Çolak, H. (2017). *Mühendislerde finansal okuryazarlık ve para yönetimi becerileri: Bandırma ilçesi örneği* (Tez No. 486120) [Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Dalbay, S. (2019). Liberal Politikalardan Neoliberal Politikalara: Sosyal Devletin Dönüşümü. *Akademik Bakış Dergisi*, 72: 46-68.
- Demirel, A. C. (2022). *Sosyal hizmet uzmanlarının gözünden finansal sosyal hizmet uygulamaları* (Tez No. 713058) [Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Danes, S. M., & Haberman, H. (2007). Teen financial knowledge, self-efficacy, and behavior: A gendered view. *Journal of Financial Counseling and Planning*, 18(2).
- Despard, M. R. & Chowa, G. A. (2010). Social Workers' Interest In Building Individuals Financial Capabilities. *Journal of Financial Therapy*, 1(1): 23-41; Doi: 10.4148/Jft.V1i1.257.
- Despard, M. R., Chowa, G. A., & Hart, L. J. (2012). Personal financial problems: Opportunities for social work interventions? *Journal of Social Service Research*, 38(3), 342-350.
- Dew J.P., & Xiao, J.J. (2013). Financial declines, financial behaviors, and relationship satisfaction during the recession. *Journal of Financial Therapy*, 4 (1), 1. <https://doi.org/10.4148/jft.v4i1.1723>
- Doğan, H. (2018). *Sosyal hizmet öğrencilerinin sosyal hizmet eğitimi ve mesleğin geleceğine ilişkin görüşleri* (Tez No. 505550) [Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Dominelli, L. (Ed.). (2018). *The Routledge handbook of green social work*. Routledge.
- Duman, M. Z. (2011). Neo-Liberal Küreselleşmenin Zaferi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1): 666-700.
- Durmuşkaya, S., & Kavas, Y. (2018). Akademik gelişim ve finansal okuryazarlık arasındaki ilişkinin tespiti üzerine bir araştırma. *Yönetim ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25(3), 925-939.
- Duru S., & Kalaycı E, (2017). Kentleşme ve yoksulluk bağlamında sosyal hizmet uzmanının mesleki rolleri. *International Journal of Academic Value Studies*, 3 (17), 224-230.
- Dwiastanti, A. (2015). Financial Literacy as the foundation for individual financial behavior. *Journal of Education and Practice*, 6(33), 99-105.
- Elbogen, E. B., Lanier, M., Wagner, H. R., & Tsai, J. (2021). Financial Strain, Mental Illness, And Homelessness: Results From A National Longitudinal Study. *Medical Care*, 59: 132-138. Doi: 10.1097/Mlr.0000000000001453.
- Engelbrecht, L.K. & Ornellas, A. (2019), Financial capabilities development: essential discourse in social work. *International Journal of Social Economics*, 46(10), 1234-1246. <https://doi.org/10.1108/IJSE-02-2019-0076>
- Er, B., & Çetintaş, M. (2018). İşçilerde Finansal Okuryazarlık: Finansal Bilgi, Tutum ve Davranış Eksenli Bir Araştırma. *Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(2), 61-71.
- Er, F., Temizel, F., Özdemir, A., & Sönmez, H. (2014). Lisans Eğitim Programlarının Finansal Okuryazarlık Düzeyine Etkisinin Araştırılması: Türkiye Örneği. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(4), 113-125. <https://doi.org/10.18037/ausbd.00957>
- Erden, G., & Akdur, S. (2018). Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet ve Kadın Cinayetleri. *Klinik Psikoloji Dergisi*, 2(3): 128-139. Doi: 10.31828/Kpd2602443808092018m000003.
- Ergün, B., Şahin, A., & Ergin, E. (2014). Finansal Okuryazarlık: İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma. *Journal of International Social Research*, 7(34).
- Ferguson, I., Lavalette, M., & Whitmore, E. (2004). Globalisation, *Global Justice and Social Work*.
- Fernandes, D., Lynch, J. G., Jr., & Netemeyer, R. G. (2014). Financial literacy, financial education, and downstream financial behaviors. *Management science*, 60(8), 1861-1883.

- Fettahoğlu, S. (2015). Hane halkının finans eğitimi ve finansal okuryazarlık düzeyleri üzerine Kocaeli'nde bir araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (67), 101-116.
- Frey, J. J., Sander, R., Svoboda, D., & Elkinson, A. (2011). Defining the Role and Contributions of Social Workers in the Advancement of Economic Stability and Capability of individuals, Families, and Communities. *Center For Financial Security*, (5), 1-5.
- Frey, B. S. (2013). Economics as a science of human behaviour: Towards a new social science paradigm. *Springer Science & Business Media*.
- Frey, J. J., Svoboda, D., Sander, R. L., Osteen, P. J., Callahan, C., et al. (2015). Evaluation of a Continuing Education Training on Client Financial Capability. *Journal of Social Work Education*, 51(3), 439-456. <https://doi.org/10.1080/10437797.2015.1043195>
- Garman, E. T., & Fogue, R. E. (2000). Personal finance: the human resource manager: Caught in the middle. *CUPA Journal*, 45(1), 33-35.
- Gates, L.B, Koza, J., & Akabas, S.H. (2017). Social work's response to poverty: from benefits dependence to economic self-sufficiency. *Journal of Social Work Education*, 53 (1): 99-117. <https://doi:10.1080/10437797.2016.1212752>
- George, D., & Mallery, P. (2010). *SPSS for Windows step by step. A simple study guide and reference* (10. Baskı). GEN, Boston, MA: Pearson Education, Inc.
- Gillen, M., & Loeffler, D. N. (2012). Financial literacy and social work students: Knowledge is power. *Journal of Financial Therapy*, 3(2), 28-38. <https://doi.org/10.4148/jft.v3i2.1692>
- Gökbunar, R., Özdemir, H., & Uğur A (2008). Küreselleşme Kıskaçındaki Refah Devletinde Sosyal Refah Harcamaları. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 9(2), 158-173.
- Gökmen, H. (2012). *Finansal Okuryazarlık*. Hiperlink Yayınları. İstanbul.
- Güler, N., Tel, H., & Tuncay, F. Ö. (2005). Kadının Aile İçinde Yaşanan Şiddete Bakışı. *Cü Tıp Fakültesi Dergisi*, 27(2), 51-56.
- Güler, E., & Tunahan, H. (2017). Finansal okuryazarlık: Hane halkı üzerine bir araştırma. *İşletme Bilimi Dergisi*, 5(3), 79-104.
- Güvenç, H. (2017). Öğretim programlarımızda finansal okuryazarlık. *Elementary Education Online*, 16(3), 935-948.
- Hageman, S., Sherraden, M. S., Birkenmaier, J., & Loke, V. (2019). Economic and Financial Well-Being in the Social Work Curriculum: Faculty Perspectives. *Journal of Social Work Education*, 57: 251-263. Doi: 10.1080/10437797.2019.1661919
- Harvey, D. (2007). *A Brief History Of Neoliberalism*. Oxford University Press.
- Hastings, J. S., Madrian, B. C., & Skimmyhorn, W. L. (2013). Financial literacy, financial education, and economic outcomes. *Annual Review of Economics*, 2013;5(1), 347-373.
- Hayta, A. B. (2011). *Aile finans sistemi ilişkileri*. Gazi Kitabevi. Ankara.
- Healy, L. M., & Thomas, R. L. (2020). *International social work: Professional action in an interdependent world*. Oxford University Press.
- Hilgert, M. A., Hogarth, J. M., & Beverly, S. G. (2003). Household financial management: The connection between knowledge and behavior. *Fed. Res. Bull.*, 89, 309.
- Hogarth, J. M. (2006). Financial education and economic development. Paper prepared for Improving Financial Literacy, International Conference hosted by the Russian G8 Presidency in Cooperation with the OECD.
- Hooyman, N. (2006). *Achieving curricular and organizational change: Impact of the CSWE geriatric enrichment in social work education project*. Washington, DC: Council on Social Work Education.
- Hung, A., Parker, A. M., & Yoong, J. (2009). Defining and measuring financial literacy.
- Huston, S. J. (2010). Measuring Financial Literacy. *Journal Of Consumer Affairs, Special Issue: Financial Literacy*, 44(2), 296-316.
- International Federation of Social Workers (IFSW). (2014). Global definition of social work. Erişim adresi: <http://ifsw.org/get-involved/global-definition-of-social-work>.

- İyicil, F. (1963). Sosyal hizmet okulları ve öğrenci seçme işi. *Sosyal Hizmet*, 1(9), 8-10.
- Jacob, K., Hudson, S., & Bush, M. (2000). Tools for survival: An analysis of financial literacy programs. Chicago: Woodstock Institute.
- Jacobson, J. M., Sander, R., Svoboda, D., & Elkinson, A. (2011). Defining the Role and Contributions of Social Workers in the Advancement of Economic Stability and Capability of Individuals, Families, and Communities (Cfs Research Brief 2011-5.4). Erişim Adresi: (<https://Centerforfinancialsecurity.Files.Wordpress.Com/2015/04/Jacobson2011.Pdf>)
- Jariwala, H., & Sharma, M. (2011). Financial literacy: A call for an attention. In Conference on Inclusive & Sustainable Growth. Role of Industry, Government and Society.
- Johnson, E., & Sherraden, M. S. (2007). From Financial Literacy To Financial Capability Among Youth. *The Journal Of Sociology & Social Welfare*, 34(3): 119-146.
- Johnston-Rodriguez, S., & Henning, M. B. (2019). Pre-Service Teachers' Perception of Financial Literacy Curriculum: National Standards, Universal Design, and Cultural Responsiveness. *Education Sciences*, 9(1), 34. <https://doi.org/10.3390/educsci9010034>
- Jørgensen, T. B., & Bozeman, B. (2007). Public values: An inventory. *Administration & society*, 39(3), 354-381.
- Joseph, R. (2019). Poverty, Welfare, and Self-Sufficiency: Implications for the Social Work Profession. *Journal of Poverty*, 23(6), 505–520. <https://doi.org/10.1080/10875549.2019.1616037>
- Kaderli, Y. (2016). Tr32 Bölgesinde Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi ve Geliştirilmesine Yönelik Çözüm Önerileri. *Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Vakfı*.
- Kadushin, A., & Kadushin, G. (2016). (Çev. Ed. Ö. Karakuş ve Y. Ödemir). *Sosyal Hizmet Görüşme Teknikleri*. Ankara. NikaYayınevi.
- Karataş, K., Erkan, G. (2002). *Türkiye'de Sosyal Hizmet Eğitiminin Tarihçesi*. Sosyal Hizmet Sempozyumu 2002: Sosyal Hizmet Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar, Ankara.
- Karataş, K. & Erkan, G. (2005). Türkiye'de sosyal hizmet eğitiminin tarihçesi. Ü. Onat (yayına hazırlayan). (İçinde) *Sosyal hizmet sempozyumu 2002: Sosyal hizmet eğitiminde yeni yaklaşımlar* (ss. 112-133). Ankara: Aydınlar Matbaacılık.
- Karger, H. (2015). Curbing The Financial Exploitation Of The Poor: Financial Literacy And Social Work Education. *Journal Of Social Work Education*, 51: 425–438, Doi: 10.1080/ 10437797.2015.1043194.
- Karger, H. (2015). Curbing the financial exploitation of the poor: Financial literacy and social work education. *Journal of Social Work Education*, 51(3), 425-438.
- Kaya, H. (2019). *Finansal okuryazarlık ve İİBF'de verilen muhasebe finansman derslerinin finansal okuryazarlık üzerine etkileri: Cumhuriyet Üniversitesi İİBF öğrencileri üzerinde bir araştırma* (Tez No. 593502) [Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Keleş, G. (2019). *Tarımda Mikroekonomi*. Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- Kılıç, Y., Ata, H. A., & Seyrek, İ. H. (2015). Finansal Okuryazarlık: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (66), 129-150. <https://doi.org/10.25095/mufad.396535>.
- Kılınçoğlu, D.T., Özçelik, E. (2016). *John Maynard Keynes - Yine, Yeniden*. İletişim Yayınları, İstanbul.
- Kıran, F., Bozkurt, Ö. Ç., & Tunç, H. (2018). Finansal okuryazarlık ve girişimcilik niyeti arasındaki ilişki: üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *Bucak İşletme Fakültesi Dergisi*, 1(1), 29-51.
- Kindle, P. (2013). Student Perceptions Of Financial Literacy: Relevance To Practice. *Journal Of Social Service Research*, 36: 470–481. Doi: 10.1080/01488376.2010.510951.
- Kindle, P. A. (2013) The financial literacy of social work students. *Journal of Social Work*, 49 (3), 397-407.
- Kindle, P. A. (2010). Student perceptions of financial literacy: Relevance to practice. *Journal of Social Service Research*, 36(5), 470-481.
- Knoll, M. A., & Houts, C. R. (2012). The financial knowledge scale: An application of item response theory to the assessment of financial literacy. *Journal of Consumer Affairs*, 46(3), 381-410.
- Kocabıyık, T., & Teker, T. (2018). Finansal okuryazarlık: Süleyman Demirel Üniversitesi öğrencileri üzerine bir araştırma. *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(2), 117-144.

- Koç, F. (2022). Sosyal hizmet uzmanlarının mesleki gelişimi ve istihdamı. İstanbul: *Toplumsal Araştırmalar Enstitüsü*.
- Kohistani, M. N. (2023). Üniversite Öğrencilerinin İslami Finansal Okuryazarlığı Üzerine Bir Araştırma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 52.
- Korkmaz F (2017). Neoliberalizm bağlamında sosyal bilgiler öğretim programının politik bir metin olarak incelenmesi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 5(1): 29-57. Doi: 10.14689/İssn.2148-2624.1.5c1s2m
- Korkmaz, Ö. F., Korkmaz, S. S., Tunçez, H. A., & Gültekin, N. (2024). Finansal okuryazarlık, finansal tabana yayılma ve finansal erişim üzerine literatür incelemesi. *Söke İşletme Fakültesi Dergisi*, 1(1), 16-25.
- Koşar, N., & Tufan, B. (1999). Sosyal hizmetler yüksekokulu tarihçesine kısa bir bakış. In S. Kut, & N. G. Koşar (Eds.). Prof. Dr. Sema Kut'a armağan yaşam boyu sosyal hizmet (pp. 1-21). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Yayınları.
- Köroğlu, Ç., Kazan, H. G., & Temel, E. (2022). Covid-19 pandemi sürecinde finansal yatırım alışkanlıkları ve davranışsal finans eğilimleri. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 29(1), 1-25.
- Kuntbay, G. (1961). *Sosyal hizmetlerin temelleri ve meslekleşme süreci*. Ankara: Türkiye Sosyal Hizmetler Vakfı Yayınları.
- Kut, S. (1988). *Sosyal Hizmet Mesleği, Nitelikleri, Temel Unsurları, Müdahale Yöntemleri*. Ankara.
- Lee, N. (2010) Financial literacy and financial literacy education: what might be the components of an effective financial literacy curriculum? Doctoral thesis, Institute of Education, University of London.
- Loke V., Birkenmaier J., & Hageman S.A. (2017) Financial capability and asset building in the curricula: student perceptions. *Journal of Social Work Education* , 53(1), 84-98.
- Loke, V., & Hageman, S. A. (2013). Debt literacy and social work. *Journal of Financial Therapy*, 4(1), 63-82.
- Loya, R. M. (2014). The Role Of Sexual Violence in Creating and Maintaining Economic Insecurity Among Asset-Poor Women Of Color. *Violence Against Women*, 20(11): 1299-1320. Doi: 10.1177/1077801214552912.
- Lusardi, A., & Mitchell, O. S. (2014). The economic importance of financial literacy: Theory and evidence. *Journal of Economic Literature*, 52(1), 5-44.
- Lusardi, A., Mitchell, O. (2007). Financial Literacy and Retirement Preparedness: Evidence and Implications for Financial Education. *Bus Econ* 42, 35-44.
- Mamun, M. A., Akter, S., Hossain, I., Faisal, M. T. H., Rahman, M. A., et al. (2020). Financial Threat, Hardship And Distress Predict Depression, Anxiety, and Stress Among the Unemployed Youths: A Bangladeshi Multi-City Study. *Journal of Affective Disorders*, 276: 1149-1158. Doi: <https://doi.org/10.1016/J.Jad.2020.06.075>.
- Mandell, L. (2006). Financial Literacy: If It Is So Important, Why Is Not Improving. Networks Financial Institute at Indiana State University Policy Brief.
- Mandell, L., & Klein, L.S. (2007). Motivation and financial literacy. *Financial Services Review*, 16(2), 105-116.
- Mandell, L., & Klein, L.S. (2009). The impact of financial literacy education on subsequent financial behavior. *Journal of Financial Counseling and Planning*, 20(1), 15-24 <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ859556.pdf>
- Mapp, S., McPherson, J., Androff, D., & Gatenio Gabel, S. (2019). Social Work Is a Human Rights Profession. *Social Work (United States)*, 64(3), 259-269. <https://doi.org/10.1093/sw/swz023>
- Mevsim, L. T. (2016). *Üniversite öğrencilerinde finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi: Erzincan Üniversitesi örneği* (Tez No. 448516) [Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Meyers, E. (2020). Young adult financial literacy and its underlying factors. Honors Thesis. Assumption University, Bangkok, Thailand.
- Mian, A. R., Straub, L., & Sufi, A. (2020). Indebted Demand. Nber Working Paper No. 26940. https://www.econstor.eu/bitstream/10419/216606/1/Cesifo1_Wp8210.Pdf
- Morgan, P. J. & Pontines, V. (2014). Financial Stability and Financial Inclusion. Tokyo: Asian Development Bank Institute Paper No. 488.
- Morrow-Howel ve Ms Sherraden (2015). Financial Capability And Asset Holding In Later Life Course Perspective. (1st Ed.). Oxford University Press, New York.

- Mort, K. S. T., Sulemana, A., & Kodom, R. B. (2023). Financial capability and asset building training in Ghana through project-based learning. *Global Social Welfare*, 10(1), 39-47.
- Nakip, M. & Yaraş, E. (2017). *Pazarlamada Araştırma Teknikleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- NASW. (2017). Code Of Ethics. Erişim Adresi: (<https://www.socialworkers.org/About/Ethics/Code-Of-Ethics/Code-Of-Ethics-English>). Erişim Tarihi: 03/10/2024.
- NASW. (2018). Code of Ethics. National Association of Social Workers (NASW): Retrieved from <https://www.socialworkers.org/About/Ethics/Code-of-Ethics/Code-of-Ethics-English>
- National Association of Social Workers (NASW). (2020). Revised code of ethics. Erişim adresi: <https://www.socialworkers.org/About/Ethics/Code-of-Ethics/Code-of-Ethics-English#:~:text=The%20primary%20mission%20of%20the,oppressed%2C%20and%20living%20in%20poverty>.
- Nuhoğlu, H. (2019). *Boşanma sürecinde çatışma deneyimlerinin stratejik aile terapisi temelinde analizi. Bir karma yöntem araştırması* (Tez No. 568662) [Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- OECD (2005). Improving Financial Literacy Analysis of Issues and Policies Organisation.
- OECD INFE, (2012). Measuring Financial Literacy: Results of the OECD / International Network on Financial Education (INFE) Pilot Study. (No. 15). OECD. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2012/03/measuring-financial-literacy_g17a210b/5k9csfs90fr4-en.pdf
- Onat, O. K. & Yöntem, H. (2022). Finansal okuryazarlığın bireysel emeklilik sistemi tercihlerine etkisi: Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesinde bir araştırma. *Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 14(26), 165-192, DOI: 10.14784/marufacd.1055196.
- Önem, H. B. (2021). Para sevgisi ve finansal okuryazarlık ilişkisi: Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi öğrencileri üzerine bir uygulama. *Türkiye Mesleki ve Sosyal Bilimler Dergisi*, (5), 44-56.
- Öner, M. H., & Canbaz, M. F. (2024). Finansal okuryazarlık düzeyinin tespiti: meslek yüksekokulu öğrencilerine yönelik bir araştırma. *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25(1), 24-42. <https://doi.org/10.53443/anadoluibfd.1189739>.
- Öngen, H. B., & Öngen, E. (2018). Finansal okuryazarlık eğitiminin, üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri üzerine etkisi: Adnan Menderes Üniversitesi Aydın İktisat Fakültesi örneği. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (66), 222-238.
- Özbay, M., & Yaşa Özeltürkay, E. (2021). Z Kuşağının Finansal okuryazarlık düzeyinin ölçülmesi: Adana ili örneği. *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(1), 1-12. <https://doi.org/10.46482/ebyuibfdergi.841544>
- Özdemir, Y. (1999). Birleşmiş Milletler'in sosyal hizmet mesleği üzerindeki etkisi. *Uluslararası Sosyal Politika Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 30-42.
- Özdemir, U. (2010). Evsizlik ve evsizlere genel bir bakış. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 21(2): 77-88.
- Özdemir, A., & Temizel, F. (2018). Üniversite öğrencilerinin ileri finansal okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi, Anadolu Üniversitesi örneği. *Business & Management Studies: An International Journal*, 6(2), 430-448.
- Özdemir, F.S. (2011). *Finansal raporlama sistemlerinin bilginin ihtiyaca uygunluğu açısından değerlendirilmesi: İMKB şirketlerinde finansal başarısızlık tahminleri yönüyle bir uygulama* (Tez No. 302182) [Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Özdemir-Ocaklı, B. (2020). Finansal sosyal hizmet: Türkiye için yeni bir sosyal hizmet alanı. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(1), 279-302.
- Özer, D. (2020). *Kamu çalışanlarının finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesine yönelik bir inceleme: Çanakkale örneği* (Tez No. 615844) [Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Özgökçeler, S., Bıçkılı, D. (2010). *Özürülülerin sosyal dışlanma boyutları: Bursa ve Çanakkale örneklerinden yansyanlar*. II. Ulusal Sosyal Haklar Sempozyumu, Pamukkale Üniversitesi, 217-243.
- Öztürk, E., & Demir, Y. (2015). Finansal okuryazarlık ve para yönetimi: Süleyman Demirel Üniversitesi akademik personel üzerine bir uygulama. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*. 68: 113-134.
- Öztürk, N. (2014). *Para banka kredi*. Bursa: Ekin Yayınevi.

- Payzın, A. (1961). Sosyal hizmet okullarının gelişimi ve eğitim modelleri. *Sosyal Yardımlaşma ve Hizmet Dergisi*, 2(3), 12-20
- Peterson, F. (2017). Local Representations Of Homelessness In Copenhagen, Glasgow and Gothenburg: A Cross-City Policy Analysis. *European Journal Of Homelessness*, 11(1): 153-183.
- Pierson, J., & Thomas, M. (2010). Dictionary of social work and social care. Open University/McGraw Hill.
- Pinilla-Roncancio, M. (2015). Disability And Poverty: Two Related Conditions. A Review of the Literature. *Journal of the Faculty of Medicine*, 63(1): 113-23, Doi: [Http://Dx.Doi.Org/10.15446/Revfacmed.V63n3sup.50132](http://dx.doi.org/10.15446/revfacmed.V63n3sup.50132).
- Polat, P. (2024). *Sosyal hizmette finansal yeterlilik ve finansal sosyal hizmet müdahale bilgisinin önemi: Uzman deneyimleri üzerinden nitel bir araştırma* (Tez No. 867502) [Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Purutçuoğlu, E., & Doğan, İ. (2017). Engelli Yakınlarının Engelli Yoksulluğuna İlişkin Düşünceleri Ve İnançları: Ankara Keçiören Örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(49): 347-361.
- Remund, D. L. (2010). Financial Literacy Explicated: The Case for a Clearer Definition in an Increasingly Complex Economy. *Journal of Consumer Affairs*, 44(2), 276.
- Richardson, T., Elliott, P., & Roberts, R. (2013). The Relationship Between Personal Unsecured Debt And Mental And Physical Health: A Systematic Review And Meta-Analysis. *Clinical Psychology Review*, 33(8): 1148-62. Doi: 10.1016/J. Cpr.2013.08.009
- Ruth, B. J., & Marshall, J. W. (2017). A History of Social Work in Public Health. *American Journal of Public Health*, 107(S3), S236–S242. <https://doi.org/10.2105/AJPH.2017.304005>
- Saber, A. (2020). The impact of financial literacy on household wealth in the Kingdom of Saudi Arabia. Unpublished Doctoral Dissertation. Victoria University, Institute Sustainable Industries Liveable Cities, Melbourne, Australia.
- Sam, Y., Geetha, C. & Mohidin, R.A. (2012) What were the factors that influence financial management behavior of undergraduates. *International Journal of Business Trends and Technology*, 2(1).
- Sanders, E. P. (2016). Judaism: Practice and Belief, 63 BCE-66 CE. Fortress Press.
- Saraç, E. (2014). *Finansal okuryazarlık ve Dumlupınar Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin ölçülmesi üzerine bir araştırma* (Tez No. 368187) [Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Saray Engelsiz Yaşam Merkezi (2019). Down Cafe. Erişim Adresi: (<https://www.sarayengelsizyasam.gov.tr/down-cafe/>). Erişim Tarihi: 28/10/2024.
- Scanlon, E., Sanders, C.K. (2017). Financial Capability and Asset Building: A Transformational Practice Framework. *Advances in Social Work*, 18(2), 543-562. Doi: 10.18060/21245.
- Schatz, M. S., Jenkins, L. E., & Sheafor, B. W. (1990). Milford Redefined: A model of initial and advanced generalist social work. *Journal Of Social Work Education*, 26(3), 217-231.
- Sewpaul, V., & Henrickson, M. (2019). The (r)evolution and decolonization of social work ethics: The Global Social Work Statement of Ethical Principles. *International Social Work*, 62(6), 1469-1481.
- Sezal, L. (2021). Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri üzerine bir inceleme: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu örneği. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(3), 2114-2137.
- Sheafor, B., & Horejsi, C. (2015). *Sosyal hizmet uygulaması* (D.B.Çiftçi,Çev.Ed.). Ankara: Nika Yayınevi.
- Sheafor, Bradford. W. & Horejsi, Charles. R. (2002). *Techniques And Guidelines For Social Work Practice* (6. Baskı).
- Sherraden, M. (2018). Asset Building as Social Investment. *Journal of Sociology & Social Welfare*, (45), 35-54.
- Sherraden, M., Laux, S., & Kaufman, C. (2007) Financial education for social workers. *Journal of Community Practice*, 15(3), 9-36.
- Sherraden, M. S., Birkenmaier, J. M., McClendon, G., & Rochelle, M. (2016). financial capability and asset building in social work education: the big piece missing. *Journal of Social Work Education*, 53, 132–148. Doi:10.1080/10437797.2016.1212754.

- Sherraden, M. S., & Huang, J. (2019). *Financial social work*. In C. Franklin et al. (Eds.), *Encyclopedia of Social Work*. Oxford University Press. doi:10.1093/acrefore/9780199975839.013.923
- Sherraden, M. S., Birkenmaier, J., & Collins, J. M. (2019). Financial capability for all: Training human service professionals to work with vulnerable families. *Journal of Consumer Affairs*, 53(3), 869-876.
- Sherraden, M., Huang, J., & Ansong, D. (2022). Financial Capability. *Encyclopedia of Social Work*. Retrieved 4 Nov. 2024, from <https://oxfordre.com/socialwork/view/10.1093/acrefore/9780199975839.001.0001/acrefore-9780199975839-e-1201>.
- Sherraden, M.S., Frey, J.J., & Birkenmaier, J. (2016). *Financial Social Work*. In: Xiao, J. (eds) *Handbook of Consumer Finance Research*. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-28887-1_10
- Sönmez, Y., & Kılıç, E. (2020). Finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma: Kastamonu Üniversitesi örneği. *Neşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 10(2), 479-497. <https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.676553>.
- Stuart, P. (2013). Social Workers And Financial Capability İn The Profession's First Half-Century. In *Financial Capability And Asset Development: Research, Education, Policy And Practice*. Ed. Birkenmaier J., Sherraden Ms. Ve Curley J. C.E. Oxford University Press, New York. 41-61. Doi:10.1093/Acprof:Oso/9780199755950.003.0018
- Stuart, P (2016). Financial Capability İn Early Social Work Practice: Lessons For Today. *Social Work* 61(4): 297-303; Doi:10.1093/Sw/Sww047.
- Şahin-Taşgın, N. (2017). *Yoksulluk İnsan Hakları ve Sosyal Hizmetler*. Nika Yayınevi.
- Şamiloğlu, F., Kahraman, Y. E., & Bağcı, H. (2016). Finansal Okuryazarlık Araştırması: Erciyes Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Uygulama. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 12, (12), 308-318.
- Şarlak, Z. (2010). Finansal Okuryazarlık. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı-Aile Eğitim Programı, 10.
- Şenel, A. (1982). *İlkel Toplumdan Uygur Topluma Geçiş Aşamasında Ekonomik Toplumsal Düşünsel Yapıların Etkileşimi*. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Taft, M. K., Hosein, Z. Z., Mehrizi, S. M. T., & Roshan, A. (2013). The relation between financial literacy, financial wellbeing and financial concerns. *International journal of business and management*, 8(11), 63.
- Taylor, E. W., Tisdell, E. J., & Forté, K. S. (2012). Teaching financial literacy: A survey of community-based educators. *International Journal of Consumer Studies*, 36(5), 531-538.
- Temizel, F., & Bayram, F. (2011). Finansal okuryazarlık: Anadolu Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi (İBBF) öğrencilerine yönelik bir araştırma. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 12(1):73-86.
- Tetik, N., & Işıldak, M. S. (2022). Finans eğitiminin finansal okuryazarlık düzeyi üzerindeki etkisi: Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi yüksekokul öğrencilerine yönelik bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 27(1), 31-51.
- Thompson. N. (2019). Kuram ve Uygulamada Sosyal Hizmeti Anlamak (Çev. Ed. Ö. Cankurtaran ve B. Hatiboğlu Eren) (4. Baskı). *Ankara: Dipnot Yayınları*.
- Totenhagen, C. J., Casper, D. M., Faber, K. M., Bosch, L. A., Wiggs, C. B., et al. (2015). Youth financial literacy: A review of key considerations and promising delivery methods. *Journal of Family and Economic Issues*, 36, 167-191.
- Tuna, G., & Ulu, M. O. (2016). Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini etkileyen faktörlerin belirlenmesi: işletme bölümü öğrencileri üzerine bir araştırma. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 12(12), 128-141.
- Turner, R. (2008). *Neo-Liberal İdeology History, Concepts And Policies*. Edinburgh University Press. Edinburgh.
- Turunen, E., Hiilamo, H. (2014). Health effects of indebtedness: a systematic review. *Bmc Public Health*, 14: 489-497.
- Tüfekçi, M. T., & Dilek, Ö. (2022). Finansal okuryazarlık düzeyi üzerine bir araştırma: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi örneği. *The Journal of International Scientific Researches*, 7(1), 99-113. <https://doi.org/10.23834/isrjournal.1038112>.
- Türk Dil Kurumu. (2024). www.tdk.gov.tr

- Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası. (2011). Dünyada ve Türkiye’de Finansal Hizmetlere Erişim ve Finansal Eğitim.
- Uyar, S., & Atalay, I. (2021). Finansal okuryazarlık ve üniversitede verilen derslerin finansal okuryazarlık üzerine etkisi. *Muhasebe Enstitüsü Dergisi*, (64), 1-17. <https://doi.org/10.26650/MED.757866>.
- Uygur, M. N. & Kaya, H. (2024). Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi ve muhasebe derslerinin etkisi: Batman Üniversitesi öğrencileri üzerine bir araştırma. *Artuklu Kaime Uluslararası İktisadi ve İdari Araştırmalar Dergisi*, 7(1): 19-30. <https://doi.org/10.55119/artuklu.1440342>.
- Uysal, S. (2019). *Sosyal hizmet eğitim ve mesleğinin geleceğine dair akademisyenler, sosyal çalışmacılar, öğrenciler ve mezunların görüş ve önerilerinin incelenmesi* (Tez No. 563109) [Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Ünal, S., & Düger, Y.S. (2011). Akademik personelin finansal gönenç hâli ile finansal davranış eğilimi arasındaki ilişkiye yönelik ampirik bir araştırma. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(1), 213-226. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/esad/issue/38955/456062>
- Whittaker, J. K., & Tracy, E. M. (1989). *Social Treatment* (2.Baskı). New York: Aldine.
- Willis, L. E. (2008). Against financial-literacy education. *Iowa L. Rev*, 94, 197.
- Xiao, J.J., Sorhaindo, B., & Garman, E.T. (2006). Financial behaviours of consumers in credit counselling. *International Journal Of Consumer Studies*, 30(2), 108–121. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/j.1470-6431.2005.00455.x>
- Yalman, N. (2022). Alan dışı mesleklerde finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi üzerine bir araştırma: Afyonkarahisar ili örneği (Master's thesis, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Yalman, N., & Kayahan, C. (2023). Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi üzerine bir araştırma: Afyon Kocatepe Üniversitesi Örneği. *Bucak İşletme Fakültesi Dergisi*, 6(2), 214-225. <https://doi.org/10.38057/bifd.1333737>.
- Yeminoğlu, D., Danacı, M. C., & Şit, A. (2024). Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyi üzerine bir araştırma. *Davranışsal Finans: Yatırımcı Tercihleri, Piyasa Anomalileri Kısayollar ve Yanlılıklar*, içinde, 167-185.
- Yetiz, F., & Ünal, A. E. (2018). Finansal yeniliklerin gelişimi ve Türk bankacılık sektörüne etkileri. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20(4), 117-135.
- Yıldırım, M., & Büyükakın, F. (2021). Kadınların finansal okuryazarlığı üzerine bir değerlendirme: Kocaeli örneği. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(42), 91-114.
- Yılmaz, E., & Aslan, T. (2020). Finansal Okuryazarlık ve Siirt Üniversitesi Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (87), 181-202. <https://doi.org/10.25095/mufad.756280>
- Yılmaz, G., & Sevim, F. (2021). Sağlık yönetimi öğrencilerinin finansal davranış ve finansal tutum düzeylerinin belirlenmesi: KTÜ Örneği. *Sağlık ve Sosyal Refah Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 145-152.
- Yılmaz, V., & Tuncay, M. (2012). Finansal liberalizasyonun tasarruf ve yatırım üzerine etkisi: Türkiye örneği. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 26(3-4), 345-363.
- Yılmaz, Y. (2021). Kişisel finans kapsamında akademisyenlerin para yönetimi becerilerinin değerlendirilmesi. *uluslararası batı karadeniz sosyal ve beşeri bilimler dergisi*, 5(2), 148-163.
- Yolcuoğlu, İ.G. (2017) *Sosyal Hizmet/Sosyal Çalışma Mesleğine Giriş*. İstanbul: Nar Yayınevi.
- Younger, S. M. (2020). The Social Workers’ Perspective: Financial Literacy, Education, Practice and Policy (Doctoral dissertation, Howard University).
- Yürük, M. F. (2023). Finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma: Dicle Üniversitesi örneği. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (33), 426-452. <https://doi.org/10.15182/diclesosbed.1262291>.
- Zengin O. (2019) *Güçlendirme yaklaşımı temelli yeni bir kavram: finansal sosyal hizmet. ISEPA’19 III. International Symposium On Economics, Politics And Administration*. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yayını, 871-878.
- Zokaityte, A. (2017). Financial literacy education: edu-regulating our saving and spending habits. Springer.

Zortea Tc, Tokumaru Rs (2010). Family relationship and socio-economic context. *Interpersonal: An International Journal On Personal Relationships*, 4(1): 106-126. Doi: <https://doi.org/10.5964/ijpr.V4i1.45>

8. EKLER

8.1. EK 1 Etik kurul onayı

T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

Toplantı Sayısı: 52	Toplantı Tarihi: 12.02.2025
---------------------	-----------------------------

Karar Sayısı:2025/946:(Başvuru ID: 23113) N.E.Ü. Nezahat Keleşoğlu Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Toplumsal Gelişme ve Sosyal Politika Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Dr. Öğr. Üyesi Doç. Dr. İbrahim Emre GÖKTÜRK'ün "**Sosyal Hizmet Eğitiminde Finansal Okuryazarlık: Müfredat Yeterliliğine Yönelik İİBF ve Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Karşılaştırılması**" başlıklı yüksek lisans tez çalışma başlığı değiştirme talebi ile ilgili değişiklik başvurusu görüşüldü. Tez çalışma başlığının "**Sosyal Hizmet ve İİBF Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Karşılaştırılması**" olarak değiştirilmesinin uygun olduğuna oybirliği ile karar verilmiştir.

Not: Çalışma ile ilgili gerekli izin ve yasal sorumluluk araştırmacıya aittir.

Sorumlu Araştırmacı: Doç. Dr. İbrahim Emre GÖKTÜRK
Yardımcı Araştırmacılar: Yüksek Lisans Öğrencisi Merve DAŞKIN

Prof. Dr. Emine GEÇKİL
Etik Kurul Başkanı

8.1. EK 2 Finansal okuryazarlık ölçek kullanım izni

8.1. EK 3 Bilgilendirilmiş onam formu

Bilgilendirilmiş Onam Formu

Değerli katılımcı, bu anket Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalında yürütülmekte olan yüksek lisans tez çalışması kapsamında hazırlanmıştır. Çalışmada lisans eğitime devam eden sosyal hizmet öğrencileri ve İİBF öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Çalışmaya katılımınız gönüllülük esasına dayanmakta olup verdiğiniz cevaplar yalnızca bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacaktır. Araştırmanın geçerliliği açısından soruların tamamının cevaplanması ve seçeneklerden size en doğru olanı seçmeniz önemlilik arz etmektedir. Bu formu onaylamanız bu araştırmaya katılmayı kabul ettiğinizi ifade etmektedir. Çalışmada kimlik bilgilerinize yer verilmemekte ve cevaplarınızın gizliliği sağlanmaktadır. Anket formunu doldurmanız yaklaşık 10-15 dakikanızı alacaktır. Bilgi almak istediğiniz bir konu olursa bize _____@hotmail.com e-posta adresinden ulaşabilirsiniz. Vakit ayırdığınız için teşekkür ederiz.

Merve DAŞKIN
Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Emre Göktürk

8.1. Ek 4 Finansal okuryazarlık ölçeği

<p>1. Aşağıdaki gruplardan hangisi birkaç yıl süren yüksek enflasyon dönemlerinde en fazla sorunu yaşayacaktır?</p> <p>a) Emeklilik için birikim yapan ve çalışmakta olan yaşlı çiftler b) Sabit emeklilik maaşıyla geçinen yaşlı insanlar c) Çocuğu olmayan ve çalışan genç çiftler d) Çocuğu olan ve çalışan genç çiftler</p>
<p>2. KDV (Katma Değer Vergisi) ile ilgili aşağıdakilerden hangisi doğrudur?</p> <p>a) Türkiye’de genel olarak (birçok üründe) KDV oranı %6’dır. b) Devlet KDV’yi maaşınızdan keser. c) Eğer geliriniz düşükse KDV ödemek zorunda değilsinizdir. d) KDV, ürün fiyatlarının daha yüksek olmasına neden olur.</p>
<p>3. Ayşegül, üniversite harcamaları için 6.000 TL biriktirmiştir ve gelecek yıl üniversiteye gitmeyi planlamaktadır. Ayşegül, biriktirdiği parayı en doğru şekilde nasıl muhafaza edebilir?</p> <p>a) Evde, yastık altında tutarak b) Kurumsal firmaların tahvillerine yatırım yaparak c) Hisse senedi yatırımı yaparak d) Vadeli bir mevduat hesabına yatırarak</p>
<p>4. Enflasyonun hızlı arttığı bir dönemde, aşağıdakilerden hangisi bir ailenin birikimlerini en iyi şekilde koruyacak yatırım aracıdır?</p> <p>a) 10 yıl vadeli bir şirket tahvili b) 25 yıl vadeli bir şirket tahvili c) Vadeli mevduat hesabı d) Sabit ödemeli bir konut kredisi</p>
<p>5. Hangi durumda gelecekteki kazancınızla geri ödemek üzere bugünden borç almak finansal açıdan daha faydalıdır?</p> <p>a) Yeni bir araba satın almaya ihtiyacınız olduğunda b) Bir haftalık bir tatile ihtiyacınız olduğunda c) Beğendiğiniz bazı kıyafetlerde indirim olduğunda d) Kredi faiz oranı, faizdeki paranızın getiri oranından yüksek olduğunda</p>
<p>6. Maaş/Ücret bordrosundaki brüt tutar, kişinin eline geçen net tutardan daha fazladır. Seçeneklerden hangisi brüt tutar ile net tutar arasındaki farkı açıklayan kesintilerdir?</p> <p>a) Sosyal güvenlik kesintisi b) Gelir vergisi, emlak vergisi ve sosyal güvenlik kesintisi c) Gelir vergisi ve sosyal güvenlik kesintisi d) Gelir vergisi, KDV ve sosyal güvenlik kesintisi</p>
<p>7. Özel sektörde çalışan bir işçiye emekli olduğunda firma tarafından ödenen tutara ne isim verilir?</p> <p>a) Kıdem tazminatı b) Emeklilik maaşı c) Sosyal güvenlik d) Kira ve kar payı geliri</p>
<p>8. Hatice ve Umut, birikimlerini aşağıdaki seçeneklerden birinde değerlendirmiş olsun. Seçeneklerden hangisi bu birikime acil ihtiyaçları olduğunda en fazla kayba neden olacaktır?</p> <p>a) Bir ev için ön ödeme yapmış olmak b) Vadesiz hesaba yatırmış olmak c) Hisse senedi yatırımı yapmış olmak d) Vadeli hesaba yatırmış olmak</p>
<p>9. Erhan, aylık 2.000 TL kazanan bir bankacıdır. Erhan’ın aylık 900 TL kira gideri, 150 TL mutfak masrafı, 250 TL ulaşım gideri, 100 TL kıyafet gideri vardır. Ayrıca Erhan, dışarıda yediği yemeklere aylık 200 TL harcamakta ve bunun haricinde 250 TL de diğer giderleri mevcuttur. Bu durumda Erhan’ın 600 TL biriktirmesi için kaç ay gerekmektedir?</p> <p>a) 3 ay b) 4 ay c) 1 ay d) 2</p>

<p>10. Melek ve Mehmet yeni doğan bebekleri için bir kenara para koymuşlar ve bu parayı bebeğin eğitiminde kullanmayı düşünmektedirler. Aşağıdakilerden hangisi, bebek 18 yaşına geldiğinde, en yüksek getiriyi sağlama potansiyeline sahip olan alternatiftir?</p> <p>a) Vadesiz hesap b) Hisse senetleri c) Devlet tahvili d) Vadeli hesap</p>
<p>11. Ezgi, 18 yaşında, birkaç değerli eşyası olan ve kredi geçmişi bulunmayan, liseden yeni mezun olmuş bir gençtir. Kredi kartı almak için bankaya başvuru yapmıştır. Banka Ezgi'ye bir kredi kartı vermiştir. Bu durumda, aşağıdaki seçeneklerden hangisi bankanın riskini azaltacak en doğru yöntemdir?</p> <p>a) Banka, Ezgi'nin kredi kartı borcunu geri ödeyemeyeceği durumlar için Ezgi'nin ailesinin evini teminat göstermelidir. b) Banka kredi kartını vermek için Ezgi'nin annesinin ve babasının imzasını almalıdır. c) Banka, Ezgi'ye daha yaşlı kredi kartı müşterilerine uyguladığı faiz oranının iki katını uygulamalıdır. d) Banka, Ezgi'ye düşük limitli bir kart verip Ezgi'nin bu hesabını nasıl idare ettiğini görmelidir.</p>
<p>12. Burak, yılda 10.000 TL kazandığı bir işte çalışmaktadır. Bir sonraki yıl işini değiştirmiş ve yılda 20.000 TL kazanacağı bir işe geçmiştir. Bu durumda yeni işinde ödeyeceği gelir vergisi ile ilgili hangisi doğrudur?</p> <p>a) Bir önceki işinde ödediğinin en az iki misli kadar b) Bir önceki işinde ödediğinden biraz fazla c) Bir önceki işinde ödediğiyle aynı d) Bir önceki işinde ödediğinden daha az</p>
<p>13. Aşağıdakilerden hangisi 20-35 yaşlarındaki çoğu insanın öncelikli gelir kaynaklarını en iyi şekilde göstermektedir?</p> <p>a) Kar payı ve faiz gelirleri b) Maaş ve ücretler c) İşletme karları d) Kira gelirleri</p>
<p>14. Zeynep ve Bilge aynı yaşadadır. Bilge 25 yaşından itibaren her yıl 2.000 TL, Zeynep ise 50 yaşından itibaren her yıl 4.000 TL bankaya faize para yatırıyor. 75 yaşına geldiklerinde hangisinin hesabında daha fazla parası vardır?</p> <p>a) Eşit miktarda paraları vardır. b) Zeynep'in hesabında. Çünkü her yıl daha fazla miktarda birikim yapmıştır. c) Bilge'nin hesabında. Çünkü daha fazla miktarda birikim yapmıştır. d) Bilge'nin hesabında. Çünkü parası daha uzun süre bileşik faizde artmıştır.</p>
<p>15. Çalışmayan birçok genç, aileleri üzerinden sağlık güvencesinden yararlanmaktadır. Aşağıdakilerden hangisi sağlık güvencesi kapsamı açısından doğrudur?</p> <p>a) Tüm kız ve erkek çocukları yaşlarına bağlı olmaksızın evlenene kadar ailesinin sağlık güvencesinden faydalanabilir. b) Eğer anne ve babanız işsiz kalırlarsa, yaşıınıza bağlı olmaksızın sağlık güvenceniz sona erer. c) Gençlerin sağlık güvencesine ihtiyaçları yoktur. Çünkü onlar çok sağlıklıdır. d) Yaşıınıza bağlı olmaksızın ailenizle aynı evde yaşadığımız sürece ailenizin sağlık güvencesinden faydalanabilirsiniz.</p>
<p>16. Emre ve Serkan aynı şirketin finans departmanında çalışan ve aynı maaşı alan iki personeldir. Emre, boş zamanlarını işle ilgili bilgisayar yeteneklerini geliştirmekle değerlendirmektedir. Serkan ise boş zamanlarında sosyal çevresini genişletmekte ve spor salonuna gitmektedir. 5 yıl sonra aşağıdaki durumlardan hangisi daha olasıdır?</p> <p>a) Serkan daha sosyal olduğu için daha çok kazanacaktır. b) Emre işten çıkarılacağı için Serkan daha fazla kazanacaktır. c) Şirketi için daha değerli olacağından Emre daha fazla kazanacaktır. d) Emre ve Serkan eşit kazanmaya devam edeceklerdir.</p>
<p>17. Kredi kartınız çalınırsa ve kartınızdan 3.000 TL tutarında para harcanırsa, kart sahibi olarak bankaya yapacağınız bildirimden önceki 24 saat içinde gerçekleşen hukuka aykırı kullanımdan doğan zararlardan ne miktarda siz sorumlusunuzdur?</p> <p>a) Zararın yarısından sorumlusunuzdur. b) Zararın tamamından sorumlusunuzdur. c) Zararın çok az kısmından sorumlusunuzdur. d) Hiç sorumluluğunuz yoktur.</p>
<p>18. Bankamatik kartlarıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?</p>

a) ATM'lerden genellikle 24 saat boyunca para çekebilirsiniz.
b) Hesabınızda ne kadar para olduğunu genellikle ATM'lerden öğrenebilirsiniz.
c) Dünyanın her yerinden ATM'lerden komisjonsuz (ücretsiz) para çekebilirsiniz.
d) ATM kartına sahip olmanız için bir banka hesabınızın olması zorunludur.
19. Mert doğup büyüdüğü Gaziantep ilinde özel sektörde çalışmaktadır. Mert'in çalışmış olduğu sektörde Van ilinde yüksek devlet teşvikleri uygulanmaktadır. Bu durumun Mert'in işi üzerinde nasıl bir etkisi olabilir?
a) Devlet teşvikleri, Gaziantep'te daha fazla yatırım yapılmasına neden olacağından Mert'in maaşı artabilir.
b) Devlet teşviklerinin Mert'in mevcut maaşı üzerinde pozitif etkisi olur.
c) Mert'in firması Van'a taşınmayı düşünebileceği için Mert işsiz kalabilir.
d) Gaziantep'teki düşük teşvikleri dengelemek için Mert'in maaşına patronu zam yapabilir.
20. Bir trafik kazası geçirdiğinizde, hatalı olan sizseniz hangi tür araç sigortası sizin aracınızın hasarını karşılar?
a) Sizin hayat sigortanız
b) Karşıdaki aracın kaskosu
c) Sizin trafik sigortanız
d) Sizin kaskonuz
21. Seyhan ve Fatih aynı şirkette çalışan, iyi kredi notuna sahip olan ve aynı maaşı alan iki çalışandır. Seyhan yurtdışı tatili için bankadan 6.000 TL kredi çekmiştir. Fatih ise araba almak için bankadan 6.000 TL kredi çekmiştir. Kredi maliyeti hangisi için daha fazla olacaktır?
a) Fatih daha az ödeyecektir. Çünkü alınan araba kredi için bir teminattır.
b) İkisi de eşit tutar ödeyecektir. Çünkü faiz oranları her ikisi için de aynıdır.
c) Seyhan daha az ödeyecektir. Çünkü tatil daha az riskli bir aktivitedir.
d) İkisi de eşit tutar ödeyecektir. Çünkü hemen hemen aynı finansal altyapıya sahiptirler.
22. Diğer faktörler sabit tutulduğunda, 4 yıllık bir üniversiteden yeni mezun olmuş birisinin maaşı liseden yeni mezun olmuş birisine göre genelde nasıl bir farklılık gösterecektir?
a) Üniversite mezunu yaklaşık 10 kat daha fazla maaş alır.
b) İkisinin maaşları hemen hemen aynı olur.
c) Üniversite mezunu yaklaşık %10 daha fazla maaş alır.
d) Üniversite mezunu yaklaşık %40 daha fazla maaş alır.
23. Türkiye'de bir takım tasarruf ve yatırım araçları devlet güvencesindedir. Aşağıdakilerden hangisi bu kapsamda değildir?
a) Özel sektör tahvili
b) Devlet tahvili
c) Hazine bonusu
d) 100 bin TL'ye kadar bankadaki paranız
24. Eğer aşağıdaki kişilerden hepsinin eşit tutarda aylık geliri varsa, hangisinin daha fazla hayat sigortasına ihtiyacı vardır?
a) Kendisi ve karısı emekli olan yaşlı bir adam
b) Çocukları olmayan genç evli bir adam
c) İki çocuğu olan genç ve dul bir bayan
d) Çocuğu olmayan bekar bir bayan
25. Aşağıdakilerden hangisi harcama alternatifi olarak kullanılamaz?
a) Bankamatik kartı
b) Mevduat sertifikası
c) Nakit
d) Kredi kartı
26. Bir yıl boyunca kredi kartlarından her ay aynı harcamayı yapan aşağıdaki kredi kartı kullanıcılarından hangisi daha fazla faiz ödemesi yapar?
a) Her ay en azından kredi kartı borcunun asgari tutarını ödeyen ve parası olduğunda daha fazlasını da ödeyen Murat
b) Genel olarak borcunun tamamını ödeyen ve ara sıra parası olmadığına asgari tutarı ödeyen Buket
c) Kredi kartı ekstresi gelir gelmez kredi kartı borcunun tamamını ödeyen Zafer
d) Her ay kredi kartı borcunun sadece asgari tutarını ödeyen Okan
27. Aşağıdakilerden hangisi doğrudur?
a) Bankalar kredi geçmişinizi birbirleriyle paylaşırlar ve muhtemelen ödemediğiniz taksitinizi varsa bilirler.
b) Bir bankanın başka bir bankaya olan borcunuzu bilmesi pek mümkün değildir.

c) Bir bankaya ödemediğiniz kredi taksitleri başka bir bankaya kredi için başvurduğunuzda dikkate alınmayacaktır.
d) 2 yıldır ödemediğiniz bir kredi taksitiniz varsa, bu durum size bir bankanın kredi verme kararını etkilemeyecektir.
28. Yiğit üniversite eğitimi için 20.000 TL kredi çekmiştir. Aşağıdaki durumlardan hangisi Yiğit'in kredi maliyetini düşürmeyecektir? a) Yiğit'in devlet üniversitesine ya da özel (vakıf) üniversiteye gitmesi b) Yiğit'in annesinin ve babasının da kredi için imza atmaları (kefil olmaları) c) Yiğit'in ailesinin kredi için bir varlıklarını ipotek göstermesi d) Kredinin devlet tarafından sigortalanması
29. Bankada vadeli bir hesabınız varsa, aşağıdakilerden hangisi bu hesaptan elde edeceğiniz faiz geliriyle ilgili olarak doğrudur? a) Vadeli hesaptan elde edilen faiz geliri vergilendirilmez. b) Vadeli hesabınızdan elde edilen gelirden BSMV (Banka Sigorta Muamele Vergisi: bir tür gelir vergisi) ödenir. c) Vadeli hesabınızdan elde edilen gelirden KDV ödenir. d) 18 yaşına gelene kadar faiz kazancı elde edemezsiniz.
30. Cinsiyetiniz? ☐ Erkek ☐ Kadın
31. Yaşınız? .....
32. Öğrenim gördüğünüz üniversite? .....
33. Öğrenim gördüğünüz bölüm? .....
34. Üniversite eğitim sürecinizde hangi dersi/dersleri aldınız?(Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz) ☐ Bir Finans dersi ☐ Bir Muhasebe dersi ☐ Bir Ekonomi dersi ☐ Birden fazla finans dersi ☐ Birden fazla muhasebe dersi ☐ Birden fazla ekonomi dersi ☐ Belirtilen derslerden hiçbiri
35. Üniversite eğitim sürecinde finansal okuryazarlık düzeyinizi artırdığınızı düşündüğünüz dersi//dersleri belirtir misiniz?(Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz) ☐ Finans ağırlıklı dersler ☐ Muhasebe ağırlıklı dersler ☐ Ekonomi ağırlıklı dersler ☐ Diğer.....
36. Gelir Durumunuz? ☐ Gelirim yok ☐ 2000TL ve altı ☐ 2001-4000 ☐ 4001-6000 ☐ 6001-8000 ☐ 8001 ve üstü
37. Babanızın eğitim durumu nedir? ☐ Okuryazar değil ☐ Okuryazar ☐ İlköğretim ☐ Lise ☐ Üniversite ☐ Lisansüstü (Yüksek lisans, doktora)
38. Annenizin eğitim durumu nedir? ☐ Okuryazar değil ☐ Okuryazar ☐ İlköğretim ☐ Lise ☐ Üniversite ☐ Lisansüstü (Yüksek lisans, doktora)
39. Kredi kartı kullanıyor musunuz? ☐ Evet ☐ Hayır
40. Gazetelerin (internetten) ekonomi/finans sayfalarını okur musunuz? ☐ Evet ☐ Hayır
41. Ekonomi ve finans haberlerini TV'den takip eder misiniz? ☐ Evet ☐ Hayır